

UTL AT DOWNSVIEW

D RANGE BAY SHLF POS ITEM C
13 08 14 018 5

BS Bible. O.T. Song of Solomon
1485 Hebrew. 1889
Z3 Sifte tsedek

PLEASE DO NOT REMOVE
CARDS OR SLIPS FROM THIS POCKET

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY

$$220.30 = 110(1+r)^{29}$$

$$\ln \frac{220.30}{110} = 29 \ln(1+r)$$

$$y = (1+r)^n \quad \ln 2 = 29 \ln(1+r)$$

$$\ln y = n \ln(1+r) \quad \frac{\ln 2}{29} = \ln(1+r)$$

$$n = \frac{\ln y}{\ln(1+r)} \quad \frac{\ln 2}{29} = \ln(1+r)$$

$$y = (1 + .035)^{\frac{460 \ln 2}{29}}$$

$$20,000 = (1 + .035)^n$$

$$n = \frac{\ln 20,000}{\ln(1.035)}$$

.035

1952
1492

287

1954
1492
462

$$\frac{1}{29} \ln 2 = \ln(1+r)$$

$$e^{\frac{1}{29} \ln 2} = 1+r$$

$$2^{\frac{1}{29}} = 1+r$$

$$1.024 = 1+r$$

$$r = 2.4\%$$

1950 \$1000
 1956 83000
 1961 89000
 1970 ?

$$1000 (1 + .04)^{20} + \frac{1000}{1000} (1 + .04)^{14} + \frac{(1 + .04)^9}{90000}$$

2191
 5195
 12809

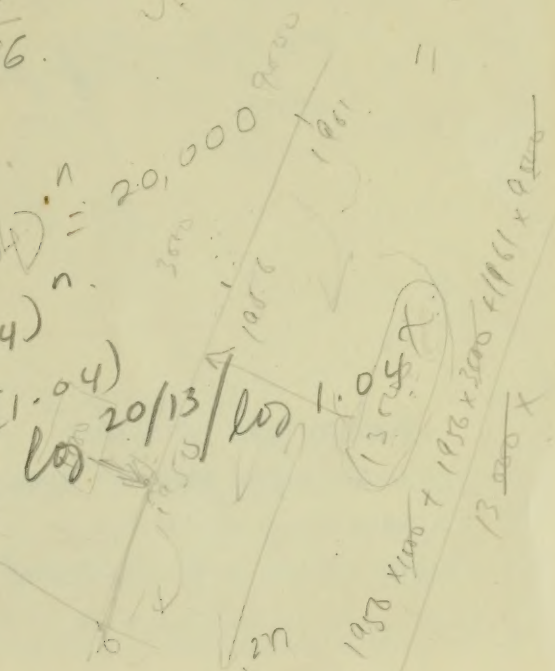
 20196

1000
 81
 90000

$$\log \frac{20}{13} = n \log(1.04)$$

$$\log \frac{20}{15} = n \log(1.04)$$

$$n = \frac{\log 20 / \log 13}{\log 20 / \log 15}$$

$$y =$$

$$220.30 = 110 \left(1 + \frac{r}{2}\right)^{2n}$$

$$\ln \frac{220.30}{110} = \ln \left(1 + \frac{r}{2}\right)^{2n}$$

$$\ln \left(\frac{220.30}{110}\right)^{\frac{1}{2n}} = \ln \left(1 + \frac{r}{2}\right)$$

$$\left(\frac{220.30}{110}\right)^{\frac{1}{2n}} = \left(1 + \frac{r}{2}\right)$$

130000
 1950 x 1000 + 1956 x 3000 + 1961 x 9000

 130000 x

ס פ ר

שפתי צדק

כולל

בו דרשות נחמדות וביאור רחב ושלם על
שיר השירים.

ובסופו קונטרס

מאזני צדק

כולל בפלפולים ישרים וערבים השווה לכל נפש וגם
דברים בעתו דברים טובים ונחמדים.
גם נלוו להם איזה חידושי תורה על שם ראובן וזלחה
(אחי המחבר):

את כל אלה כוננתי בינועתי בעזרת החונן לאדם דעת
צדוק בלאי מהו יהושע שלישיא אבדקיק גירטעגאלי.

ווילנא

בדפוס אברהם צבי ניי בהרב ר' נחום אליהו זצ"ל
לבית קאצינעלינבויען.

שנת תרמ"ט לפ"ק

ВБ
1485
73

Дозволено Цензурою 9 Февраля 1889 г. Киевъ.

СИФТЕ ЦЕДЕКЪ

г. е. Коментарій на пѣсни пѣсней

В И Л Ъ Н А

Типографія А. Г. Каценеленбогена

Нѣмецкая ул. д. № 379—9.

1889.

הסכמות ומכתבי תהלה

מאת הגאונים פארי הזמן שליט"א

מה נכבד לי ומה נעים לראות את כבוד ידיד נפשי הרב הג' ח'יב בים התלמוד ובפוסקי' יראת ה' היא אוצרו המפורסם כש"ח מו"ה צדוק ב"ד יהושע נ"י האבדיק גירטויגאלי אשר ידעתי ומכיר אנכי מימי נעוריו כי או היה עומד לציץ ולעשות פרי ולהיות לגן אודת אשר יכבדו בו אלקינ' ואנשים ועתה הבשילו אשכולותיו ענבים כי במשך שבתו פה עסקתי עמו הרבה ומצאתיו מלא דבר בשים ובפוסקים כאחד הגדולים המפורסמים ומתדש בחידושי גפ'ת ומלבד כחו בפלפלא נתן ה' לו לב לדעת ולהביע אמרותיו בשערי בת רבים במילי דאגדתא כי הוא דרשן מפואר וכאשר הניש לפני כבוד הרה"ג הנ"ל מטעמים

האי גברא רבא דרב המאוהג חוביק כו' כש"ח מו"ה צדוק נ"י במו"ה יהושע האבדיק גירטויגאלי יצ"ו אתא ואייתי ספרו ספר שפתי צדק' אשר אהו בכתובים ובדעתו להוציאו לאור וכבר הסכימו על ספרו רבנן קשישאי וגם אני השקפתי בו וראיתיו מלא מוסר השכל ודברים נחמדיו באגדת חז"ל וגם איזו ענינים בפלפול הלכה דברים מושכלים ע"כ מהראוי לתומכו שיהא ביכלתו להוציא מחשבתו לפעל וגם אני מקוה לקבל ספר מיד המחבר כשיצא מביהר"פ אי"ה כ"ד הכו"ח יום ה' כ"ח סיון תר"ח ראסין יצ"ו.

נאום אַלכסנדר משה לפידותזאן
חופסיק הנ"ל.

ובדעתו להביא על מכבש הדפוס את ספרו היקר ספר שפתי צדק' דברים מושכלים ערבים וישרים גם ידו תכון עמו להביאו על מזבח הדפוס ומהראוי לכל איש אשר קרבת אלקים יחפוץ לחוק את ידי הרב הג' המחבר הנ"ל לקבל את ספרו היקר כאשר יצא לאור וגם אני מקוה לקבל את ספר הנ"ל במחיר אשר יושח עלי מהמחבר הרב הג' הנ"ל דבדי המדבר לכבוד התורה ולומדיה' הבעה"ח יום ב' כ"ג סיון שנת תרמ"ד לפ"ק קורשאן:

נאום משה שמואל בהגאון מהר"א לוי שפירא וצלליה החופסיק קורשאן.

אחרי הכרתי את כבוד הרב המאוהג חוביק צמ"ס וכו' כש"ח מו"ה צדוק ב"ד יהושע נ"י הרב האב"ד דק"ק גירטויגאלי מאד התענגתי כאשר הניש לפני את ספרו היקר ספר שפתי צדק' דרשות נחמדות ופי' יקר על שהי'ש ועוד איזה פילפולני' חדית בכמה שיטת בשים דברים ערבים וישרים אשר בדעת הרב הג' הו' זר הנ"ל להביאו על מכבש הדפוס ומהראוי

המכמות ומכתבי תהלה

מהראוי לכל אהבי תהזיק להיות לעזר לכבוד הרב הג' המחבר הנ"ל
ונכון אנכי לקבל בליג ספרו כשיצא בביה"ד ע"פ המחיר אשר יושת עליו
מאת הוד"צ המחבר כן ראוי לכל אהבי תהזיק לקבל ספרו היקר השנה
לכל נפש כאשר יראה עין הקורא בעצמו כ"ד המדבר לכבוד התורה ולומרי
כ"ח יום ג' ז' מניא תרמ"ד:

מאיר בלאי מ"ה דוד אמלעם חונה פה"ק ליבאוי .
וכעת הוא הרב הגאון האב"ד דק"ק סלאנא

הקדמה

בעזרת השם יתברך ויהעלה

בהנהל אל עליון לעם קדשו אש דת תורת אמת הורה למו דרך
הבחירה המסורה בידי אדם לעלות במדרגה אחר מדרגה ממדרגה
הקטנה למדרגה אשר עליה מעלה ממנה עד שיוכה לעלות במדרגה הרמה
והנשאה מעלה ראש נעיי' קורא נעים בפי' בעזרה בשיר המקודש בקאפיטל
ו' זאת קומתך דמתה לתמר ושדיך לאשכולות אמרתי אעלה בתמר אחזה
בסנסניו ויהיו נא שדיך כאשכולות הגפן וריח אפך כתפוחים' ביאור המשל
בוה' זה ידוע שהבדל והפירש בין התמר ובין הגפן ועץ תפוח התמר
הוא גבוה מכל האילנות והאיש העומד מלמטה אפי' סמוך לו אין לו שום
תועלת מאשכולות התמר כי שגבה ממנו מאד לא כן בעץ הגפן ובתפוחים
נמוכים המה והאדם העומד תחת הגפן ועץ התפוח נהנה מיד מריח
פירותיהם' כי נמוכים הם לזה אמר אמרתי אעלה בתמר! ר"ל מה התועלת
מהתמר לאיש הנמוך העומד מלמטה, אחזה בסנסניו' הכוונה כשעולה האדם
מלמטה על הברדים והענפים עד שמגיע למעלה לאשכולות התמר במדרגה
אחר המדרגה שלמעלה ממנו, ויהיו נא שדיך כאשכולות הגפן וריח אפך
כתפוחים' ר"ל שיהנה מהתמר הגבוה כמו מגפן ועץ תפוח וביאור הנמשל
בוה עיישן רק שלא יעפילו בפעם אחת לעלות העם בראש ההר ולזה
צויה השיית במעמד הר סיני והגבלת וגו' עד השמרו לכם עלות בהר
ונגוע בקצהו כל הנוגע בהר יומת' ולכאורה קשה מפ' ואתחנן פ"ה דכתיב
כי יראתם מפני האש ולא עליתם בהר וגו' איך אמר להם משרעיה כך
לישראל הלא היו מצויים מהשיית לבלתי עלות בהר כמפורש בפי' יתרו'
ולפמשיכ מיושב זה בעזרה והוא כי כמה מדרגות יש בעבורת השיית
ובמצות ומעיט מדרגה הנמוכה בקיום מצות ומעיט וכוונתו לשם הנאה
כמו כבוד או כמון או אפי' לשם עוה"ב כי כל זה מקרי שלא לשמה או
כחמת יראת עונש שלא יענש חיז מן השמים או אפי' כחמת יראת הרוממות
יראת השם היא ג"כ מדרגה קטנה נגד המדרגה אם יוכה האדם למדרגת
אהבת השיית עכ"ז יאהו כל איש ואיש דרכו בקודש כל אחד לפי
מדרגתו נעיי' בספר חוה"ל בשער אהבת ה' עייש ועיי' במשיכ בפי'
בקאפיטל

הקדמה

אמרו רבותינו חז"ל "אלו המושלים ביצרים" מה זה הכריח לחז"ל לפרש כן.
ונראה לפרש בזה בהקדם מש"א הש"ס בכמה מקומות עמון ומואב שהרו
בסיתון. ולכאורה קשה לפי מה שפרש"י ז"ל במס' סוכה ב"דף ל' גבי הא
דאמר להו רב הונא להנהו אונכרי כי זבניתו אסא מכותים לא תגזוו
אתון אלא לגזווה אינהו ויהבו לכו מי"ט סתם כותים גזולי ארעתא נינהו
וקרקע אינה נגזלת פרש"י ז"ל בדיה וקרקע אינה נגזלת כלומר אינה קנויה
לגזול בשום יאוש וכו' עיי"ש ועיי"ש בתוס' ז"ל קשה היכי קאמר הש"ס
בגיטין ובכ"ד עמון ומואב שהרו בסיתון פי' אם שהתורה אטר אל תצר
את מואב וגו' עכ"ז הותרה לישראל אחר שסיתון לקח ממואב את ארצם.
הלא לכאורה קשה איך הותרה להם לישראל אחר דלפרש"י יאוש אינו
מועיל בקרקע וא"ת דהוא מטעם הפקר והפקר מועיל אפי' בקרקע וזה
נלמד משביעית דכתיב ונטשתה ולפי שיטת הפוסקים דיאוש והפקר חרא
היא נעיי' ברש"י בגיטין דף ל"ח: ובמס' ב"ק דף ס"ז בתוס' בדיה כיון
לכאורה קשה מהש"ס במס' ב"ק דף ק"ח גבי רב ספרא אזיל בשוירתא
ליווניהו ארי כל יומא הוי שדי ליה תמרא והוי אכיל כי מטי שעתו דרב
ספרא שדי ליה חמרא ולא אכיל קדים ר"ס וזכה ביה ופריך שם הש"ס
מפ"ט בעי ר"ס למזכות ביה נהי דכי אפקרינהו אדעתיה דארי אדעתא
דכרוע לא אפקרינהו נעיי"ש בתוס' ועיי' ע"ז מש"כ בספר נתיבות משפט
בה"ט בס"י רס"ב וא"כ לפי זה נימא גמי גבי מואב דנהי דכי אפקרינהו
אדעתא דסיתון אדעתא לישראל לא אפקרינהו. עיי' בספר פנ"י על מס'
גיטין שמפלפל בזה וע"כ צ"ל בזה עם מה שכתבו התוס' במס' סוכה ב"דף
ל' ע"ב בדיה וקרקע וכו' וז"ל שם ומיהו היכא דנשתקע שם בעלים ממנה
אפי' מהזת יש יאוש בקרקע וכו' עיי"ש בתוס' בשם הירושלמי דמס' ערלה
בפ"ק ובירושלמי בפ"ז דמס' כלאים עיי"ש. וזה פי' דקרא שם ובפ' תוקת
פ' כ"אז כי חשבן עיר סיתון וגו' עד ע"כ יאמרו המשלים וגו' תבנה ותכונן
עיר סיתון וכן כתיב אכלה עיר מואב וגו' הכוונה בזה הוא דנשתקע שם
מואב לגמרי וחשבון וכדומה תבנה ותכונן רק על שם עיר סיתון וא"כ לפי
אחר דנשתקע שם מואב מארצם יחשבו כמש"ע עיר סיתון וד"ל והסיבה בזה
אם שהיתה כן רצון השי"ת עכ"ז מדרך הטבע היתה ג"כ על שסיתון פחד
תמיד ממואב אחר שהוא היה איש חכם וגבור ומרומו בזה שהיה הראשון
וד"ל ולזה כתיב בסיתון והוא נלחם בלשון התפעל ולא כתיב והוא לחם
כי באמת עיקר הערכת המלחמה היה ממואב וסיתון מוכרח בזה ועכ"ז אחר
שסיתון עלה בכל יום ויום קודם הערכת המלחמה עם מואב בזה שנתן תמיד
אל לבו לפחד ממואב מספר לנו התורה שסוף הניצוח עלתה לסיתון ושה"כ

ויקח וגו' לזה כן אמרו חז"ל אם שהארם ישכן בגבול אחת עם הארי הוא היצהיר עכ"ז עליו נאמר ושם דרך וגו' בישע אלקים, ובידו להיות מושל ביצרו וישהיכ ע"כ יאמרו המושלים אלו המושלים ביצדם ר"ל שאפשר שהארם החלש בטבע מושל על יצרו הארי החי כי כן היה המעשה בחשבון ר"ל בעיר חשבון דסיוחן החלש מושל בחשבון מואב וד"ל כי סמכתי על המבין וק"ל ולזה אמרו באי השבן נחשב חשבוננו של עולם הפסד מצוה כנגד שכרה וכ"ז ע"כ הגה"ה והוא דבר נחמד בעו"ה :

יצוה ה' את ברכתו מן השמים על הקונים את ספרי היקר שפתי צדק כי בעו"ה כלול ומוכתר הוא ככל הרוש ופלפול וחידושי תורה השוה לכל נפש וספר שלם נחמד פי' על שיר הנקודש "שהי" פי' יקר ונחמד ראה זה חדש הוא ועין ראתה תאשרנה ותשבע עין ואוזן יקשוב לשמוע ואשים בטחוני בה' המאזוני חיל שאזכה למשהי"כ עין רואה ואוזן שומעת גם שנהם' כאשר יעידו על ספרי היקר שפתי צדק עדים נאמנים הגאונים שליט"א שהתנדבו לקבל את ספרי בכסף מלא * יברך ה' אותם ואת ביתם וכל אשר להם כן יתברכו מן השמים כל הקונים את ספרי היקר וכל ההוגים ומעיינים בספרי * יתברכו בגופם ובמאדם בנפשם ובורעם להיות עוסקים בתורה ובמצות כל הימים וכל הרן אותי ואת ספרי היקר לכף זכות כן ירין ה' אותם לזכות וזכין לאדם שלא בפניו מכשי"כ בפניו * ויהתברכו מן השמים בנחמת ציון ירושלים :

כנפש המחבר

צדוק בלא"א מיה יהושע נ"י.

הגה"ה

איתא במדרש פ' וירא פ' יו"ד מעשה ברובל אחד שהיה מחור בעיירות שהיו סמוכות לצפורי * והיה מכריו ואומר מאן בעי למזבן סם חיי אודקין עליה כ"ע ר' ינאי הוה יתיב ופשוט בתירקליניה שמעיה דמכריו מאן בעי סם חיי א"ל תא סק הכא זבין לי א"ל לאו אנת צריך ליה ולא דכוותך אמרה עליה סליק לגביה הוציא לו ספר תילים הראה לו פ' מי האיש החפץ חיים מה כתיב בתריה נצור לשונך מרע * סור מרע ועשה טוב אמר ר' ינאי כל ימי הייתי קורא הפ' הזה ולא הייתי יודע היכן הוא פשוט עד שבא הרובל הזה והודיעו מי האיש החפץ חיים לפיכך משה מזהיר את ישראל ואומר להם זאת תהיה תורת המצורע תורת המוציא שם רע עכ"ל המדרש :

ומכבר דשו בו רבים ונכבדים בפ' המרד' והנראה לפרש לענין הוא דהנה הרמב"ם ז"ל פסק בהלי"ג בפ"ג הלי"ב וז"ל המוציא שיר על הקטנה פטור מן הקנס וכו' ואינו חייב עד שיוציא על הנערה וכו' עד נערה

מלא

בית

מלא דבר הכתוב עכ"ל הרמב"ם ז"ל. וכתב שם בספר משנה למלך לתרץ קושיית הכ"מ שם דלמה לא גתן הרמב"ם הטעם דמוש"ר על הקטנה פטור כמסקנת הש"ס בכתובות דף מ"ד מטעם דכתיב וסקלוה וקטנה לאו בת עונשין היא ע"ז כתב שם המ"ל דבאמת לימוד ערוך הוא בירדנו בפ"ג דכ"ס ערכין דף מ"ו אהא דהנן התם נמצא האומר בפיו חמור מן העושה מעשה דפריך הו"ש"ס שם כמאי דלמא משום דקאי גרים לה קטלי וכו' אמר רבא איך כי הוצי' שם רע על ש"ר שהוצי' עכ"ל הו"ש"ס שם וכתב המ"ל דלפום סוגיא דערכין הנ"ל חיוב הקנס הוא על מה שהוציא ש"ר איך היא מה לי על הקטנה ומה לי על הגדולה לכן צ"ל משום דנערה כלא דבר הכתוב ולכן הופס הרמב"ם ז"ל סוגיא דערכין לעיקר ומשה"כ הוצרך הרמב"ם ז"ל לי' דמעמא משום דכתיב נערה מלא והיך עכ"ל המ"ל שם:

הוציא לנו מ"ה דהחמירה התורה כ"כ בשמירת אדם לפיו אפי' בלא קא גרים כלל בדיובורו היע שום היוק וזה שהראה הרובל שכן המשמעות מדבריו דהמצי"ה שכתב סתם, נצור לשנך כרע' כי פזו ולשונו ישמור וינצור כלדבר רע וכמ"ש הו"ש"ס פ"ג דערכין כי הוציא שם רע על ש"ר שהוציא ועל זה אמר ר' ינאי כל ימי חייתי קורא פסוק זה ולא הייתי יודע היכן הוא פשוט וכי באמת מן הו"ש"ס דכ"ס' כתובה משמע דהטעם במוצי' ש"ר הוא מהכ"ס דקא גרי' דה קטלא] עד שבא הרובל הוה והוריעו וכו' עד לפיכך משה מזהיר את ישראל ואומר להם זאת תהי' תורת המצורע תורת המוציא שם רע ע"כ פי' כמשמעות הו"ש"ס דערכין ג"כ כן על הפסוק כי הוצי' ש"ר על שם רע שהוצי' והוא דבר ישר נחמד:

אמר המהבר הרובל הוה אמר מאן בעי למזבן וכו' בפשטות שיקנה טמנו בדמים כונתו בפסוק אחת מספר תילים ככ"ז אורקין עליה כ"ע ור' ינאי אדם הגדול כענקים היה מקרב את הרובל הוה ומחבבו איך עלינו להכב ולקרב את העוסקים בתורה וכחדשים ומפלפלים בה' והחפץ חיים יתן להם השי"ת חיים ועושר וכבוד:

המחבר.

הצעה כללית

להודיע על איזה יסוד בנה בנותי כל הבנין מפרושי בעוה"י על השיר המקודש שה"ש האם יסוד הזק הוא להעמיד עליו ארמון המלך מלך שלמה ע"ה אשר הכתוב מעיד עליו, ויחכם מכל אדם אגלה אוון קורא נעים כי מכל הפרושים אשר היו מלפני מהמפרשים הראשונים ו"ל נ"ע בחרתי לעצמי יסוד לראש פנה לבנין אשר בנותי בספרי זה הקדמת הרמב"ן הק' וצ"ל נ"ע בפ"י על שה"ש וי"ל הוהב להודיעך כי הספר זה המקודש חברו שלמה המע"ה לעת וקנתו ברוח הקודש והזכיר בו כל המאורעות מוציאת מצרים עד האלף השביעי ותתם בסוף זמרון הנחמות בבניא עכ"ל הרמב"ן הק' וצללה"ה ובוראי כראי והגון הוא הרמב"ן הק' לסמוך עלי' כ"ע • מלאכתי לפי זה בספרי לפרש ולברר הקאפיטל מאיזה זמן ועת הוא מדבר כמו זמן צאת בני' מצרים אשר הולכים ה' דרך ים סוף ביבשה ובאו בני' במדבר והמטיר להם השי"ת לחם מן השמים והגיו להם את השליו והוציא להם מים מיצור החלמיש עת וזמן קרבם השי"ת אל הר סיני לתת להם תורת אמת וחי עולם וזן בואם לארץ הקדושה והבהמ"ק זה בית ראשון היה על תלו וסגתה"רין על מכונה זמן ועת שגלה להם לבני' בכבל עת קץ מגלות בכל לפי מלאות שבעים שנה בהעלותם ה' לא"י זמן הבנין מבהמ"ק בית שני נוחמשה דברים שהסרו בז' עת וזמן שגלו בני' מארצם בגלות האחרון סימני הישועה עם כח התשובה ע"ד שאה"כ שובי אלי וגו' סימני הישועה בכח חיווק התורה על כל אלה סובב פי' בספרי היקר ורב תודות להשי"ת המאורני חיל לפרש כל פסוק בדרך הפשוט ותקותי מהקורא נכבד שיתענג בפ"י בעו"ה וכן כל המעינים בספרי יתענגו בו כי כוונתי בכל פסוקי שה"ש בכלל שקלתי בעו"ה מקודם בכף „מאוני צדק" ובשפתי צדק" אמרתי כקהל רב וקלכהו ורבים ונכבדים אשר אענדם עמרה לראשי הבטוחו לי לקבל ברצון הטוב את ספרי היקר כאשר הפץ ה' יצליח בידי להוציא לאור בעו"ה :

הצעה פרטית

הצעה א לקאפיטל א

בן מבואר דרך המתקן האמיתי על איזה ענין נופל שם אהבה האמיתי ר"ל, שם אהבה בעצם ולא אהבה אשר רק במקרה התלוי בשום דבר כי במל דבר במקרה אהבה הוה חשק אהובה מן האהוב שיחא אהבתם גלויה ומפורטת לכל אחר שאהבתם היא אהבה אשר בעצם בלי פניית וכוונה אחרת ולזה ראשית דבריה מהפסוק ישקני וגו' עד שלמה אהיה כעוטיה על ערתי חבירך בפסוק ו' וגו' ובא התשובה אליה בפסוק אם לא

הצעות

חדעי לך וגו' צאי לך בעקבי הצאן ורעי את גדויתך על משכנות הרועים עד נאו לחייך וגו' בפ"י עיי"ש היטיב ומהפסוק עד שהמלך במסיבו היא הצעה כבעל השיר המקודש ע"פ מחקר אמיתי להתחלת קאפיטל ב' אני חבצלת עיי"ש היטיב :

הצעה ב לקאפיטל ב

בו מבואר מעיקר הסיבה אשר נשאה חן הרעייה בזמנים הקודמים בעת היתה הרעיה בתוך כור המצרים עד שאמר הרוד על רעייתו כשושנה בין החוחים כן רעייתו בין הבנות וגו' בפסוק ב' ומבואר באריכות בהכתוב כתפוח וגו' וגם מבואר עם זה מחזיל ובכ"ס שבת דף פ"ח אכר רמי ברי"ה מאי דכתיב כתפוח בעצי היער וגו' למה נמשלה ישראל לתפוח וכו' עיי"ש בתוס' וכו' ועל המחקר האמיתי מפ"מ לא נראתה לנו בעת ההיא אותות ומופתים גלויים כמו מאז עת יציאת בני מצרים ע"ז למד החכם שהמע"ה דעת בטוב מעם עיי"ש בסוף הקאפיטל ב' עיי"ש :

הצעה ג לקאפיטל ג

בו מבואר איך שבעל השיר המקודש המתיק בשפתו ע"פ יופי המליצה שהרעייה חקרה בעצמה את הדרך איך למצא את הרוד האהב ולזה שמה על לבה התועלת והפרי שהיה לה בימים הראשונים מאלה עת שהיתה המקדש והאפריון על תלה וכמו שזכר בפסוק מ' אפריון עשה לו המלך שלמה מעצי הלבנון וגו' עד תוכו רצוף אהבה מבנות ירושלים ואשר בעת ההיא ישבו שם כסאות למשפט בית דוד וכמו ש"כ בפסוק ז' הנה מטתו שלשלמה וגו' ששים גבורים סביב לה מגבורי ישראל וגו' עיי"ש „אהבה פרי הפריון" הוראה פרי המשפט „אתת היא התוכחה מאיש לרעהו" ותפארת היא למקבליה וכמו ש"כ בפסוק צאינה וראינה בנות ציון במלך שלמה וגו' עיי"ש דברים נחמדים בעו"ה בסוף הקאפיטל ג' :

הצעה ד לקאפיטל ד

בו מבואר מהתחלת גלות הרעיה היא הכנסייה לבבל וכמו שזכרנו בהפסוק ד' אלף הבגן וגו' וע"ד שאה"כ בגלות יכניה החרש והמסגר אלף ווע"ד מחזיל הרש כיון שפותחין וכו' נפי' בתורתו הכל נעשו כחרשין מסגר כיון שסוגרין בהלכה שוב אין פותחין וכמה הי' אלף וכו' עיי"ש וכו' יבואר כעין ויובח הרעייה עם הרוד ע"ז עד שבסוף הוויכוח אמר לה הרוד איך שבאמת שם קץ מפורש לגלות בכל וכמשה"כ לפי מלאות שבעים שנה וגו' וע"ז זכרנו בסוף הקאפיטל ד' עורי צפון וגו' עד יבא דודי לגני וגו' עיי"ש :

הצעה ה לקאפיטל ה

בו מבואר העת וזמן שעלו בני הגולה מבבל לא"י ומדבר בו על העת שנלחמו בני עם צרי יהודה וירושלים עת בנן בית שני אך שצרי יהודה

הצעות

ז

יהודה וירושלים או הפחידו את בני מלבנות הבית השני וגם הפחידו את בני מלהעמיד דלתות בחומות ירושלים עד שנברו עליהם בני ובנו את הבית השני וזשה"כ בראש הקאפיטל זה באתי לגני וגו' ונע"פ המד"ר שזה מרמו על הבהמ"ק גם מבואר בו הסיבה על שחסרו בבית שני החמשה דברים שהיתה בבית ראשון ואחד מהן השכינה נע"י בש"ס מס' יומא דף כ"א ע"ב. וזה מרמו בפסוק קמתי אני לפתוח לדודי וגו' עד ורודי חמק עבר:

הצעה ו לקאפיטל ו

בן מבואר העת התקוה להרעיה הנרמו בפסוק לא ידעתי נפשי שמתני מרכבות עמי נדיב עיישה"ט. ובו יבואר עת שהרעיה היא הכנסייה מקושטת במע"ט ובעיקרי הדת והאמונה בד"צ המרמו בפסוק אהת היא יונתי תמתי וגו' לא שכחה לה הדוד השנית וזה תשובה על שצרי יהודה וירושלים אמרו לה אנה הלך דודך אנה פנה דודך [בימים הקדמונים] בראש הקאפיטל ו' עיישה"ט דברים נחמדים בעו"ה:

הצעה ז לקאפיטל ז

בן מבואר סימני הישועה בכח התשובה וכמו שבי' שובי אלי וגו' וז"ש שובי שובי על ב' מיני תשובה תשובה מאהבה תשובה מיראה נע"י בש"ס סוף מס' יומא] וגם יבואר בו גדר התשובה בכלל הוא לתקן א"ע במדות טובות מושכל ומקובל לכל בעל נפש ועל זה מרמו בקאפיטל זה במשה"כ בפסוק ז' מה יפית ומה נעמת אהבה בתענוגים הכונה איך שיתקשרו אהבה מהכנסייה להשית בתענוגים ג"כ רק לתקן במדות טובות ולא דווקא יכונה שם תשובה בתעניתים או בסיגופים עיישה"ט:

הצעה ח לקאפיטל ח

בן מבואר באריכות במשיכ בשם רעיא מהמניא נכפ' ויחזי סימני הישועה בכלל מכה התורה הק' ע"ד שפי' שם בס' רעיא מהמניא הפסוק עני ורוכב על התמור' הכוונה ע"ד שאמר הכתוב ביששכר ויששכר חמור גרם' וגו' ועל זה מרמו בסוף הספר שה"ש כרם היה לשלמה וגו' עד וכאיתים לנפרים את פרוי נוע"ד שאמר הש"ס במס' שבועות דף ל"ה ע"ב] לנוטרים את פרוי אלו ת"ח וכו' עיי"ש דברים נחמדים בעוה"י:

שפתי צדק

השירים אשר לשלמה:

באשר דרך המחברים לבא בהקדמה להודיע ולברר חוכן המחברת על מה אדניו הוטבעו ועל מה ירה אבן פינתה שלא יסלף הקורא תמטרת כוונתו האמיתית או להלבישו בלבוש אשר אינו כמדתו אשר לבד שאינו לתפארת כי אם לבון ולקלון לפי מדרגת וחשיבת חכמת המחבר. ככה ראה החכם מכל חי אשר על פני האדמה שלמה המלך ע"ה להציב בראש ספרו הקדוש אשר חיבר לעת זקנתו הקדמה קלרה מעט הכמות אבל רב האיות „שיר השירים אשר לשלמה“ והביאור בזה ע"פ צ' הקדמות. [א] זה ידוע האדם הנבחר המשגיל והחוקר יבחו מכל דבריו אפי' מדברי' הפשוטים ימצא חן וכבוד. ומה גם בדברי הגיון המיוסד ע"פ רב חזונתו כמו השירים התייחודים אשר הבריק בשכלו נועם החכם

ב ישקני מנשיקות פיהו כִּי-טוֹבִים דְּדִיךְ מִיָּוִן : ג לְיָיִךְ
 שְׁמִנְךָ טוֹבִים שְׁמֵן תִּזְרַק שְׁמֶךָ עֲלֵיָן עֲלָמוֹת אֲהַבֶּךָ :
 ד מְשַׁכְּנֵי אַחֲרֶיךָ נְרוּצָה הִבִּיאֵנִי הַמֶּלֶךְ הִדְרִיו נְגִילָה וְנִשְׁמַחְתָּ
 בְּךָ נִזְבִּירָה דְּדִיךְ מִיָּוִן מִיִּשְׂרָאֵל אֲהַבֶּךָ :

כוונת החכם למעלה נשגבה וז"ל שיר השירים אשר לשלמה" וכמ"כ בעו"ה :
רבורת מחשבות בלב איש המענין בפסוקים הנזכרים כתוב "משכני יאחריך נרוצה" החמיל בלשון יחיד "משכני" כמו יחיד המדבר זה ואח"כ אמר עיד "אחריך נרוצה" לשון רבים כמו רבים הרגים ומי המה הרגים ואחר מי המה ירוגו גם לנו לדעת מוכן הכוונה בזה והתקשרות הפסוקים זה עם זה וגם יש להבין בעל השיר המקודש מראה באמצעו בפסוק ג' "על כן עלמות אהבוך" ואמר זה כתיב בפסוק ד' "משרים אהבוך" לב מבין מחפש הכיונה על מה זה ואל מול מי זה . הביאור בעו"ה" בהקדמם מה שאמרו המחקרים לכל דבר יש עלם הדבר ויש אשר רק במקרה כמו החתימות אשר ימצא ביסוד האש הגחלת החתימות אשר בו . הוא בעלם לא כן החתימות אשר ימצא בהכלי עם המים המתחמם כנגד אורן של אש המה רק במקרה כי באמת בחולדתם ובעצמם המים קרים מאד והחתימות אשר המלא תמצא בהם לפרקים הוא רק חתימות אשר במקרה לא בעלם כי בעצמן המה קרים מאד והפרש בין החתימות אשר בעלם היסוד האש ובין החתימות אשר יתהוו לפרקים במים הקרים המתחממין באורן של אש הוא זה . עלם החתימות אשר ביסוד האש המה חמידית לא כן החתימות אשר רק במקרה כי יתקררו בעצמן

החכם בעצמו שהוא יקר וחביב לו ונבחר השיר הזה מכל השירים אשר לו וז"ל שיר השירים ה' הידועה לרמו שהיה לשלמה ע"ה אלף שירים וזה השיר יקר מאלף וגם אמר החכם כי הבין השיר הזה הוא מדברים העומדים ברומו של עולם - כי לתאר החשיבות מהממשלה והמלוכה מתולדת ב"ד יר"ה יגהר ויגהר מחשבת השיר מכש"כ לפאר ולשבח שבתו של השי"ת מלך מה"מ וז"ל אשר לשלמה הוא המלך שהשלים שלו השם יחב' אשר באמת אין קנה לגדולתו ולתפארתו מזה מובן כי שיר זה שה"ש רלוף עם ספירים [עיי' מה שכתב בזה הרמב"ן הקדוש בהקדמת פי' על שה"ש :
וז"ל הזהב והעוור וקרא שמו של הקב"ה שלמה דכתיב ויקרא לו ד' שלום [שופטים ו'] והזכיר בו בנין כסאו של השי"ת והזכיר בו כל המאורעות מיליאת מלרים עד האלף השביעי וחמס בסוף זכרון הגחמות בבי"א ועיי' בפירש"י ז"ל והארכתי לעיל בזה במש"כ בעו"ה בהלעה כללית עיי"ש] וגם כתב שם הרמב"ן הק' להודיעך כי הספר המקודש שה"ש חברו שלמה ע"ה לעת זקנותו ברוח הקודש עכ"ל . היולא מדברינו אלה שלמה המלך ע"ה מכריו ברוח קדשו כי אדני השיר הזה הטבעו ברעיונות נשגבות וטהורות מאד מצלי יסלף הקורא השיר האה את דרכו בקודש אם שנמצא בו דברי ידיות וחביה וכו' אבל מטרת

דהמע"ה "לבי ובשרי" ירננו אל אל חי וכל זה מסיבת שחשוקת עם קדשו עם השי"ת היא אהבה עזמית לא במקרה ואהבה עזמית היא תמידית עם כל דלותינו ושפלותנו קשורים אנחנו בהשי"ת בכל עת וזמן [והכתוב אומר ירא ה' בני ומלך] לא כן בעכו"ם בימים הקדמונים שהקטירו לכוכבים ומזלות וקראו להשי"ת אלהא די אלהא [וכמו דהיתא בש"ס צסוק מס' מנחות עיי"ש] המסדר לכוכבים ומזלות אבל עיקר עבודתם הי' לכו"מ להעמיד שפעת טוב העולם בידם והיא אהבה אשר היה תלוי בדבר ועליהם נאמר והיה כי ירעב והתקף במלכו ובאלקי ומכש"כ על השי"ת המסדר כו"מ [לא כן האומות אשר אנחנו חוסים בליים המה מאמיני השם אוהבי אדם ומזכרים להמלך יר"ה ולמלך מלה"מ]:

וְזָאת ידוע כי אהבה התלויה בדבר בטל דבר בטלה אהבה והיא אהבה רק במקרה ואינו נקראת לפי דעת המחקרים אהבה ישרה כי איננה בכל עת וזמן וו"ש הצעל השיר המקודש [צפסוק ג'] "לריח שמיך טובים שמן חורק שמיך על כן עלמות אהבך" הכוונה בזה השפעת הטובה המה מכונים בשם שמן הטוב והכוונה בזה על האומות הקדמונים עכו"מ אשר חלקו כבוד להשי"ת בהשתחפות כו"מ היתה רק מסיבת השפעתם הטוב אשר קבלו אז ולפ"ז היא אהבה התלוי בדבר וו"ש לריח שמיך טובים וגו' על כן עלמות אהבך [עלמות פי' רשי"ז ז"ל המה האומות הקדמונים עכו"מ] לא כן אהבה הישרה אשר צעם קדשו היא אהבה עזמית ונקראת אהבה הישרה וזשה"כ על אהבה אשר לעם קדשו עם השי"ת [צפסוק ד'] "משרים אהבך" ר"ל אהבתם

בעלמון עם המשכת הזמן בהסתלקות הכלי עם המים מן האש הפלגת אהבה אשר לעם קדשו עם השי"ת היא אהבה אשר צעם ולא רק אהבה אשר במקרה רק נמשכו אחרי ה' ילכו צעם אהבה היסודי כמו היסוד המאגנטי בכל עת וזמן בימי הלחחס ובימי שפלותם וכ"ו בא וסיבת הנפש החי אשר בחוכם וע"ד שאמר דהמע"ה מה ידידות משכנותך ד"ל נכספה וגם כלתה נפשי לחצרות ה' לבי ובשרי ירננו אל אל חי והמבחרים מדקדקים בזה דהול"ל כספה ולא נכספה [לשון נפעל] אלא דהענין בזה תכלית המכוון מצנין בהמ"ק היתה רק נגד הנפש החי אשר צעם סגולתו בכדי שיתלכדו שם כל הגפשות שהם אבני נזר אשר יברוק עליהם אור השמש מד"ל צבית קדשו ותפארתו [הגאון הגדול אשכל המדעים מלבי"ם וזלל"ה האריך בזה בספרו ארצות השלום דרוש ג' עיי"ש] דק לאחר רגשת וההתפעלות הנפש צבואו בחצרות ד"ל התלהבו כל הכוחות החומריות והגופניות ג"כ למשך כלם אחר עלת הנפש בלכתו ילכו ג"כ והדמיון כמו שהכוחות הגופניות אומרים להנפש אשר בחוכם באשר תלכי ג"כ אנו נלך וזשה"כ מה ידידות משכנותיך וגו' ר"ל כלל צנין בהמ"ק עם כלילת היופי שבו ע"פ ציווי מהשי"ת על זה לעם קדשו כמושה"כ את תבנית המשכן וגו' לא היתה העיקר בזה רק בעד הנפש החי אשר בתוכה וו"ש "נכספה" הכוונה שהנפש נכספה לד' וכן ציוה השי"ת הצנין בהמ"ק כדי להבריק אור שמשו על הנפש וגם כלתה נפשי לחז"ל כי "קובה וישראל חד" [כמפורש בזה"ק] אמר ה' לבי ובשרי ירננו אל אל חי הכוונה כי לאחר הפלגת והתפעלות הנפש צבואו לחז"ל ד"ל וכו' ג"כ שגם כוחות החומרית הלכו בעלת הנפש וו"ש

הזמנית ורק לזאת בקשה אהבת תורה ותשוקת עבודת ד' ומש"כ עם לחושי ודחוקי הזמן לפי העת וא"כ לפי זה נראה כמו ח"ו שקר עננה צפיה באמרה כי טובים דרך מיון ר"ל מכל חמדת הזמן לזאת חזרת ומלבן את דבריה כי כניס המה ובאמת נאמרה כי לריח שמיך טובים שמו וגו' על כן עלמות אהבך וכמוש"כ צביאורי בעו"ה לעיל - ולפ"ו אהבתם להשי"ת היא רק אהבה ע"ש המקרה לא אהבה עלמית וג"כ איננה אהבה ישרה אמרה היחידה עם קדשו עם סגולתו - משכני ר"ל נפשו בשאלתי כאשר תסעיני ג"כ [כמתח"ל הבא לטהר מסייעין אותו וכו'] ויש"ה משכני הלא אז ברגשת הנפש אשר זו ועם תשוקת הנפש לר"ל ולתורתו ירושו ג"כ כל הכוחות החומריות ואברי הגופנים והחומרים וכמש"כ לעיל במשה"כ „לבי ובשרי ירננו אל אל חי" ויש"ה „אחרוך נחולה" לשון רבים ר"ל כל הכוחות הגופניות והסיבה האמתית כי בודאי בן יהי בעזרת השי"ת להנפש יסכימו בזה גם אברי הגופנים היא מקבלת התורה מאז מהר סיני ויש"ה „הבאני המלך חדריו" ר"ל בהגלותו על הר סיני „נגילה ונשמחה בך" או בעת העבר כן פעמון קדוש הרוחני בתוך לבבי לעת עתה עת הוהת הזמן הלחולה ודחוקה ויש"ה „טכירה דרך מיון" ר"ל זכרון יתאל בי מאז קבלתי התורה ובאמת אמרי פי כי אהבתך טוב ויפה לי מכל חמדת ותענוגי הזמן המכונה בשם יין הטוב וחתם בסוף דבריה משרים אהבך פי' אהבה אשר בעם קדשו היא אהבה עלמות ורק עליה יבונה שם אהבת צדק אהבה ישרה כי איננה תלוי אהבתה בשום פנייה זלתי יטבל לעולם ויש"ה „משרים אהבך" ור"ל וטוב וישר הוא בעו"ה ;

אהבתה נקראת אהבת ישרים שאינו תלוי בשום דבר ולא בטלה לעולם בכל עת וזמן ובכדי להמשיך כוונת והתקשרת כל הפסוקים הנוכחים ביחד נאמר בכוונת הכתוב „הבאני המלך חדריו" וגו' פי' על צ' פנים אס על בהמ"ק כמוש"כ לעיל [צביאור מה ידועת משכמותך ד"ל וגו'] אז על זמן קבלת התורה ורגשת הנפש יפעמו בתוך לבב עם קדשו עד עתה מאז קבלת התורה ותלהבת אש תדיברות קדשו בהגלותו עליהם על הר סיני [ויפה פי' המחבר ס' כנף רננים ז"ל על המשנה בת קול יולאת מהר חורב ומכרזת ואומרת אזי להם לבריות מעלבונה של תורה וכתב שם כי מי ישמע הבת קול בכל יום ויום ומה גם לאיזה תכלית יקרא ויכרוז הבת קול רחוק כ"כ נאמנו ומה דמיון ודמות תעריך להבת קול - ואמר המפרש ז"ל שרגשת הנפש אשר בעם קדשו המפעמו בתוך לבבו והמדריכו בכל עת וזמן לעבודת הקודש עליהם בכחף ישאו היא הבת קול המכרות ואומרת אזי להם לבריות מעלבונה של תורה וזה עדיין לעת עתה מאז קבלת התורה ויש"ה התנא אלקי בת קול יולאת מהר חורב הכוונה מאז בעמדם על הר סיני ודפח"ח] ויש"ה „שקני מנשיקות פיהו כי טובים דרך מיון" הכוונה בזה מעם סגולתו בבקשה זאת ר"ל מי יתן שאוכה גם לעת עתה לאהבה גלויה ומפורסמת לעיני כל האהבה אשר לעם קדשו עם השי"ת ועם תורת ד' ויקוים בנו מה שאמר הכתוב וכל בניך למודי ה' אמרי פיהו ויש"ה מנשיקות פיהו כי זה טוב ויפה לי מכל התענוגים וחמדת הזמן המכונים בשמם יין ויש"ה כי טובים דרך מיון ואולי אמר תאמר איך יוכל בעל החי להשליך כל בקשת מחמורו

שפתי צדק

ה שחורה אני ונאווה בנות ירושלים באהלי קדר ביריעות
שלמה : ו אלתראני שאני שחררת ששופתני השמש
בני אמי גחורבי שמי נטרה את הפרמים פרמי שלי
לא נמרתני :

מעל ראשה משוש וכלילת יופי הבהמ"ק
עם עבודת המקדש ובכל זה אנו
פשענו ולה' הדקה ולנו בושח הפנים
ואיך תרום ראש לאמר בפיה ישקני
מנשיקות פיהו הלא אחס עמא דמהדר
מרא אפיה מניה אמרה הכניסיה "שחורה
אני ונאווה" [עיין צביאורי בעוה"י
בקאפיטל ו' פסוק ח' לקמן צביאור
מחול"ל בש"ס חגיגה רי"ב ח' קאי לבני
קיסר מחוי ליה ההוא לדוקי עמא
דהדריגהו מרי אפי' מניה מחוי ליה עוד
ידו נעויה עלינו ח"ל (ר"ל הקיסר)
מאי אחוי לך ח"ל עמא דהדריגהו
מרי אפי' מניה ח"ל (ר"ל הקיסר) מאי
אחוי לך ח"ל לא ידענא אמרו גברא
דלא ידע מאי מחוי לי' לחוי קמי
מלכא אפקוהו וקטלהו עכ"ל הש"ס שם
לב מבין מסתימת לשון הש"ס וכן
מסתמא שהלדוקי הלז לא פעם אחת
ולא פעמים החוכה במושכלות וחכמות
עם ריב"ח לפני הקיסר ובדואי היה
פילסוף וחכם כי לא יעלים הש"ס
לסמן שזה הי' להלדוקי בפעם ראשון
בהחוכה הלדוקי לפני הקיסר עם ריב"ח
ובדואי ראהו צו והכרו מכבר חכמת
הלדוקי בפילסופיא כדרך האנשים רואי
פני המלך והיושבים לפני המלך וא"כ
לפי זה יקשה הלא באור פני המלך
חיים ובחסד יכון כסאו וכי הלדוקי
הפילסוף יהרג ויאבד עולמו בלי
חמלה בשביל פעם אחת שלא הבין
רמיות ריב"ח בידו הלא משפט השכל
שאין זה מרודה כ"כ נגד הקיסר בזה
אשר

קורא נעים השם לב לדעת •
[א] איך יתכן לקבץ בחפניו
שני הפכים ביחד יופי והשחרת להמליץ
על עצמו שחורה אני ונאווה וגם היתכן
להתפאר בעצמו עם השחרת אשר המלא
תמלא צו ומיד אמר אל תראני שאני
שחררת ופירש"י ז"ל אל תסתכלו בי
לבזיון כמו כי ראו בארון ד' (ש"א ו')
עכ"ל • [ב] ובעל השיר המקודש נתן
הסיבה על השחרת הוא מלד שמירת
הכרמים שזפחם השמש ומה זה שמוסיס
"ברמי שלי לא נטרת" ואם שמר הכרם
שלו לא ישחרו פני בעל הכרם בשמרו
בעצמו כרמו הלא אין נסתר מחמתו
[ג] גם לנו לדעת אם העיקר הסיבה
כמו שמוסיס שמני נטרה וגו' שזיפת
השמש ומהו ישחרו פני' תפ"מ נקיט
בעל השיר "בני אחי נחרו בי" וכי אח
לזרה יולד גם מי הם הבני אם אחת
המשחירים פני' היתכן שנמלאו בעולם
גם כעת בני אם כאלה :

הביאור בזה הבעל השיר המקודש
מאמת דברי הכניסיה
דבריה היוצאת תפיה בפסוקים הקודמין
המתחיל בפסוק ישקני מנשיקות פיהו וגו'
[וכמו שבארתי בעוה"י למעלה] ואיך
שעדיין רשפי אש שלהבתיה בקרבה ולבל
בוז יבוזו לה "בנות ירושלים" [עיי' פרש"י
ז"ל] איך נשאה בנפשה לאמר כן אומה
אשר השליכס השי"ת לארץ אחרת כיום
הזה על רב פשעיה וכמ"ש כי ה' הונה
על רב פשעיה והורס עטרת תפארת

שפתי צדק

על טובת המלכות והשרים על כלל הכניסיה והמלך והשרים ביד ה' כתיב ואיך אתה הגדוקי בן להמלך בלבן על חסדו וטובו לזה אפקי' וקטלי' והוא דבר נחמד עיי' לקמן באריכות] בפסוק ראה בנות ויאשרנה עיי"ש]:

השר לא יחמול ולא יכסה עליו וכי השופט כל הארץ לא יעשה משפט מלך במשפט יעמיד ארץ כתיב אלא דהענין שהגדוקי מרד בלבן על הקיסר ובוו יבוו להקיסר בלבן והנגעים אשר בלבן יראו המונה לעין כל והוא דאש תוקד בקרב לב הגדוקי על מה שמאל כ"כ חן בעיני המלך ריב"ח אשר הוא יהודי ומורע היהודים לקרב את ריב"ח לשום את כסאו אלא המלך וזה בכלל נרמו בלשון הש"ס המספר ריב"ח קאי לגבי קיסר ר"ל ג"כ בכונתו שמאל ריב"ח חן כ"כ בעיני הקיסר עד שריב"ח קאי גבי קיסר ר"ל סמוך אללו יותר מכל הפילוסופים והגדוקים והגדוקי אשר גחלים רותחים בקרבן ע"ז בון יבוו בלבן את הקיסר יר"ה אשר אנחנו מחויבים לעבדו ולכבדו בלבנו [עיי' בש"ס ובחסים ק"ב] והגדוקי לא יכול להתאפק לפני המלך והשרים עד דמחוי ברמיוה לריב"ח עמא דמהדר מרי אפי' מניה וכוונתו אחר שהממליך מלכים השליכס לארץ אחרת איך לכבוד להקיסר לדבר ולקרב את ריב"ח ולזה רמו לו ריב"ח להגדוקי והשליך כל השקר על פני הגדוקי שקר בימינו פי' דברי שוא לא רחק אוננו ועדיין השי"ת אוננו כי הלא נראה בחוש שהוד תפארת המלוכה מקרבים ועושים חסד עמנו עד שאתה הגדוקי כהות עיניך לראות איך שמאלתי חן וחסד בעיני המלך שאין התקרבות גדול מזה וזש"א ורמו לו עוד ידו נטויה עלינו והגדוקי מדוויל ידו משתלם על שבו את המלך בלבן לזה אפקיה וקטלהו ולזה אמרו גברא דלא ידע מאי מחוי לי' כי הגדוקי באמת לא הבין אפי' רמיות האדם ריב"ח איך אתה אומר שקר שמחה שדי יחיה עמא דמדריגנהו מרי אפי' מניה הלא אתה רואה חסד השי"ת

עתה

באתי בציאור הפסוקים הנזכרים שחורה אני ונאווה וגו' ע"פ דברי מחו"ל בש"ס קדושין בפ"ב המקדש את האשה על מנת שאני לדיק גמור אפי' הוא רשע גמור מקודשת והטעם שאלה הרהור בתשובה נמלא ברגע אחת יש ביד האדם להתהפך מרע לטוב וקונה עולמו בשעה אחת ואם התשובה היא מאהבה הבטיחו לנו חו"ל שהודגת נעשו זכויות וז"ש הכניסיה אתם בנות ירושלים אל תדנוני לבוין כי ברגע אחת תתהפך בי השחרת ליופי וז"ש שחורה אני ומה אתם יודעים לדני כי מיד אני נאה ברגע אחת ובהירהור הלב וחוכן לבנת ד' ובהירהור תשובה אמיתית תתהפך מן הקלה אל הקלה וז"ש כאהלי קדר שהוא בתכלית השחרת לתכלית היופי וז"ש כיריעות שלמה שהם בתכלית היופי וגם מרומו בזה תתכלית הרע שמכונים אהלי רשע אהלי קדר ע"ד שאמר דהמע"ה אויה לי כי גרתי משך שכנתי עם אהלי קדר לתכלית הטוב המכונה ליריעות שלמה שבנה בהמ"ק ועשה בו יריעות על הבהמ"ק ושכן שם ד"ש אל תראוני וגו' אמרה הכניסיה לכל דבר יש בעלם ויש במקרה [כמו שבארתי לעיל על פסוק לריח שמיך וגו' עיי"ש] השחרת אשר ימלא בי היא רק במקרה ולא בעלם כי נתהוו בי השחרת מאחד משלשה סיבות הממליא על פני השחרת - א] מחיבת שמש הללחה בהופיע בימים הקודמין אור שמשו יומלך עלי כנש"כ

בתורה

שפתי צדק

ו הגידה לי שאהבה נפשי איכה תרעה איכה תרביץ בצחרים
 שלמה אהיה בעמיה על עדרי חבריה: אם לא תדעי
 לך תיפה בנשים צאריך בעקבי הצאן ורעי את גדיתיך
 עד משפנות הרעים:

אומות וכי חלילה אנחנו מתקנאים בהם
 בהם על טובם אשר בידם הלא בני
 אם אחת אנחנו ודהמע"ה אמר נתח
 שמחה בלבי מעת דגנס ותירושם רבו
 וכמשחול [מס' סוכה מ"ט] ע' פירס
 שהקריבו ישראל בזמן שבה"מ קיים כנגד
 שבעים אומות וכי מתקנאים אנחנו בהם
 וכי קרה ח"ו יד ה' להטיב עם כל
 העולם ברב טובו וחמדו וגם לנו ירווה
 וידשן מנת חלקינו ובפסוק ח' יש
 להבין באמרו "אם לא יתדעי לך" וגו'
 עד ורעי את גדיתיך על משכנות הרועים
 וכי רועה היא הבאה עם הגאן הלא
 הוא הרועה כמה שאמרה "איכה תרעה
 ואיכה תרביץ":

וַיָּבֵא אל ביאור הפסוקים הנ"ל
 מהכנסיה ומקודם אליה לפניך
 קורא נעים ביאור נכון במחול [בדף
 ע"ד בש"ס ז"ב] ח"ל חא אחיו לך
 הר סיני חולי חוהי דהדרה ליה עקרבא
 וקיימא כי חמרי חורתי שמעתי בת קול
 שאמרת אוי לי שנשבעתי ועכשיו שנשבעתי
 מי תיפר לי כי אחתי לקמיה דהבנן
 אמרו לי כל אבא חמרא כל בר בר
 חנה סיכתא היה לך לומר מופר לך
 והוא סבר דילמא שבועתא דמבול הוא
 ורבנן ח"כ אוי לי למה עכ"ל הש"ס
 [פרש"י שם כל אבא חמרא דבה בר
 בר חנה היינו ר' אבא בר חנה וכמו
 כן רבינא כמו רב אבינא חמרא כלומר
 שוטה כחומר סיכתא שוטה כדאמרין
 בחלק] הדקדוקים והקושיית הנפולים
 ע"ו המאמר ח"ל רבו ורבו ועלחה

חורה שמת עבית וגו' ו"ש" אל
 תראוני שאני שחררתו בעלם רק
 המביה הראשונה "ששופתי השמש" שמש
 הלחה ע"פ וישמן ישרון ויבעט
 [ב] מסיבת זאדס עייר פרא אדם יולד
 ולפעמים נולד תבטן אמו בחכונת
 ובחנות רעות והם המעיקים והמכאיבים
 את האדם כל ימי חי' אדם על פני
 האדמה ו"ש "בני אמי נחרו בי" המה
 החכונת והמדות הרעות [ג] הטרדות
 רבות הסובבים את האדם ולא נשאר
 לו עת וזמן למלא מנוח לנפשו ו"ש
 "שמני נערה את הכרמים" כל עיסקי
 חבל ועיסקי הזמן מכונים בשם כרמים
 אחרים לא שלו וכת"ש אשר לו אינס
 שלו ולוה "כרמי שלי" הוא תקום מנוחת
 הנפש לעסוק בענבי וזמן יין של חורה
 "כרמי שלי לא נטרתי" המה הסיבות
 המשחירים את פני אבל בסור מעלי
 כל הסיבות הנ"ל הלא אז יראה מיד
 יפי ו"ש "שחורה אני ונאווה":

לדעת מפרשי הפשט שהכניסיה
 ותאוננת על המקום
 המרעה והוא מכוונה בשם גהרים [עיי'
 בפירש"י ז"ל] ואין כח להלאן ואין שם
 מקום להחיות אותם מחוסר המרעה
 וחוקף הדרות אשר שם ועל זה באמת
 נדקה בדבריה בהתחנה לרחם עליה
 אבל קורא נעים שיש לבבך הטוב כי זה
 למוחר לאמר בפיה "שלמה אהיה בעמיה
 על עדרי חבריה" לפי דעת המפרשים
 על ר"ל אלל מדרי חבירך המה השבעים

אשר היה ולפנינו הוא אברהם אבינו החוקר האלהי האמיתי איך שהכרח שיתלכדו ולא יתפרדו מכל המעלות באדם אחד וז"ש שמעו אלי רדפי לדק וגם תבקשי ה' הביטו אל אברהם אביכם שהיה כלול בו המדות טובות איש לרעהו ומי יספר הגמח"ס שעשה ח"א עם בני דורו איך שהטיב לכל ואיש לא נעדר מקבלת טובותיו וחסדיו ומי יגיד איך שא"ה היה מהדר ומדקדק בכל פרטי המלות וכח"ס עקב אשר שמע אברהם בקולי וישמר תשמרתי מלתי חוקתי ותורתי וחול אמרו [בש"ס קדושין] קיים ח"א אפי' ע"ת עיי"ש [ובש"ס יומא עיי"ש ברי"פ] וזה שאמר החוזה כי אחד קראתיו לאמר שהיה כלול ומוכרח בכל המעלות לאהוב איש את רעהו ולעבוד את קונו ובעבור זה אמר החוזה בשם השי"ת ואברכהו וארבהו והוא דבר נחמד ובוה נלכה לבאור מחול הנ"ל. [ח] בהקדס הש"ס [דסנהדרין דף ק"ח.] דור המדבר אין להם חלעה"צ דברי ר"ע שאמר אשר נשבעתי באפי אס יבואון וגו' רח"א הן באים לעוה"צ וכי' אלה מה אני מקיים אשר נשבעתי באפי וחורוני בי [עיי"ש בש"ס דף ק"י ע"ב] [ועיין בתוס' ב"ב בדף ע"ד דל"ה מי מיפר וברש"א שם] ואיך שהיה כעס השי"ת על דור המדבר ומרוב כעסו נשבע שלא יביאם אל מנוחתו. [ב] הקדס הש"ס [דמס' חולין דף ז'] [ו] ח"ל אמר ריב"ל למה נקרא שם ימים שאימתם מוטלת על הבריות דאמר ר' חנינא תימי לא שלני אדם על מכת פרדה לבנה ומיה [עיי"ש ובש"ס מס' יומא דף ת"ט]. [ג] הש"ס דנדרים דף כ"ג. גבי ר' ישמעאל בר' יומי הוה ליה נידרא למשרא אחא לקתייהו דרבנן כו' כיון דחוא ההוא קרא דמנעטרי רבנן מתייה באוכלא

על כלנו. [א] הנזכר לנגדינו ע"ז המחול הוא כי הר סיני ידוע לנו (מהלאנד קארט) ובאמת לא נמצא שם הדרה ליה עקרבא ואיך יאמר רב"ח דבר שאינו. וגם מאי כוונת רב"ח במה שאמר וקיימ"א כי חמר"י חורת"י. [ב] מאי זה שמע דוקא על הר סיני בת קול שאומרת חוי לי שנשבעתי. [ג] חכם כמותו רב"ח יעשה ויסבור שהשי"ת רצונו להציף מי מבול על הארץ כח"ס דלמא שבועתא דמבול הוא למה יבעס השי"ת כ"כ בזמן ההוא בימי רב"ח להביא מבול מים על הארץ:

אלא

דהענין בזה הוא בהמשך הזמנים והעתים דור אחר דור יתחלפו ויחדשו בחדשות שונות עד שגם בימנו פיהם יקבנו דור חדש ודור ישן וישן מפני חדש חוליאו המעלות אשר בדור חדש צפיהם אומרים שבהם נמלאו לאהוב איש את רעהו ולהטיב איש עם רעהו להחיותו ולהחיותו כל ימוט והמעלות אשר בדור ישן להדר במלות חוקים במלות ה' אלהים ובאמת שהעיקר ששני הענינים המלות בין איש לרעהו ובין איש לקונו ההכרח שיתלכדו ולא יתפרדו ויהא הכל באיש אחד וכמו שאמר החוזה ישע"י הנביא [בריש קפיטל נ"א] שמעו אלי רדפי לדק תבקשי ה' הביטו אל נור חזבתם וגו' הביטו אל אברהם אביכם וגו' כי אחד קראתיו ואברכהו וארבהו כוונת החוזה במה שכתוב אחד קראתיו הוא זה לאהוב ולהטיב איש את רעהו מכוניס בשם רדפי לדק" תלשון לדקות וגמח"ס ולהדר ולדקדק בכל פרטי ודיקדוקי המלות לקיים אפי' המלות החוקים מכוניס בשם תבקשי ה' אמר הנביא כל איש משכיל וחכם ילמד הדרך אשר ילכו בה כל ימי חייו מראש המשכילים והפילוסופים

אחס שכעסו השי"ת במאסם בארץ
 חמדה אבל רק זאת לבד אבל לבד זה
 היו לדיקים וכמשה"כ חספו לי חסירי
 כורתי בריתי וגו' וכאשר בהתבוננות
 רבב"ח ומראה הטועה השפלת מדרגת
 התורה בימיו מהלדוקים אשר בדורו
 אמר חוי לי שנשבעתי וכמ"ס הב"ק הוא
 השכל אמיתי [עיי' לעיל בפסוק ד' בשם
 כ"ח] בשם ה' שיחרט על הפסק
 ועונש שנחתי לדור וכא"כ כמו דור
 המדבר אחר שבדורות הבאים אחר דור
 המדבר גרועים יותר וו"ש עכשיו
 שנשבעתי מי מיפר לי הכוונה כמ"ס
 בשם הש"ס דנדריס כי אין זה נולד
 ואין פותחין בנולד כי האי לאו נולד
 הוא דשכיח אפיקורי וד"ל וכל המאמר
 וכי אתא וכו' עד והוא סבר הוא
 בדרך יופי המליצה כדרכו של רבב"ח
 בכ"מ בש"ס והכוונה והוא סבר דלמא
 שבעתא דמבול הוא כי באמת הוי
 קמחוי לי ההוא טיעה אם היה אליהו
 הנביא כדעת רש"א דורות אשר מאחריו
 אשר אין זכרון לראשונים המובאים
 [בסוף מס' סוטה עיי"ש] ואמר רבב"ח
 כאיש משכיל על כל החסד שד' נשבע
 ולא ישאל על שבעתו כי אם היה
 נשאל על שבעתו ברבות עתים
 בהתחלפות הזמנים הסרים מאחרי ה'
 היה השי"ת מיפר ג"כ שבעתו והיה
 מביא מבול לעולם [ולפ"ו שהשי"ת לא
 ישאל על שבעתו מכריע רבב"ח כדעת
 ר"ע בש"ס סנהדרין ק"ח הגם שאמר
 הש"ס בדף ק"י ע"צ שבקי ר"ע
 לחסידותיה אבל רבנן-חולי בדעת ר"א
 שם והשי"ת יפר את שבעתו רק בעד
 דור המדבר אם שלא עפיר ולא נשאל
 שבעתו בימים החולפים וכמ"ס והטעם
 מובן תאיליו שהוא ע"פ דרכי ה' לרחם
 ועולם חסד יבנה וו"ש ח"כ חוי למה
 וד"ל] והמאמר הלז הוא מוכסה

בהתעטפות

באוכלא דקארי אמר אדעת' דמחי לי
 קארא לא נדרי ושריה לנפשי ח"ל רב
 אחי לרבינא האי נולד הוא ותנינא אין
 פותחין לו בנולד ח"ל האי לאו נולד
 הוא דשכיח אפיקורי דמזערי רבנן עכ"ל
 הש"ס שם :

עתה

באתי לבאר בעוה"י ח"ל תא
 אחוי לך הר סיני חולי חואי
 דהדרא ליה עקרבא וקיימא כי חמרי
 חירתי המאמר הזה לא נופל מכל
 מחו"ל שהם ע"ד הליור בכוונה הטמון
 והסגור בתוכה [וכמ"ס זה הרשב"א
 ז"ל ש"פ רוב מחו"ל לא תאמר בדווקא
 כפשטן זכו' עיי"ש] הטיעה אחוי לרבב"ח
 [אם שהטיעה היה חוקר אמיתי] ורש"א
 כתב שהיה אליהו הנביא ואחוי לרבב"ח
 אין שהר סיני כרוך עליו המעיקים
 והמכחיבם הנושכים בארם אשר קשה
 לרפאותה כנשיכת פרדה לבנה כמוש"כ
 וו"ש וקיימא כי חמרי חירתי והכוונה
 בזה הר סיני המכוון ההר חמד אלהים
 לתת את התורה מן השמים כי בדורו
 של רבב"ח בודאי היה בנמצא הלדוקים
 תכחישי ד' כמו בדורו של ריב"ח
 המתחכמים והמתפלספים נגד התורה
 והמזוה וו"ש תא אחוי לך הר סיני ר"ל
 מדרגת התורה הק' הנחונה בהר סיני
 חולי חואי דהדרא ליה עקרבא וקיימא
 כי חמרי חירתי ר"ל משפילים ומבזים
 אותה לאמר שהם בחכמתם עלו ונחעלו
 נגד חכמות אלהות חכמת התורה ואחר
 דור המדבר דור תקבלי התורה אשר
 בימיהם ארץ רעשה מזה [כמו"ס הנביא
 שם חבקוק ג' ראוך יחילו הרים וגו']
 ברבות הימים בדורות הבאים קמו עליה
 וזה שאמר שמעתי בת קול אומרת חוי
 לי שנשבעתי ועכשיו שנשבעתי מי
 מיפר לי כי בימים הבאים יתגדל יותר
 מדרגת דור המדבר כי האמינו בכל
 ולה' נהנו שכן ותהלה רק זאת היתה

ט קִסְפֹּתַי בְּרַכְבֵּי פְרָעָה דְּמִיתִיךָ רַעֲיָתִי : י נֶאֱוָו לְחִינֶיךָ בַּתּוֹרִים
צִוְאַרְךָ בַּחֲרוּזִים : יא תוֹרֵי זָהָב גַּעְשָׁה־לְךָ עִם נִקְדוֹת הַכֶּסֶף :

ותענוג והכנסיה מתאוננת ונאמנת בפה על שני דברים האלה על מקום פרנסתה אמרה איכה תרעה ועל מקום מנוחה ותענוג להתענג לפעמים ולקבל נחת אמרה איכה תרביץ בזהרים מפרש דבריה שלמה אהיה כעטיה על עדרי חבירך הכוונה בזה ע"ד שאמר הנביא ודמע תדמע עיני כי נשבה עדר ה' עדרים עדרים מהכנסיה עוובה ורטושה וד"ל וו"ש שלמה אהיה כעטיה על עדרי חבירך [על תמש ולא לשון אלל] היא ותאבלת על עדרי ה' והם יקראו עדרי חבירך [וכמש"כ בשם הספורנו לעיל] תשובה מהשי"ת להכניסיה אם לא תדעי וגו' רעי את גדיתיך על משכנות הרעים" הכוונה להשגיח על עקבי הללן אנה הם הולכים ותולידם במשכנות הרועים הראשונים בבתי כנסיות מקום משכן ה' ורועים לר"י וו"ש על משכנות הרועים ושם תרעי גם גדיתיך [והכל כמו שהארכתני לעיל] אז תרעה ותענג ממנו ע"ד יראו ישרים וישמחו :

בז לא ישחמם על המראה והדימיון שמדמה הכניסיה [לפי דעת המפרשים ורש"י וז"ל] להמסים אשר ברכבי פרעה וכי לא נמלא דברים חשובים ויקרים מהם וכי המסים נחמדים מכסף וזהב ולפי זה נבחר הפי השני מרש"י וז"ל דמיתוך שתקתוך מצקתך שנאת' ואתם תחרישון זאת ראיתי במפרי אגדה עכ"ל אבל מחוסר לבאר הפסוקים עד"ו והתקשרות הפסוקים זה עם זה וגם מאי שייכת הוא להפסוקים הקודמין שלפינו וחוכן כוונת בעל השיר בזה מאי היא :

ואשר

בהשטפות המליצה אבל פנינים וספירים ימלא בו . ועם זה יוסר מהמאמר הנ"ל התמוה וכי לבד רבב"ח לא ימלא השי"ת מי שמיפר להשי"ת את שבעתו ומקודם הדור שהיה רבב"ח למה לא היפר השי"ת את שבעתו כמו רבב"ח וחבריו ולפמש"כ ניחא בעוה"י כי לא היה רק בדרך הוויכוח וכמו"ש :

עתה

קורא נעים בזה נבא לבאר הפסוקים הנוכחים מצעל השיר המקודש ושם לבד הטוב במש"כ הספורנו על הפסוק „שלמה אהיה כעטיה על עדרי חבירך" וז"ל שם על עדרי אותם החברים ותלמידהם שהם שלך [ו"ש עדרי חבירך עיי"ש]. נמלא שטה ונדעת כל המפרשים לפרש עדרי חבירך על שבעים אומות כי מה זה הלשון והמליצה עדרי חבירך וכי חברותא כלפי שמיא וד"ל עיי"ש דרכו בקודש והגאמר לפי ענינינו הוא זה הכנסיה מתאוננת בטענת אשר בפה „איכה תרעה ואיכה תרביץ בזהרים" כי דבר המתחפש והמתבקש יהי' ע"פ אחד מצ' סיבות [א] מחמת העלם המקום אשר שם המתבקש וע"ז בודאי המליצה יפה איכה : [ב] הדורש והחוקר טעמו וסיבת הדבר הקשה להבין גם ע"ז נאה המליצה איכה ולפי הענין הנושא אשר לפנינו הכוונה על ב' האופנים אמרה הכנסיה בלשון איכה וד"ל אמרה תרעה ותרביץ בזהרים מדרך הרועה עם ללן מרעיתו לרעותם תעת זריחת השמש על הארץ עד חני היום עת הגבורת השמש בזהרים רועה אותם מקודם במקום מרעה עוב לן ושמן ובעת הגבורת ותקיפת השמש על הארץ הרועה ינחם לרבצם במקום מנוחה

שפתי צדק

חיזוק הנביא ישעי' שלפחות השג תוצות
 ישארו בידם ובדור של תיכה הנביא לא
 נשארו בידם רק שלשה תוצות וחזוקם
 הנביא בשלשה תוצות וו"ש והעמידן וכו'
 ובדור של חזקוק הנביא רפו בידם
 קיום המצות תכמה סיבות שונות רק
 תוצות והעיקר משלשה עשר עיקרים
 היא אמונה היתה בחוקה ומושרשת
 בלבבם וראה הנביא חזקוק בכל אחי
 כמו לחזק את בני דורו לפחות בעיקר
 היסודי היא אמונת המאמין וו"ש
 והעמידן על אחת שנאמר ולדיק באמונתו
 יחיה והוא דבר נחמד [ורש"א שם כתב
 כלל אותם במצות אמונה שהיא השורש
 ומקור לכלם לכל בר ישראל בכל עת
 עיי"ש דרכו בקודש] היוצא לנו מזה
 המאמר הבהיר שבכל החלפות המונים
 והעתים לפחות יהא האמונה מרחפת
 בלבנו ושם אמונה יונח על עינינו אשר
 אין ביכלת השכל להשיגו רק החיוב
 שעיקר אמונה מתוספת בקרבנו ואשים
 לפניך קורא נעים באורי צפ' שלמה
 בתורה [צפ' בשלח] הנה צפ' [צא י"ב]
 כתיב ויהי בחגי הלילה וה' הכה כל
 בכור בארץ מצרים וגו' עד ויקם פרעה
 לילה עד ויקרא למשה ולאהרן לילה
 ויאמר קומו לאו מתוך עמי גם אתם
 גם בני ולכו עבדו את ה' כדברכם
 ואח"כ כתיב ותחוק מצרים על העם
 למחר לשלחם מן הארץ כי אמרו וגו'
 הרי ראינו הבדל והפרש בין דברי פרעה
 שלא נתן להם רשות רק שבני יבדילו
 א"ע מתוך עם מצרים על עת מוגבל
 ומן עבודתם לה' וו"ש קומו לאו מתוך
 עמי וגו' ולכו עבדו את ה' וגו' וגם
 זה לא לכל רק גם אתם וכדומה וד"ל
 אבל המצרים הם הכלל המדינה אשר
 נקבם בשם מצרים לא כן עשו כמש"כ
 ותחוק מצרים על העם ר"ל בכלל
 למחר לשלחם מן הארץ ר"ל שבני'
 ילאו

ואישר ילכו ותחול לפנינו הוא דאיתא
 בש"ס [סוף תמ' תכות]
 דרש רבי שמלאי תרי"ג תוצות נאמרו
 למשה כו' עד צא דוד והעמידן על י"א
 וכו' צא ישעיה והעמידן על שש וכו'
 צא תיכה והעמידן על שלשה וכו' צא
 חזקוק והעמידן על אחת שנאמר ולדיק
 באמונתו יחיה עיי"ש בש"ס והא לפניכם
 לשון רש"י ז"ל שבתחילה היו לדיקים
 והיו יכולים לקבל עול מצות הרבה
 אבל דורות האחרוני לא היו לדיקים
 כ"כ ואם צאו לשמור כולן אין לך אדם
 שזכה וצא דוד והעמידן וכו' כדי
 שיזכו אם יקיימו י"א מצות הללו וכן כל
 שעה דורות של מטה הולכין וממעטין
 אותם עכ"ל רש"י שם וכמה טיפות דיו
 מהראשונים נשתפכו על דברי רש"י
 הג"ל הכי יש ביד הדורות למעט
 מתרי"ג מצות אשר קיבלנו על הר סיני
 ע"פ ד' ביד משה הם תלהזכיר ותמה
 אקרא והאמת מפשטן של דברים מתאורן
 רש"י ז"ל בדור אחר דור אשר אינם
 מקיימין בפועל כל התרי"ג מצות ובימי
 דוד המע"ה היחזיקו ב"א מצות הנאמרים
 [בצלה] קאפיעל ט"ו וע"פ דרשות חו"ל
 שם] והשאר המצות היה סיבות אשר
 ראה עיני המלך שבצבור זה רפו
 בידם אבל הי"א המצות ההם עדיין
 מוחזקים בחזקת בידם לזה ראה המלך
 לחזקם בידם כדי שלא יתפרו ח"ו גם
 הי"א מצות ההם וו"ש רש"י ז"ל ואם
 צאו לשמור כולן אין לך אדם שזכה
 ר"ל אם תקטין המלך אחר שחין מקיימין
 כל המצות [התרי"ג] גם אלה יתפרו
 בידם ולא נשאר בידם תאומה ווש"כ
 רש"י ז"ל אין לך אדם שזכה וכו'
 וו"ש והעמידן על י"א ר"ל והעמידן
 וחזקן לפחות ב"א וד"ל ובדור ישעיה
 הנביא נחמר חמשה מצות מה"א אבל בשש
 מצות עדיין בחזקת ובחזקת בידם לזה

רבים • וקורא נעים ראה עיני הבדולח
 תאור עינינו רש"י ז"ל [בש"ס תם] סועה
 דף י"א • ויבן ערי ומסכות לפרעה
 רב ושמואל חד אמר שמסכות את
 בעליהן וחד"א שמסכות את בעליהן
 עיי"ש ופרש"י ז"ל שמסכות את בעליהן
 שעל ידי אותן הערים ואותה עבודה
 נסתכנו מזרים ליטבע בים עכ"ל רש"י
 ז"ל ראה שרש"י ז"ל לפה והביע על
 הילקוט הנ"ל:

ובאמת יש להבין את הילקוט הנ"ל
 הכל עמתי מאי תפ"ת
 לא הספיק לחייב את המזרים על
 הגורה שגורו כל הבן הילד היאורה
 תשליכהו עד שאמר גבריהל ומכאל בכך
 שעבדו את בניך בהלבנה עם התינוק
 אשר לקח מערי ומסכות וראה מש"כ
 רש"י ז"ל לעיל • ואמתי בדרך פלפול
 קצת זה ידוע שכל שלא שעה שלשים
 יום בחדש לא ילא תחוקת נופל עי'
 בש"ס שבת ובש"ס ב"ק ועפ"י בארתי
 שאמר פרעה מדוע עשיתן את הדבר
 הזה ותחיינ את הילדים [והדרש בזה
 ידוע] ואמתי שזה ידוע מכל הראשונים
 שפרעה חשש וירא שלא יענש בדיני
 שמים [עיי' ברש"א ב"מ ב"ב עיי"ג]
 ולזה גור כל הבן הילד היאורה תשליכהו
 ר"ל שלא להניחם לחיות אפי' שלשים
 יום שאז יהי חייב מיתה שהרג בן קיימא
 ולא יהא עליו שום זכות ומיפש כמה
 אופנים א' שהוא כל זה ע"י העברים
 [ועיי' ברש"א ב"ב] קצת דרכו וז"ש כל
 הבן הילד ר"ל תיכף ישליכו אותו וכן
 אמר להמילדות העברית וראיתן על
 האבנים והמיתן אותו וכאשר הניחום
 המילדות עד אשר שמו ימר משלשים
 יום ונראה שהן בני קיימא אמר פרעה
 מדוע עשיתן הדבר הזה ותחיינ את
 הילדים וד"ל • ועם זה אני בא לבאר
 הילקוט כי זה תפורש [בספר הישר]

יאלו חפשיות מכלל המדינה מכל ארץ
 מזרים כי אמרו כלנו מתים והענין בזה
 הוא פרעה לא הניח לו לבנו להניחם
 לכלל ישראל חפשי אמיתי ולתת להם
 רשות ללכת בהלגט מארץ מזרים רק
 נתן להם רשות להבדיל א"ע בעבודת
 ה' בארץ מזרים מתוך עם מזרים
 מהעם כמ"ס שפ"ת בני"ג עם זכות
 השה תועבה היא בעיניהם כידוע שגני
 מזרים עבדו לשה שהם מולס - וז"ש
 קומו אלז מתוך עמי אבל אל יפסיעו
 פסיעה גסה ואפי' פסיעה אחת מהמדינה
 אבל לא כן המזרים בכלל בני מדינתו
 אחרי שראו שד' אחס ועם בני"ג לא עם
 שלוח ועצוב כיון שהיתה עד הגה
 ששעבדם בקושי השעבוד ומהם הרגם
 וטבעם באין ירחס [שמע נא ילקוט
 נפלא על פסוק חבוק ג'] דרכת בים
 סומך חמר מים רבים הדה"ד מוס
 ורובנו רמה בים איתא בילקוט בשעה
 שבאו המזרים בחוך הים עען שר של
 מזרים בזכותן של מזרים אמר הקב"ה
 להשיב סגדרין תפ"ת של מעלה ואני
 ואחה נדון לפניהם עען הש"ת לעבד
 נמכר יוסף וכו' עד שאמר פרעה כל
 הבן הילד היאורה תשליכהו וגו' אמר
 שר של מזרים אעפ"כ יש בידך להשיע
 לבני"ג מידם ואל יטבעו המזרים כו'
 ראה מוכאל שר של ישראל שהס מהפכין
 בזכותן של מזרים מיד רמו לגבריהל
 וסע בסיעה אחת ותלש לבנה אחת עם
 תינוק אחד אשר עם הלבנה מערי
 מסכות לפרעה והראה לפת' של מעלה
 אמר מוכאל שר של ישראל בכך שעבדו
 את בניך מיד ילא מלפניהם כלכם
 חייבים וטבעו בים סוף וכו' הדה"ד
 דרכת בים סומך חמר מים רבים
 עכ"ל הילקוט עיי"ש ר"ל חמר מים
 רבים מסיבת הלבנה מערי מסכות
 לזה ילאו חייבים בדון לטבעם נמים

עליהם המדבר ע"ו כתיב ויהפך לבב פרעה ועבדיו אל העם ויאמרו מה זה עשינו כי שלחנו את ישראל מעבדיו ר"ל עתה הסכימו כלם חפ"י כלל המדינה לדעת פרעה אחרי שטעו לבסוף שסוף הדבר שבנ"י המה עם נעזב כי הלא הם נבוכים בארץ אחר יציאתם מהם ולזה התחזקו בעצמם כל המצרים לרדוף אחר בני"י ולהנקם מהם וושה"כ וישאו בני"י את עניהם והנה מצרים נוסע אחריהם ר"ל כלל המדינה נתהפכו עתה לרדפם אחר הכתוב ויראו מאד ר"ל על עצמן שלא יפלו בידם וגם ויעקו בני"י אל ה' ר"ל ע"ד איה כבוד ותפארת לה' אחרי האותות והמופתים מד' ליפול בידם וד"ל השיב להם מרע"ה אל תחתו מהם וושה"כ וידעו מצרים כי אני ה' ולא יחשו כבוד ה' בהנהגתו ואח אשר נעלם מכם מחשבותיו • ובאמת תוכן הדבר מהש"י היה לעובה להיטב לעם קדשו והוא אחר שהתעם הש"י לבני"י יסברו המצרים שבה העת לרדוף אחרי בני"י והמצרים ירדפו בדרך נקמה ומי לא יחפץ לנקום מבני"י וירדפו כלם ולא נשאר בארץ מצרים עד אחד ויקחו עמהם כל הונם ורכושם [כי אין דרך להניחם בארצם באין איש שם וכ"ו אין מדרך התלחמה רק כאשר יסברו שהם ינלחמו בודאי והם הולכים רק בדרך הנקמה וד"ל] ואח"כ יטבעו המצרים בים סוף ויהא ביות הים גדול מציבת מצרים וד"ל:

ערת צאתי לבאר הפסוקים הנוכחים ומבטל השיר המקודש בהקדמם [הש"ס דמס' ערכין והש"ס תמס' פסחים] כתיב וימרו על ים בים סוף אמרו בני"י כשם שאנו עולין מלד זה כך המצרים עולין מלד זה עשה הקב"ה אמר לשל של ים פולט אותן ליבשה

שבגרי ומסכות איש מבני ישראל אשר לא עשה את חוכן הלבנים לקחו המצרים את בניו הגדולים קחת ונשחקו בנין [והמד' מרמו לבנים לשון צנים] והמה כבר בר קיימא וו"ש ראה מכאל שהן מהפכין בזכותן של מצרים ר"ל כי כתיב בד"כ ושפטו העדה והגילו וגו' ועל הטענה מכל הבן הילד היארה חשליכהו יש להפך בזכותם קחת חולי לא הי' בן קיימא מיד רמו לגבריהל להביא הלבנה עם התינוק אשר מערי ומסכות ושם הי' בן קיימא וע"ו אמר בכך שעבדו את בניך כי הרגו בן בני קיימא וע"ו יא הפס"ד מפש"מ כלכס חייבים והוא דבר נחמד וד"ל:

עד ששמע ה' בענים ושלא מרע"ה ועשה למענם אותות ומופתים בשמים וארץ או התחילו המצרים לנהוג כבוד בישראל כי ראו בחוש שהם עם ר"ש [ולפ"י] אמרו ישראל אח"כ המעט כי העליחנו מארץ מצרים כי קודם יצ"מ נהגו בהם כבוד והיה ישר בעיני המצרים שישראל ילכו מקושעים בעדי כסף וזהב ולזה השחילם ג"כ כלי כסף וזהב וד"ל יש לי בזה בעו"ה אריכת דברים] [עיי' לקמן בח"ש בדרוש של ימי פסח] ומפני זה כאשר ראו את ארתן שה' הכה כל בכור מצרים מבכור פרעה עד בכור השבי הסכימו ג"כ כלל המדינה אשר וכוונתם בשם מצרים בדעה אחת לתת להם חפשי בהחלט לגלות מאח"כ וו"ש ותחזק מצרים למחר לשלחם מן הארץ ר"ל לשלחם חפשי החלטית כי נפל פחד היהודים עליהם • ועם זה נאמר כוונה נפלאה בפ' בשלח בעו"ה [והוא בפ' בשלח] כתיב וישאו בני"י את עניהם והנה מצרים נוסע אחריהם ויראו מאד ויעקו בני"י אל ה' הכוונה בזה עתה שהיו בני"י דומים כתועים במדבר כמ"ש נבוכים הם בארץ סגר

יב עד־שֶׁהֶמְלִיךְ בְּמִסְכָּו גִּרְדֵי נָתַן רִיחוֹ : יג צְרוּר הַמָּוֶר דּוּדֵי
 לִי בֵּין שָׂרֵי יְלִין : יד אֲשַׁבֵּל הַפָּפֹר וְדוּדֵי לִי בְּכַרְמֵי עֵין גְּדֵי :
 טו הַנֶּגֶד יָפֵה רַעֲיָתִי הַנֶּגֶד יָפֵה עֵינַיִךְ יוֹנִים : טז הַנֶּגֶד יָפֵה דוּדֵי
 אָף גַּעִים אֶף־עַרְשָׁנֹו רַעֲנָנָה : יז קָרוֹת כְּתִינוּ אֲרִוּים
 רַחֲמֵנוּ בְרוּתִים : ב * אֲנִי חֲבַלֵּת הַשָּׁרוֹן שׁוֹשְׁנַת הַעֲמָקִים :

והב וכסף וו"ש, נאוו לחיך בתורים
 לוּאֲרַךְ כְּחוּוִים "תורי זהב נעשה לך
 עם נקודת הכסף" וכמ"ש חו"ל גדולה
 ביות הם מבינות מזרים אמר בעל השיר
 אמרתי לך מקודם ורעי את גדוּתך על
 משכנות הרועים וכמו שבארתי בעו"ה
 לעיל לאי בעקבי האלף אנה הם הולכים
 וחולכים לבתי כנ"ס ובמד"ר לפחות
 תראה שיהא האמונה מרחפת בלבם
 וחדעו כי לא מחשבותיכם מחשבתי כמו
 שנראה בעת יציאת ישראל ממזרים וכמו
 שבארתי בעו"ה :

ליבשה אמר שר של ים כלום יש עבד
 שרבו נוחן לו מתנה ומבקש להחזירו
 אמר לו אני נוחן לך אחד ומתנה שזהם
 עיי"ש פרש"י ז"ל מתנה מזרים היה
 שש מאות רכב ופרשים ומתנה של
 סיסרא היה תשע מאות רכב [והתוס'
 שם כתב דלא חשיב רק רכב ופרשיו
 עיי"ש] וכ"ז עשה השי"ת לטובת בני
 עם שהמרו על ים ומחשבותיו של
 השי"ת לקשטם בעדי כסף וזהב אחר
 שיפלט הים את המזרים [עיי' בספר
 כוזרי מאמר רביעי בזה שכתב שם שיש
 רל"א שערים וקחשיב באלף בית הנקרא
 א"נ ב"ם שהבית יחשב עם הכף עיי"ש]
 נמצא שהשי"ת הבטיח לשר של ים לתת
 לו המתנה בזמן אחר בימי סיסרא יתר
 סום ורכב רק שיפלט הים סום ורכב
 של פרעה ואחר זה כאשר ראו בני"א את
 המזרים מת על שפת הים ולקחו כל
 הכסף והזהב מעליהם אז האמינו והבינו
 איך שכל מחשבת השי"ת מראש ועד
 סוף היה רק לקשטם בעדי עדיים וו"ש
 בעל השיר המקודש "למוסתי ברכבי
 פרעה" ר"ל כמס"כ שהשי"ת הבטיח
 לשר של ים שיחן לו מוסתי ר"ל סום
 מתנה של סיסרא אשר המה "כרכבי
 פרעה" [וכמו שכ' בשם הכוזרי שב'
 לפעמים מתחלף לכף] בזה דמיתך ר"ל
 שחקתך ומעקתך ואתם לא הבינו
 מחשבת מחשבתי שכל כוונתי היחה
 מראש ועד סוף רק לקשט אוהך בעדי

הנה הדרש על הפסוק "גרדי נחן
 ריחו" [הוא במס' שבת פ"ח :]
 ידוע ואני באתי לפרש ולבאר ע"פ
 פשטן של הדברים מלשון נחן שנתן
 ממש ריחו הטוב ועלם הכוונה בזה
 הוא ע"ד הפשט עד שהמלך במסבו
 הכוונה בעת קבלת התורה שהיה השי"ת
 נראה אז כוקן ויושב בישיבה באהלי של
 תורה וו"ש שהמלך הוא השי"ת במסבו
 מסיבה של תורה אז כל החענוג בכל
 המסיבה לא היה רק מבסמי וו"ש
 "גרדי נחן ריחו כי את מי יורה דעה
 ואת מי יבין שמועה אם לא לנו :

שמעו נא קורא נעים מה שכתבתי
 בעו"ה צביאורי על התורה
 [צפ' ברכה] ויאמר ה' מסיני בא וורח
 משעיר לנו הופיע מהר פארן ואתה
 מרצבות קדש מימינו אם דת לנו אף

שפת צדק

חבב עמים כל קדשיו בידך והס תבו
 לרגלך ישא מדברתיך תורה ליוה לנו
 חסה מורסה קהלת יעקב ויהי בישראל
 מלך וגו' הכוונה בזה הוא ע"ש משחול
 בש"ס [מס' ע"ו ג' י.] דרש ר' שמלאי
 לפ"ל מביא הקב"ה ס"ת וכו' ואומר כל
 מי שעתק בה יבא ויעול שכרו וכו'
 עד שחסיק הש"ס שם אלא כך אומרים
 לפניו רבש"ע כלום כפית עלינו הר
 כניגית וכו' עיי"ש בהש"ס באריכות [ויש
 לי בזה הש"ס דברים מיוחדים אהב"מ]
 ואמרתי להסביר הענין על טענתם
 כלום כפית עלינו הר כניגית ע"פ דוגמא
 איש אחד היה לו בת משכלת וכאשר
 בא עת וודים להשחרך עמה מילין
 אביה כל שידוך אשר הוציעו לפניו עד
 שבא אחד ואמר לאביה נתנא עלם אחד
 עלה ונתעלה מאד בשם עליוי אמר אבי
 הנערה שטוב וישר לפניו להתחתן עמו
 אמר לו איש הבינים אבל ההכרח לפור
 עליוי הרבה נון הרבה כסף וזהב
 ולהלבישו בעדי עדיים עדי כסף וזהב
 על לבשו אמר התחתן על זה לא לריך
 לדבר מאומה ואיש הבינים אשר היכר
 להתחתן לבביר גדול וחשב בעצמו ג"כ
 שאין לדבר מזה מאומה ומסתמא לא
 יחסר מכל הלך אל העלם העילוי והציע
 לפניו איך שהיא מלומדת ומשכלת
 ואביה הוא גביר אדיר והוא שידוך טוב
 בעדו אמר העלם אל איש הבינים אבל
 יודעים אחס שאני עילוי גדול וההכרח
 שהתחתן יפור עלי הרבה נון וכסף
 וזהב ולהלבישיני בעדי זהב וכסף על
 מלבושיי אמר איש הבינים מזה לא
 תדבר האומה וחשב העלם בעצמו
 מסתמא לא לריך לדבר מזה אחר
 שהתחתן הוא גביר אדיר ובין כך ובין כך
 נגמר ההסתמות העלם הנעלה עם
 הבת המשכלת אם כי הגדן לא הושלם
 מקודם תחת הסוך שא"ל לזה אחר

שהתחתן הוא גביר אדיר מפורסם
 וכאשר עבר זמן מה אמר הנעלה
 הנ"ל אדרוש ממחאתי איה מקום הגדן
 שלי שאל אותו בפיו מחאתי יקירי איה
 הגדן שלי וכך שאל אותו פעם אחר
 פעם איה הגדן איה מלבושי עם עדי
 וקב וכסף השיב לו מחאתו בני יקירי
 לא תדבר מזה אבל עבר זמן רב ועדיין
 הגדן לא נראתה ולא ראה אותה מימיו
 בעיניו אמר הנעלה הנ"ל בואת הפעם
 אדרוש עוד ממחאתי איה כל הגדן שלי
 שאל עוד אותו איה הגדן שלי השיב
 לו כבראשונה בני חסום פיך ולא
 תדבר מזה מאומה אמר בן הנעלה וזה
 בקשתי מכס להשיבני במענה פיכס אם
 הוציעו לפניכס מאיש בינים שידויים
 אחרים בלעדי בעד בתכס מיד ענה
 הגביר אמת כן הדבר שהוציעו לפני
 תכמה ענינים על חוזה דרכים בעד
 בתי ובכלס לא נתתי לב להס הרים
 קול בן הנעלה וביום שנדבר תומי
 מאיש הבינים מה היתה או המענה אשר
 בפיקס לאיש הבינים ענה אותו חותנו
 אמרתי או טוב וישר הדבר בעיני כי
 שמעת שמך הטוב בשם עילויי אמר בן
 הנעלה לא אמר לכם איש הבינים שעל
 בן הנעלה ההכרח לפור הרבה נון
 הרבה כסף וזהב ולעטרו במלבושי שני
 עם עדי השיב לו חותנו כן אמר לי
 איש הבינים אמר בן הנעלה איך היתה
 או התשובה לו השיב הגביר אמרתי לו
 אל ידבר מזה מאומה אמר בן הנעלה
 ולי מה אחס אומרים איה הגדן שלי
 איה הכסף איה הזהב איה מלבושי
 היקרים אמר הגביר בני חסום פיך אל
 תדבר מזה אמר בן הנעלה להגביר
 כאשר הגדן עדיין לא נראה קושי' חוקה
 יש לי עליכס ואחס תשיבני במענה
 פיכס ע"ז האופן אשר הגדן בידיכס
 ועדיין אינס צדי מה לכם לתאן
 בענינים

בענינים אחרים אשר הניעו לפניכם
 בעד נחמם ומה לכם עלי אחר שהגדן
 לא נראתה מה התשובה אשר בפיכם
 על זה ענה אותו הגביר בני יקירי לא
 חרד אל עמקי מחשבתי ואין ביכלתך
 להשיגו אם שאתה באמת בן נעלה רק את
 זאת אגיד כל מחשבתי אם היה ההתקשרות
 באופן אחרים אשר כל מחשבתם
 על הגדן ואם היה הגדן סגור ומחוס
 האלי עד זמן כאשר במחשבתי לא היו
 מביטים על בתי אם שהיא מלומדת
 ומשכלת והיתה לרתה אין מספר לא
 כן ראתה בן הנעלה המובין בחכמתה
 ובהשלמותה שחתי בעמוני בכל עת יעבר
 הקאף על פניך איזה הגדן איזה הכסף
 והזהב וכו' ותהי' לך קושיות חוקות על
 אביה אבל מכ"ו לא תבזה אותה ותהי'
 נישאה אלך בכבוד על גודל השכלתה
 ומחמתה לזה בחרתי אותך לבד שאתה
 בן נעלה :

בא אלל ישמעאל וכו' עד ואחז
 וגו' אש דת למו למו דייק לכנ"י ואמר
 הכתוב אף חו צעמיס ר"ל לא משגחת
 ה' עשה להם בן וגם אמר הכתוב כל
 קדושי בידוך ר"ל לא ח"ו מבילתי היכולת
 בכפיית ההר רק על אומה יחידה כי
 כל קדושו בידך [ר"ל] שם קדושו יונח
 על המצפורים בגבורה אפי' הם בידך
 וד"ל] אמר הכתוב תוכן הדבר בזה הוא
 כי והם תכו לרגליך הכוונה בזה
 אפי' באופן כפייה ובפרט כמש"כ כי
 השכר עדן לא נראתה עכ"ז ישא
 מדבר תך [לשון ישא ב' פי' אם לשון
 סבלנות אם לשון כבוד לשון בלעז שעזין
 וד"ל] והטעם בזה כי כן ירושה היא
 מאבותינו ושה"כ כו' "מרשה קהלת יעקב"
 ולזה ויהי בישראל מלך וכו' וד"ל הארכתי
 לדעת אם שפפה עלינו ההר כגיגית
 עכ"ז אחר שכפה רק על עם קדשו
 המה מובחרים וו"ש "גרדי נתן ריחו" :

בלנו חכמים כלנו יודעים שהשכר
 מהתורה והמצוה לא נראתה
 עדיין וכמש"כ עין לא ראתה [וע"פ
 דחמו"ל ע"ז] ועכ"ז אנחנו מכבדי תורה
 והמצוה אם שהשכר והעדן עדיין לא
 נראתה ועם זה יובן שהי' כדאי בעת
 נתינת התורה שהש"י כפה עלינו הר
 כגיגית וד"ל לא כן בהתקשרות אחרים
 והשכר לא נראתה הי' בועטים אותה
 וכח"ש הש"ם [במש' ע"ז ג'] ביעוטי
 חי מבעט עיי"ש ועפ"ו לא תאמר כי
 בשגאת ה' אותם לא נתן להם וכן לא
 תאמר דבר בדוי מלב כי מבילתי יכלת
 ה' בכפיית ההר רק על אומה יחידה
 והם כמ"ם כי בורא קנות הארץ אין
 קשה לגבורתו ואנחנו מכבדי התורה
 והמצוה כי ירושה היא לנו מאבותינו
 ושה"כ ה' מסיני בא וורח משעיר למו
 הופיע מהר פארן [ולרשו חמו"ל
 היה מחויר וכו' בא אלל עשו וכו'

ערתה נבא למטרת הכוונה מעבל
 השיר בפסוקים הנוכחים כוללת
 הכוונה לחוק לבנו מבלי לאמר נואש
 וה' השליכנו ח"ו [שמע נא קורא נעים
 דבר נחמד איתא בש"ס סנהדרין דף
 ק"ה מדוע שובבה העם הזה ירושלים
 תשובה נלחת וגו' [ירמיו' ח'] אמר רב
 תשובה נלחת השיבה כנ"י לנביא אמר
 להן נביא לישראל חורו בתשובה אבותיכם
 היכן הם וכו' שמאל אמר באו עשרה
 ב"א וישבו לפניו אמר להן חורו בתשובה
 אמרו לו עבד שמכרו רבו ואשה שגרשה
 בעלה כלום יש לזה על זה כלום אמר
 לו הקב"ה לנביא לך אמור להן איזה
 ספר כריתות אמכם אשר שלחתיה וגו'
 עיי"ש בש"ס :

ולבאורה היה יותר פ"פ להם
 בעטנתם אשה שגרשה
 בעלה וכו' ולפי' קשה למה לא אמר

שפתי צדק

[וכן משמע מדקאמר שם הש"ס איתקין רב בגיטא משמע דבר פלוגתא דרב בכ"מ הוא שמואל לא ס"ל כן] ולזה לפי שיטת שמואל דהוי גירושין היה להם פ"פ אשה שגרשה בעלה חלא דקאמר להם דלא גירשה כלל השי"ת וע"ו אמר להן הקב"ה לנביא לך אמור להן חיוה ספר כריחות אחכם כי מעולם לא גירש אחכם וד"ל :

ביאור הפסוקים מבעל השיר

המקודש הנ"ל החכם שלמה ע"ה העמיק ח"ע בחקירה נפלאה אחר שידענו שדבר המשולש לא במהרה ינתק כמ"ס המשולש לא במהרה ינתק ח"כ איך יתכן להתפרד החקשרות השי"ת מעל פמו עם קדשו • [א] ת"ל חשיבות הכנ"י וו"ש „עד שהמלך במסבו נרדי נתן ריחו" כי הנה כאשר המסבה חשובה כ"כ שהמלך בעלמו זה בודאי ימלא בה כל מיני מענוגי בשמים מיקורי המניחות וגם בזה יבחנו חשיבתם של הבשמים באשר יכבדו בהם המלך והשרים וו"ש עד שהמלך במסבו נרדי נתן ריחו [וכמו שבארתי לעיל] [וע"ד לע"ו האט גיגעבען דעס גוטן ריח] • [ב] חובת השי"ת והתועלת אשר קבלו הכנ"י מהש"י וו"ש ררור המור דודי לי אשכל הכפר דודי לי וגו' הכוונה בזה הוא כי יש שני מיני בשמים חלוקים בסגולתם [וכן תנאית מפורש יוצא מפי האלשין הק' זלתי"ה] בזשם המור הוא בדרך סגולה לסוך ח"ע עם המור לבל יפחדו משום פחד ומשום סיבה בעולם כי הוא בטבעו כי הסך בו אין אש שולט בו ויג'ל מכל הסיבות בעולם וזשם הכפר עשוי לבשם בו ולהתענג בו וזה ידוע בעת שעלו בני"י מארץ מצרים בעושים היו מכל הפחדים כי ה' אחס וגם שמעם הלך בכל הארץ כהבוסם הטוב המריח למרחוק וכ"ו כי

שם

רב כן שזהו משובחם נלחת וג"כ קשה מאי ש"ך בזה לאמר ושמואל אמר כמו דפליגי בזה בדבר הנוגע אל הדין ואומר אני כי לפי שיטת הר"ף והרמב"ם ז"ל יש לומר שזה נוגע בדין תורה וגם יש לומר דרב לשיטתו אין להם שום פ"פ לאמר אשה שגרשה בעלה וכו' והוא דאיתא בש"ס [מס' גיטין דף פ"ד] בעא מיניה רבא מרב נחמן אמר היום הי את אשתו ולמחר את אשתו מהו וכו' הדר פשטה כיון דפסקה פסקה וכתב החוס' שם פי' ומגורשת לעולם וכו' עיי"ש והר"ף והרמב"ם ז"ל בפ"ח מהל' גירושין הל' ע' פסקו דאינו מגורשת וכתבו המפרשים ז"ל שדעתם הוא מדקאמר הש"ס שם [גיטין פ"ה] איתקין רב בגיטא [עיי"ש במהש"ס] מיומה דנן ולעלם אקאמר הש"ס שם ולעלם לאפקוי מרבא אמר רב נחמן אס אמר היום אי את אשתי ולמחר את אשתי כיון דפסקה פסקה אלמא דרב ס"ל דאינו מגורשת כלל עיי"ש ולפ"ו אחר דזה ידוע שכל הגירושין של הכנ"י היה מהשי"ת לעת עתה על עוונותיהן והשי"ת אמר ע"י נביאיו שובו אלי בית ישראל ואשובה עליכם והגירושין הוי כאומר היום אי את אשתי ולמחר את אשתי ולרב לפי שיטתו אין זה גירושין כלל ולכן לפי שיטת רב לא היה להם שום פ"פ לאמר אשה שגרשה בעלה וכו' [וכן יש לומר לרב בדין המוכר עבדו לעכו"ם שינא מתחת שעבוד רבו ראשון עיי"ש בש"ס גיטין דף מ"ג ואם מכרו רבו לזמן קבוע הוי שם בעי' דלא אפשטא עיי"ש בש"ס ומכרו רבו לשלשים יום מהו עיי"ש ולרב יש לומר דלא ינא לחירות כלל בזה כמו צנע אשה וד"ל עיין בש"ס שם] אבל לשמואל הוי הדין כאומר היום אי את אשתי ולמחר את אשתי דהוי גירושין לשמואל

ב בְּשׁוֹשְׁנָה בֵּין הַחוּלָּים בֵּין רַעֲיָתִי בֵּין הַתְּנָוֹת : : בְּתַפְחוֹת
 בַּעֲצֵי תֵיעַר בֵּין דוּדֵי בֵּין הַבָּנִים בְּצִלּוֹ חֲמֹדָתִי וַיִּשְׁבַּתִּי וּפְרִיז
 מְתוֹק לְחֵבִי : ד הִבִּיאֲנִי אֶל־בֵּית הַיָּין וְדָגְלָו עָלַי אֶהְבָּה :
 ה סִמְכוּנֵי בְּאִשֵּׁי־שׁוֹת רַפְדוּנִי בַתְּפוּחִים בִּי־חֹלֶלֶת אֶהְבָּה אֲנִי :

נחזה במחזה הנבואה והבעל השיר
 מפרש מי ומי הוא אמר שנסת העמקים
 ר"ל היא השושנה היפסיה המושלכת
 והמתגלגלת בעמקים מן עמק אל העמק
 אשר עד הנה לבא לפומי' לא גלי עלי
 סובב כל נחמות השי"ת וד"ל :

במד"ר סמכוני באשיות אלו

הלכות רפדוני בתפוחים
 אלו אגדות [כבר דברו כל המפרשים
 ו"ל מזה בזה שמדמה הלכות לאשיות
 ר"ל כלי מלא יין ואגדות לתפוחים לא
 אמע מהקורא נעים דבר נחות אשר
 אמרתי לפני רב גדול אחד משכיל
 מפורסם בעל המחבר ס' ברכת מים
 וקלסהו והוא שהמד"ר מכנה דיני שמעתי'
 לאשיות יין ודברי אגדות לתפוחים
 הכוונה בזה צדינים והלכות יהולל
 וישבח האיש העוסק במלחמתה של
 תורה כדרך הגאונים הראשונים ו"ל
 לפלפל בעומקה של הלכה מעמקי גפ"ת
 וכל מה שמחדש בחורה מהראשונים
 הוא יותר משוכח ואם מחדש מהש"ס
 גופי' כדרך הרשב"א וכדומה אשרי
 חלקו יותר מלפלפל רק בדברי האחרונים
 ו"ל לא כן באגדה אם כי באמת טמון
 באגדה רמזים וסודות הנעלים משכלינו
 עכ"ו ההכרח לדבר עמהם על דרך
 הטבע בעינינו הטבעים ובמופלא מתוך
 אל תדרוש בדרך הנסתה רמזי סודי
 סודות רק לפי העת והזמן כפי הדור
 שלפניו אשר פעם אין להם פנאי לעסוק
 בדרך הנסתה כמו דורות הראשונים
 אשר

סס ד"ל עליהם וו"ש הכתוב לרור ה תור
 דודי לי אשכול הכופר דודי לי [ובא
 בתוך השיר כמאמר מוסגר חיבתם
 מזה לזה וכ"א ידבר מחשיבת וולתו
 וו"ש הנך יפה רעיתי וגו' הנך יפה
 דודי וגו'] . [ג] מלד המקום המוכרח
 מקום התענוג הוא מרום מראשון מקום
 מקדשיו ובאשר בעל השיר המקודש
 יעמיק בחקירתו איך יפול ויתמוטט
 הבית הקדוש כותב ויתאונן ע"פ יופי
 המליצה הלא אף ערשינו רעננה קרת
 בתינו ארוים רהיטנו ברותים ר"ל בני
 מדברים חוקים מן הארו אשר בלבנון
 ואיך נפלה והעמיק החכם בחקירתו
 היתכן דבר המשולש יתפרד וכי אל
 המקום שיפול שם יהוא :

ובאשר החכם מכל אדם העמיק

כ"כ במחשבתו נגה עליו
 אור וזרחה עליו הנבואה אשר נאמר
 בשם הנביא ישעי' ע"ה [בקהפיעל ל"ה]
 ישוש מדבר וזיה ותגל הערבה ותפרח
 כחבללת וגו' כבוד הלבנון ניתן לה הדר
 הכרמל והשרון ושם סגור וסתום על מי
 נאמר זה וכי כל דלמתינו שהמדבר
 אינו כחלקי הישוב רק מקום זיה ושומה
 אשר הגביה מנחם כי ישוש מדבר
 וגו' ותפרח כחבללת וגו' אבל לא כן
 החכם הבעל השיר המקודש כאשר נגה
 פליו התחזה הואת הרים בקולו קול
 עזו וחזקה אני חבללת השרון ר"ל אני
 אני הוא החבללת השרון ר"ל עלי
 נאמר ותפרח כחבללת וכבוד השרון עלי

וה מתשיל בעל השיר את השית"ב לעני
 תפוח כדי לסיים סוף הענין דישראל
 מתאויס דווקא לפריו וכמ"ש ופריו מחוק
 לחכי וע"ז אמר רב"ח למה נתשלו
 ישראל לתפוח וגו' [הכוונה לפי דעתי
 על סוף הענין כנ"ל] לומר לך מה
 תפוח זה פריו קודם לעליו אף ישראל
 הקדומו נעשה קודם לנשמת ר"ל ולכך
 מתאויס ישראל רק לתפוח וד"ל והוא
 דבר נחמד והענין בזה הוא דכל
 החכמות המה רק טפלים לחכמת התורה
 כדרך העליון לפרי ואם שהש"ס [בחולין
 דף ז"ב.] אמר שלחו מחס ליבשי
 רחמים איתכליו (ר"ל הפרו) על עליא
 ר"ל העליון דאיתכלא עליא לא תהיימין
 איתכליו עיי"ש בש"ס אבל התורה הק'
 א"ל להעלים הטפלים כי היא בעלמה
 כלולה מכל ופריה משתמרת וזה פריו
 קודם לעליו וד"ל [עיי' בס' אלשיך הק'
 בפ' בראשית בענין עץ הדעת שהאריך
 בטוב טעם עד שמסיים שם אך גם
 סחט ענבים בחקירות אשכולות תרורוח
 למו כחאמרם ו"ל שנעשה מין וכו' עיי"ש
 באריכות ופי' בזה ותרם האשה כי טוב
 העץ למאכל ונחמד העץ להשכיל וכו'
 עיי"ש כי דפח"ח] וואת היתה כל
 שבחן של ישראל בעת קבלת התורה
 מבלי להתחכם א"ע נגד חכמת ה' לאחר
 מקודם נשמע הפי' לפי עיני נשמע
 מקודם אם גם השכלתינו מסכים לזה
 כי העמירו על חוקאי שמכמת ה' נעלה
 משכלינו ולזה אמרו מיד נעשה ר"ל
 אנו אין לנו רק ללקוט הפרי ואח"כ
 נשמע אם יהא באפשרינו מעט להשיג
 טעמן של התוצות אבל קבלת התורה
 היתה מיד ולזה התשלים הפעל השיר
 שהם מתאויס רק לתפוח שפריו קודם
 לעליו ומפני זה נתשל השית"ב לעני
 תפוח והם המתקשים דווקא פרי התפוח
 ו"ש „פריו מחוק לחכי" וד"ל :

אשר תלפנינו וזה שאמרו חו"ל אשימות
 אלו הלכות דאיתא [בש"ס ב"ב ל"א :]
 כל חילי עתיקי מעליא לבר מתמרי
 וכו' כידוע מדרך הטבע בכ"מ משקאות
 כל שהוא יסן מיושן טפי עדיף לא כן
 בפירות כאשר הם עדיין חדשים המה
 נחמדים ביופי ובטעם לא כן כאשר הם
 נובלים וישנים וזש"א אשימות אלו הלכות
 בהלכות טפי עדיף כאשר נובעים
 מהישנים אלו הראשונים רפדוני בתפוחים
 אלו אגדות באגדות נחמדים לאמרם
 ולהסבירם לפי העת והדור שלפניו וד"ל
 והוא דבר נחמדי :

ובאבות בשום לב לדרשות חו"ל
 הלו יחיר לנו כוונה
 נפלאה בפסוקי הנוכחים ע"פ דרשתי
 והוא בהקדם לבאר מחו"ל [במ' שבת
 דף פ"ח] אמר רמי בר חמא מאי
 דכתיב כתפוח בעלי היער וגו' למה
 נמשלה ישראל לתפוח לומר לך מה
 תפוח זה פריו קודם לעליו אף ישראל
 הקדומו נעשה קודם לנשמת פרש"י
 בד"ה פריו קודם לעליו וז"ל וכך דרכו
 וחלוק משאר חילנות חניטת פירותיו קודם
 לעליו עכ"ל עיי"ש בתוס' בד"ה פריו
 וכו' וז"ל אך תימא שמביא קרא כתפוח
 בעלי היער דבהאי קרא לא נמשלו
 ישראל לתפוח אלא הקב"ה כדכתיב כן
 דודי בין הבנים וקרא דריח אפך
 כתפוחים חו"ל לאתוי טפי והניח שם
 התוס' בתימא וכבר עמדו ע"ז כל
 התפרשים וז"ל ולפי דעתי ניחא בעוה"י
 דבאמת הקב"ה נמשל לתפוח כמש"כ
 כתפוח כן דוד בין הבנים ועכ"ז דרש
 רב"ח בש"ס ניחא כי האמת דרב"ח
 סמוך דרשתי על סוף הפסוק תבעל
 השיר דכתיב בלילו חמדתי וישבתי ופריו
 מחוק לחכי פריו מחוק לחכי דייק
 דהם מתאויס רק לפרי התפוח ומפני

שפתי צדק

יז

ו שְׁמָאלוֹ תַּחַת רִאשֵׁי וְיָמֵינוּ תַּחֲבֻקֵנוּ : הַשִּׁבְעֵתִי אֶתְכֶם
 בְּנוֹת יְרוּשָׁלַם בְּצַבָּאוֹת אוֹ בְּאֵילוֹת הַשָּׂדֶה אִם-תִּתְעַרְרוּ ו
 וְאִם-תִּתְעַרְרוּ אֶת-הָאֲהָבָה-עַד שִׁתְּחַפֵּץ : הַקּוֹל דְּוִדִי הַגִּבּוֹר
 בָּא מְדַלֵּג עַל-הַתְּהוֹמִים מְקַפֵּץ עַל-הַנְּבָעוֹת :

עלי אהבה ר"ל הש"י יצא לקראתם
 בדגל אהבה איך שבני גשאו מן לפניו
 וכו' אשר לו כל התעלומות איך שבני
 יתאוו רק לפני התורה הם גופי הלכות
 וגופי אגדות כי כלם מרועה אחד נתנו
 וכאשר ראה החכם שבזמן הבאה יתפרט
 לומדי הלכות וכו' מסיבות שונות
 אמר החכם שמכונן באשיות אלו
 הלכות רפדוני בתפוחים אלו אגדות כי
 חולת אהבה אני ר"ל אחר שעתה אנו
 רחוקים ומ"ז עיקר הסיבה להתקרב
 אל הש"ת בהלכות וכו' [קורא נעים
 עיי' ביאורי לקמן בקאפיטל ח' ונעם לך]
 הארכתי בהמשך הכתובים ע"פ דחמול
 לבד זה רמז הבעל השיר כשזונה וכו'
 כתפוח וכו' כי מדרך רעים אהובים
 להצטרף כ"ז על חבירו וכ"כ גדלה
 אהבתם שכ"א ישכח צערו ורק שם
 בפיו צערו של חבירו וו"ש הש"ת מצער
 על צרת הכניסיה וו"ש כשזונה בין
 החומים כן רעיתי וגו' והכניסיה מצער
 א"ע צלחת הש"ת אמר כתפוח בעני
 היער . עני היער המשל אינם מבינם
 מחיקות הפירות מהתפוח ד' והכוונה מי
 יתן שיקיים מאמר החוזה ומלאה הארץ
 דעה וכו' וד"ל עיי' בפירש"י ו"ל :

וְבוֹזָה אֲנַחְנוּ נֹבָא לַכוֹוֹנֹת בְּעַל הַשִּׁיר
 הַמְקוֹדֵשׁ דִּהְנֵה אִיחָא בְּמִדְר'
 [פ' במדבר] בעת קבלת התורה נתקנאו
 בהם אה"ע מה ראוי אלו להתקרב
 יותר להש"ת וכו' עיי"ש התחיל החכם
 לסדר ציפי המליצה טובת הש"י לעם
 קדשו מעת וזמן שהיו במצרים והמצרים
 הכבידו עולם עליהם עד שריחמם הש"י
 וו"ש "כשזונה בין החומים כן רעיתי"
 וגו' ר"ל מומן הקדוש שהזונה הם בני
 היתה חוץ בין החומים אלו המצרים
 המציקים אותם אמר הקב"ה לרחם עלי'
 עד שקראם רעיתי והסיבה לזה שקרבים
 הש"י יותר וכו' על סוף ותכלית הדבר
 שהם ילקטו הפירות בחום לבבם ויקדימו
 נעשה וכו' [וכמו שבארתי לעיל] ולזה
 אמר החכם הבעל השיר שזה הוא על
 המענה אשר יהא צפיהם כתפוח וכו'
 עד ופריו תחוק לחיבי כמש"כ שהם
 מתאווים דוקא לפני תפוח שפריו קודם
 לעליו וד"ל . ואמר החכם מפני זה וכינו
 כי הביאני אל בית היין זה סיני ,ודגלו
 עלי אהבה" הביאור בזה ע"פ הלחת
 תנהג המלך בשאר המדינות כשבני
 המדינה מנפים על תשובתו על איזה
 מבוקש אם המלך יצא לקראתם בדגל
 אדום הוא מראונו על כעס המלך לא כן
 כאשר יצא לקראתם בדגל לבן . ורמזו
 איך שגשאו בני המדינה מן בעיני המלך
 ולזה אמר הבעל השיר כאשר צ"א
 הש"ת לקראת ישראל בעת קבלת התורה
 וכמש"כ ה' מסיני צ"א וגו' יצא לקראתם
 ברב חיבה והוא ע"פ יופי המליצה ודגלו

פְּרָטִי הפ' מפסוק ו' עד סוף הקאפי'
 עיי' בפירש"י ו"ל . ואני באתי
 לפי צאורי בעוה"י שכללות הפסוקים מן
 קול דודי הנה זה צ"א וגו' עד וברמינו
 סומד הוא מדבר על זמן יציאת ישראל
 ממצרים ומן הפסוק עד שיפוח היום

שפתי צדק

ט דוֹמָה דוֹדֵי לְצַבִּי אִוֹ לְעַפְרֵי הָאֵילִים הַנְּהַיִה עוֹמֵד אַחַר
 פְּתָלָנוּ מִשְׁגִּיחַ מִן־הַחַלְנוֹת מִצִּיץ מִן־הַחֲרָפִים : י עֲנֵה דוֹדֵי
 וְאָמַר לִי קוֹמֵי קֶדֶד רַעֲיָתִי יִפְתֵּי וְלִכְי־לָךְ : יא כִּי־חָנָה הַסְּתִיו
 עֲבַר הַגֶּשֶׁם חִלַּף חִלַּף לָךְ : יב הַנְּצַנִּים נִרְאוּ בְּאֶרֶץ עֵת
 הַזְּמִיר הַגִּיעַ וְקוֹל הַתּוֹר נִשְׁמַע בְּאַרְצֵנוּ : יג הַתְּאֵנָה חֲנֻמָּה
 סְנִיָּה וְהַנְּפָנִים סְמֹדֵר נִתְנוּ רִיחַ קוֹמֵי קֶדֶד רַעֲיָתִי יִפְתֵּי וְלִכְי־לָךְ :
 יד יוֹנְתִי בְּחֻנֵּי הַפֶּלַע בְּסֹתֵר הַמְּדַרְגָּה חֲרָאִנִי אֶת־מְרֹאֵךְ
 הַשְּׁמִיעֵנִי אֶת־קוֹלְךָ כִּי־קוֹלְךָ עֲרָב וּמְרֹאֵךְ נְאוּהָ : טו אֶחְזוּ־לָנוּ
 שְׁעָרִים שְׁעָרִים קַמְנִים מִחֲפָקִים בְּרָמִים וּכְרָמֵינוּ סְמֹדֵר :
 טז דוֹדֵי לִי וְאֲנִי לָךְ הִרְעָה בְּשׁוֹשָׁנִים : יז עַד שִׁיפּוּחַ הַיּוֹם
 וְנָסוּ הַצְּלָלִים סֹבֵב דְּמַה־קֶּדֶד דוֹדֵי לְצַבִּי אִוֹ לְעַפְרֵי הָאֵילִים
 עַד־חֲרֵי בְּתֵר :

דברי שמואל הם דברי פלאי ולכאורה קשה מנ"ל לשמואל לזון את יתרו לכף חוב הלא מצינו מפורש בתורה שיתרו אמר צפה מלא ברוך ה' אשר הניל אחכם מיד מצרים וגו' והש"ס שם נ"ב אמר גנאי היה למשה וס' ריבוא שלא אמרו ברוך עד שבה יתרו ואמר ברוך וגו' וכבר מצאתי שעמדו כל המפרשים ז"ל ע"ז וכי בשביל התאמר השגור צפה העולם נירור עד עשרה דרי לא תבזה וכו' הרשות ניתן לזון את יתרו האדוק לכף חובה ואמרתי צביאור האמור וכוה יתרוך קושית כל המפרשים [ובראש הרב האלשיך הק' והרב האדוק ר"מ ז"ל] שהקשו אמר דכתיב בראש הפרשה וישמע יתרו כל אשר עשה אלקים למשה ולישראל עמו כי הוציא ה' וגו' אי"ב לפי זה הוא מיותר מאי דכתיב אח"ז וישמר משה לחצו את אשר עשה ל' לפרעה ולמצרים

עד סוף הקאפיטל נודבר מן העת עתה ומן רב אחר יצ"מ ועל הענין הראשון מיליאת ישראל ומצרים אחר הבעל השיר שמאלו תחת לראשי וימינו תחבקיני ועל הענין השני מן העת עתה ומן רב אחר יצ"מ אחר הבעל השיר השבעתי אחכם בנות ירושלים וגו' ותוכן השיר סובב להסיר הקושי החוקה מפ"מ ריחם השי"ת אז במצרים על עמו לא כן עתה אחר קבלת התורה סבלנו על שכמינו :
אמרת להציג לפני הקורא נעים תאמר נפלא שבארתי בעזה"ל להזכיר חסדי ה' שעשה עם עולי מצרים והוא דליתא בש"ס סנהדרין (דל"ד) על פסוק ויחד יתרו (שמות י"ח) רב ושמואל רב אמר שהעביר חרב חדה על צפרו ושמואל אמר שנעשה צפרו חרוצים חרוצים ח"ר פפא היינו דאמר אינשי נירור עד עשרה דרי לא תבזה ארמאי קמיה עכ"ל הש"ס ובאמת

ה' לפרעה ולמצרים וכ"ו. על אודות ישראל ומעשה יאיר כנוגה דברי שמואל במאמר הנ"ל אחר דמס"ר ע"ה אחר יתרו שיותר יש להתפעל בהפלגה על נקמת ה' לפרעה ולמצרים וכ"ו לדעת מדרגת ישראל וז"ש על אודות ישראל ועם כל זה יתרו עמד על דברו רק להתפעל מהטובות שעשה ה' לישראל וגם אחר שסיפר לו משה וכמו שבארתי לעיל אחר יתרו ברוך ה' אשר הגיל אחכס וגו' ולמה לא אחר יתרו ברוך ה' אשר נקם מפרעה וכו' ע"ו אחר שמואל ויחד שנעשה בשרו חידודין והיינו דאמרי אנשי וכו' וד"ל והוא דבר נחמד למאד :

ער זה בא בעל השיר המקודש לברר תוכן הדבר ואמר שמהלו חמת לרחשי וגו' והוא בהקדם תהמר חו"ל בש"ס [מס' סוטה דף ל' ע"ב] דרש ר' יוסי הגלילי בשעה שעלו ישראל מן היס נתנו עיניהם לומר שירה וכי"ד אמרו שירה עולל מוטל על ברכי אמו ותינוק יונק משדי אמו וכיון שראה את השכינה עולל הבזיה לוארו ותינוק שמת הדד מפיו ואמרו זה אלי ואנוהו שנא' מפי עוללים ויונקים יסדת וגו' היה ר"מ אומר מנין שאפי' עוברין שבמעשי אמן אמרו שירה שנא' במקלות ברכו אלהי' מוקור ישראל עיי"ש ואומר אני אם שבאמת המקרא והש"ס הג"ל לא ילאו מפשטן כי אפי' עוללים ויונקים וכן אפי' עוברין וכו' או לאמר שירה לפני השי"ת עכ"ל יש לומר כוונה בדבריהם ז"ל ע"פ הקושי' שהוא קשה לנו מפ"י היטיב ד' כ"כ עם עולי מצרים ועשה למענם בכל רגע ובכל שעה אוחות ומופתים לא כן אנו ממקבלי התורה כמעט גדר דרכו בעדינו. מרמו לנו הש"ס תשובה אמיתית איך שהגל בלדק וע"פ מאוני משפט והוא דוה ידוע שע"ש

ולמצרים וגו' אחר דוה כבר שמע יתרו מקודם והיא גופי' לכאורה מיותר במה שסיפר משה ליתרו אחר שאין זה חידוש ליתרו כ"כ כי כבר שמע אלא דהענין בזה הוא דמשרע"ה החוכה עם יתרו ולמד את יתרו דרך התחקר האמיתי והוא כל דבר הפלגה הוא באשר אנו רואים שהוא למעלה מדרך הטבע וכדומה בדברים הרבה ואשר נאמר לפי הענין אשר לפנינו אם אנו רואים באיש חסיד ורחמן שהוא נוקם ונוטר שנאה על זולתו ולמדו לרדפו בתכלית השנאה הוא לפלא בעיני רואיו איה רחמנותו ובודאי בעבור דבר גדול עשה זאת לא כן אם רואים על החסיד והרחמן שהיטב עם חבירו וריחם עליו בעת גרת זולתו אין זה כ"כ הפלגה בעיני המשכיל האמיתי אחר שכן טבעו ודרכו להיטב עם זולתו ואמר לפנינו השי"ת אחר שהוא טוב ורחמן כמשה"כ טוב ה' וגו' אין זה פלא כ"כ בעיני החוקר האמיתי אחר שראה ה' בעיני בני"ה הגילס מיד מצרים היו במדבר ליה נתן להם לחם ומזון מים מאור התלמיז כי כן דרכי ה' להיטיב ורק זאת הפלגה גדולה שה' הטוב נטר שנאה והלביש נקם לרדוף את המצרים עד תומם ולאדם רק בודאי דבר גדול עשה את זאת ושה"כ יתרו לא נתפעל רק מהטובות שהיטב ה' את בני"ה וזה שאמר הכ' וישמע יתרו וגו' ר"ל וישמע לשון הבנה [כמ"ש ונתת לעבדך לב. שומע] וישמע יתרו את כל אשר עשה אלוקים למשה ולישראל עמו וגו' ר"ל עיקר היציאה מצרים וקריעת ים סוף והורדת מן וכדומה כל הטובות שהיטב ה' עם בני"ה אחר הכחזו אין זה הפלגה כ"כ לפי דרכי ה' אבל עיקר הפלגה הוא שה' לבש נקם בעד עם קדשו ושה"כ יוספר משה לחותנו את כל אשר עשה

שפתי צדק

הש"ת ואשא אתכם על כנפי נשרים וגו' ר"ל תמיד הטובתי עמוכם עד שזכו או לאמר שירה להש"ת ולאמר כמורה באזכרתו זה אלי ואנוהו וזה שמרמו לנו הש"ם הנ"ל בשעה שעלו בני מן הים אמרו שירה וכיבד אמרו שירה עולל מוטל על ברכי אמו ותנוק יונק משדי אמו וכו' ואמרו זה אלי ואנוהו שגא' מפי עוללים ויונקים וגו' וכו' ר"ל הרמוז בזה השגחם או היתם השגה נפלאה [כמשחול"ל ראה שפחה בים מה שלא ראה יחוקאל הנביא וכו' היתה המיכה אחר שהם עדיין בבחינת קטנים עוללים ויונקים וו"ש מפי עוללים ויונקים יסדת עוו :

אבל

כ"ו בעת שלא קבלו בני אה התורה אבל לאחר קבלת בני גדול בר מנחת ומאו אבינו שבשמים מדקדק עמנו ע"כ דבר קטן ואין הש"ת וחתך וכו' ועם זה נבוא בביאור הפסוקים הנוכחים תבעל השיר שמאלו תחת לראשי וימינו תחבקני ע"ד שאחול"ל בחינת שיהא שמאל דוחה וימין מקרבו [כידוע שהשמאל מכוונה על מדת הדיון וימין מכוונה על מדת הרחמים] ר"ל אם שמאלו והוא מדת הדיון היה תחת לראשי והוא השיעבוד הקשה מהמזרים אבל מדת החסד המכוונה בשם ימין תחבקני והיתה מדת טובה מרובה ממדת פורעניות והולך ומשפר החיבה שהראה לנו או הש"ת קול דודי הנה זה בא זה הש"ת מדלג על ההרים ומקפץ על הגבעות כמשחול"ל דילג כל הקילים והחשבונות וכו' קומי לך העיני יפתי בלשון חיבה כי הסתיו עבר וגו' עת הומיר הגיע ע"ד שאמר הכתוב מוליא אמירים בכושרת ודרשו בעת הכושר לבש צעדינו הש"ת לבוש יקמה [עיי' בביאורי לעיל על הכתוב ויחד יתרו

הדיו כ"ו שהוא רק קטן הוא פטור מכל העונשים שבחורה [וכמו שמפורש בש"ס ב"ק פ"ו] לא כן כאשר הוא גדול הוא בר עונשים וכן ידוע שכ"ו שהוא בן קטן דרכו של אב לכמה על כל פשעיו לא כן כאשר הוא גדול ובר מנחת דרכו של האב להקפיד על הבן על כל שוגה ופשעיו [עיי' בר"מ ז"ל שמפרש בזה הפסוק הבן יקר לי אפרים ר"ל הלא אתה אללי בן יקר ולא רק ילד ולזה אצפה לראות בך מעלותיך ולהיפק אני כועס בראותי ח"ו שאתה רע מעללים וו"ש אם ילד שעשועים ר"ל אם אתה עדיין ילד קטן אשר או אין דרכו של אביו להקפיד עלי' וגו' עיי"ש ודפ"ח] ועם זה ניחא דזה ידוע שישראל כ"ו שלא קבלו את התורה היו נחשבים רק בבחינת ילד קטן וכמו שאמר הנביא בשם ה' כי נער ישראל ואהבהו ולפ"ו אינם בני עונשים ומדרך האב רק להיעב עמהם וכפרט בעת צרתם מכל דר ועפ"ו יובן לנו מאמר הש"ס [מס' סוטה דף ל"ו] על הכתוב דבר אל בני יוסעו ה"ל הקב"ה לנושה משה למה אתה מאריך בחפלותך דבר אל בני יוסעו עיי"ש ולבאורה קשה הלא עתה ההכרח לתפילה לעורר על בני רחמי שמים הלא מיד אחר מדבר נחש שרף ועקרב מלך שני מזרים יס סוף והמה בחורף אולם לפי מה שכחתי ניחא כי הש"ת אמר למה אתה מאריך בחפלה לפני ר"ל בזה למה אתה זריך לתפלה להתפלל לפני שארחם עליהם ומבלי לענשם כי הלא לעת עתה המה עדיין בבחינת קטנים שהדרך רק להיעב עמהם והם פטורים מכל עונש וזה שאמר מדב"ה מה בידי לעשות אמר לו הש"ת דבר אל בני יוסעו ובודאי אקרא לפניהם את הים וד"ל ועל העת הזאת נאמר עליהם מפי

מבקשים שישראל יחזרו בתשובה על
 ידם וע"ז אמר הכתוב השבעתי אתכם
 וגו' אם תעירו ואם תעוררו את האהבה
 ר"ל ח"ן זה רגוני בכך וד"ל עד שתחפץ
 ר"ל אחתיו כ"כ עד שיטיבו הם בעצמם
 והדבר מובן מחילוי רגון השי"ת בזה
 ולהמתקת הענין ח"יב לפני קורא נעים
 מה ששמעתי ביחור נחמד על מחול:

אֵתָא בש"ס [מנהדרין דף ז"ח]
 ח"ל שבור מלכא לשמואל

אמריתו משיח על חמרא אחי אישדר
 ליה סוסי' צרקא דאית לי ח"ל מי אית
 לך בר חוור גוויי עכ"ל הש"ס ופרש"י
 סוסיא צרקא סוס וסורק ומצוין ונאה
 שיש לי דנחאי הוא שיבא על חמור מלגלג
 היה בר חוור גוויי פרש"י כלום יש לך
 סוס בר מאה גוויי שחמור שלו כן הוא
 במלחא בעלמי דחיי עכ"ל פרש"י ו"ל
 והוא מאמר פלאי ואמר הגאון הנ"ל
 דזה ידוע הפלוגתא ר"ה אם ישראל
 עושין תשובה נגאלין וכו' אמר לו ר"י
 הלא כבר נאמר חנם נמכרתם ולא
 בכסף תגאלו לא בתשובה וכו' עיי"ש
 בש"ס באריכות וכתב שם הרש"א ו"ל
 לכאורה אדרבה הכי משמע לא בכסף
 תמש תגאלו הלא בתשובה וכו' וכתב
 הרש"א ו"ל שדעת ר"י לא בתשובה
 רגונית הלא בתשובה הכרחית עיי"ש
 באריכות ברש"א שם נמצא דלכל הדיעות
 תשובה רגונית יותר טוב ויש לומר שעל
 זה תלפס השי"ת וזה ידוע מדרגת
 התשובה רגונית שהודונות נעשה בזכות
 וע"ז יומלץ אם יהיו חטאיכם וגו'
 כשלבג ילבינו וו"ש שבור מלכא אחי
 בגורותי אעשה שיבא מיד משיח וזהו
 אישדר לו סוסיא צרקאי דאית לי
 וד"ל אמר שמואל מי אית לך בר חוור
 גוויי ר"ל ע"י לא יהא רק תשובה
 הכרחית אבל אחי תלפס על תשובה

רגונית

יתרו עיי"ש] ווש"א ע"פ יופי המליצה
 אחוו לנו שעלים וגו' מחבלי כרמים
 המה המזרים מחבלי כרם ד"ל בית
 ישראל [עיי' בפרש"י ז"ל] וכרמינו
 סומד [יש להבין סומד יונח על הכרם
 שלא נחשלו פרותיו עדיין והפסד כרם
 שנחשלו פרותיו הפסד יותר לבעליו
 ולפ"ז מאי הכוונה בזה וכרמינו סומד]
 ולפי מה שכתבתי ביחור הפסוקים
 הנ"ל הכוונה מהחכם בעל השיר לתת
 טעם שקורב וריחם כ"כ אז השי"ת על
 עולי מצרים הוא מטעם וכרמינו סומד
 ר"ל אחר שהיחה אז בית ישראל בבחינת
 קטנים וכאשר אמר הבעל השיר בלשון
 יופי המליצה אחוו לנו שועלים מחבלי
 כרמים אמר ב"כ ע"פ יופי המליצה
 אחר כרמינו סומד עדיין הם קטנים
 הם פטורים מכל עונשים ואין לחפש
 עליהם כל עון ופסע רק לרחמם וד"ל
 חמור החכם עד שיפוח היום ונמו
 הגללים וגו' סב דמה לך דודי וגו' על
 הרי בחר [עיי' בפרש"י ז"ל] כן י"ל
 יתדרך השמש להיות בזהרה ובעתה
 רק תסיבת הרחמים ועניים לחשך וזה
 השמש וו"ש עד שיפוח היום ונמו הגללים
 ר"ל נמו הגללים על השמש והשמש
 קדרה ר"ל כ"ז על העת לאחר קבלת
 החורה הלא אז השם המתקן עמנו
 על כל דבר עולה ונתרחק מעמנו וע"פ
 יופי המליצה כמו שעלה הדוד השי"ת
 על הרי בחר הוא בדרך הפלגה הרים
 הגבוהים כמו חלוקת הרים וע"ז וד"ל
 ועל העת מתחר קבלת החורה הקדים
 הבעל השיר הכתוב השבעתי אתכם
 בנות וגו' אם תעירו ואם תעוררו את
 האהבה עד שתחפץ הביחור בזה הוא
 [עיי' במה שבארתי בעוה"י בקאפיטל
 ב' ה'] כי רעו של עשו המה רגועה
 לאלקאה במצואר בזה"ק וכח הסטיא
 תעוררים חמהם על הגסיה וכמו שהם

ג א על־משכבי בלילות בקשתי את שאהבה נפשי בקשתי
 וְלֹא מִצְאָתִיו : ב אֶקוֹמָה נָא וְאֶסְבְּבָה בְּעִיר בְּשׁוּקִים
 וּבְרַחֲבוֹת אֲבַקֶּשֶׁה אֶת שְׂאֵהֶבָה נַפְשִׁי בְּקִשְׁתִּי וְלֹא מִצְאָתִיו :
 ג מִצְאוֹנֵי הַשָּׁמַרִים הַסְּבָבִים בְּעִיר אֶת שְׂאֵהֶבָה נַפְשִׁי רְאִיתֶם :
 ד כִּמְעַט שֶׁעֲבַרְתִּי מֵהֶם עַד שֶׁמִּצְאָתִי אֶת שְׂאֵהֶבָה נַפְשִׁי
 אֶחְזָתִיו וְלֹא אֶרְפְּנוּ עַד־שֶׁהֵבִיאתִיו אֶל בֵּית אִמִּי וְאֶרְפֶּה
 חֲדָר הַחֹרְתִי :

כמבואר בעוה"י בסוף הקאפיטל בפסוק
 לאנה וראנה וגו' בתוך שלמה וגו' :

ורפניך

מקודם מאמר אחד
 [מחמו"ל בתם' שנת דף נ"ה] ח"ל ר'
 וירא לר' סימן לזכניהו מר להני דבי
 ריש גלותא ח"ל לא מקבלי מינחי ח"ל
 אע"ג דלא מקבלי לזכניהו דאמר ר'
 אחא ב"ר חנינא מעולם לא יצתה תדה
 טובה מפי הקב"ה וחזר בה לרעה
 חוץ מדבר זה [ופרש"י ז"ל וז"ל חוץ
 מדבר זה שנאמר במקרא שהוליא דיבור
 לטובה ומפני עונש תוכחה חזר בו
 עכ"ל] דכתיב ויאמר ה' אליו עבור
 בתוך העיר בתוך ירושלים והחיות תיו
 על מצות האנשים הנאנחים והנאנקים
 על כל התועבת הנעשות בתוכה וגו'
 ח"ל הקב"ה לנצריאל לך ורשום על
 מצחן של זדיקים תיו של דיו שלא ישלטו
 בהם מלח"ב ועל מצחן של רשעים
 תיו של דם כדי שישלטו בהן מלח"ב
 אמרה מדה"ד לפני הקב"ה רבש"ע מה
 נשתנו אליו תאלו אמר לו הללו צד"ג
 והללו רש"ג אמרה לפניו רבש"ע היה
 בידם למחות ולא תיחו אמר לו בלוי
 וידוע לפני שאם תיחה בהם לא יקבלו
 מהן אמרה לפניו רבש"ע אם לפניך
 בלוי

רזונית ואו יהא המליה בר חזור גווי
 קרתי מעט וד"ל וזה שאמר ג"כ
 הבעל השיר הקדוש השבעתי אחכם
 בנות ירושלים אם אתם תעזרו את
 האהבה רק עד שתחפץ ר"ל מעלמם
 תשובה רזונית וד"ל :

מזכיר

דברנו [בקאפיטל ח' בפסוק
 ח'] בשם הרמב"ן הק' ז"ל
 שחם מלהזכיר ולאמר שהבעל השיר
 הקדוש שלא היה העולם כדחי' כיום
 שניתן בו שה"ש [עיי' בפרש"י ז"ל שם]
 ידבר החכם רק כמו שיר ענבות חיבה
 וחשק מהרע"י אל הדוד ולאמר בפיה
 על משכבי בלילות וגו' ולדעתי אם
 שדברי החכם הבעל שיר בכלל עמוק
 מן ימצאנו עם כל זה יש לומר כוונה
 בדבריו כפי כח המשיג וחוכן הענין
 הוא כמו שכתבתי [בהערה שלישיית]
 הבעל השיר הממתיק בשפתי חן וביופי
 המליצה כמו הכנ"י בעלמה חקרה את
 הדרך למצא את הדוד בזה האופן אשר
 יבואר להלן בעוה"י בקאפיטל זה ולזה
 הזכירה את התועלת שהיתה לה אז
 בעודן האפריון והמקדש על תלה ואשר
 ישבו בה כסאות לבית דוד אהבה
 פרו האפריון היראה פרו המשפט
 אחת היא התוכחה הוד ותפארת למקבליה

גלוי להם מי גלוי וכו' עד ומתקדשי
 תחלו וגו' תני רב יוסף אל תקרי
 וקדשי אלא מתקדשי אלו בני אדם
 שקיימו את התורה כולה תאל"ף ועד
 תי"ו והתוס' שם בד"ה וזע"ג כתבו
 וז"ל היינו היכא דספק אי מקבלי
 כדאמר בסמוך לפנייהם מי גלוי אבל
 היכא דידעינן דבודאי לא מקבלי הגה
 להם וכו' עיי"ש ובספר בל"ע כתב וז"ל
 וקשה בזה המתאמר [א] במאי דקאמר
 זע"ג דלא מקבלי וכו' דהא מהראיה
 דתייתי מהקטרוג מדה"ד מוכח דמשום
 דלפניהם אינו גלוי מחייבי הא אס גלוי
 לפנייהם שלא יקבלו לא מחייבי וא"כ
 השתא דקאמר ר' סימון דלא מקבלי
 מיני' תפ"מ קאמר לי' ר' זירא זעפ"כ
 לוכחניהו מר דאמר רב אחא בר"ח
 וכו' ות"ש התוס' בד"ה לוכחניהו וכו'
 היינו היכי דספק אי מקבלין וכו' הוא
 דוחק תפורסם כיון דקאמר לא מקבלי
 תנאי משמע דהוי קיס לי' בגווייהו
 דריש גלותא דלא מקבלי ולא שקה
 אצלו בספק מדלא קאמר דלמא לא
 מקבלי תנאי וכן נראה דמתהדר לי'
 זע"ג דלא מקבלי לוכחניהו עכ"ל בעל
 המחבר בל"ע ז"ל ולדידי קשה לפי פי'
 התוס' דתיירי הכא בספק אס יקבלו
 מיני' א"כ למא לר"י להביא ע"פ הדרש
 מדאמר רב אחא בר"ח והלא תפורש
 כחורה הוכח תוכיח ובגביא [יחוקאל ל"ג]
 באמרי לרשע וגו' ולא דברת להוהיר
 לרשע מדרכו וגו' ודמו מידך אבקש
 ואתה כי הוהרת וגו' ואתה את נפשך
 האלת והפסוקים הא"ל בודאי ג"כ תיירי
 בשאיט יודע המוכיח אס יקבלו מוכחאו
 וז"ל וכו' ר' סימון לא ידע מהפסוקים
 הא"ל האל ז"ל קרי בי' רב הוא נתנא
 שקשה פי' האוס' בהש"ס הא"ל ונלפע"ד
 עומר בזה דבר למת והוא דהאי בי'
 ריש גלותא לא היה בידם שום מטא

ועון רק על מה שלא מיחו באנשי דורס
 וע"ד שאמר שם בש"ס תקודם [דף כ"ד]
 והני דבי ריש גלותא נתפסו על כ"ע
 [עיי' בפרש"י ז"ל] וע"ז אמר ר' זירא
 לר' סימון לוכחניהו מר להני דבי ריש
 גלותא ר"ל בזה על שלא מיחו באנשי
 דורס א"ל לא מקבלי תנאי ר"ל דזה
 דבר חדש נלמד מהדרש שבני ריש גלותא
 יתפסו על כל בני דורס ור' סימון הכיר
 מהני דבי ריש גלותא מכמה פעמים
 שלא קבלו דבריו מהדרש שדרש ר'
 סימון לפנייהם וז"ש לא מקבלי מינאי
 ר"ל מהדרש וחדש שלו וז"ל ולהכי א"ל
 ר' זירא זעפ"כ לוכחניהו מר דאמר ר'
 אחא בר"ח וכו' ור"ל וא"כ אין הדרש
 הזה שאתה בעלמך דורש אלא דזה
 דרש ר"א מכבר ולפי' יקבלו בני ריש
 גלותא תוכחתו של ר' אחא בר"ח וכו'
 עד אס לפניך גלוי להם מי גלוי עד
 נמתקדשי תחלו אלו ב"א שקיימו את
 התורה תאל"ף ועד תי"ו והלדיקים נתפסו
 בראש בעון אשר לא מיחו בהם ר"ל
 אחס בני ריש גלותא אשר בידכם
 להתמות להם [וכפרש"י ז"ל שם בדף
 כ"ד] והוא דבר נחמד ועם זה מר כל
 הקושיות מהמתאמר הג"ל כן אני אומר
 בהקדם על הכוונה אשר נבאר בעו"ה
 בכוונת הפסוקים הנוכחים אס דאין
 אני במדרגה גדולה לקבל תנאי אבל
 עכ"ז כבר מבוחר ומפורש בספרים
 קדמונים כדברי והוא הנכון להענות
 לב לזה :

[ו] ברי להשתמש עם הקורא נעים
 אכתוב להתחיק המתאמר הג"ל
 כמה שכתב כל דבר שיצאה מפי הקב"ה
 מעולם לא חזר בו ואך מדבר זה
 ונאמר בזה ע"ד הפילפול זה ידוע דאמר
 מר' תנאים המצווארים בדיני תנאי
 באה"ע בסו' ל"ח ובתנ"ז"ס ז"ל בפ"ו מהל'
 אישות אחד [מהן הוא] דיהא התנאי
 קודם

שפתי צדק

קודם למעשה דווקא [דעת הראב"ד וכל הפוסקים חולקים על הרמב"ם ו"ל בזה וס"ל דאפי' בחתימה לר"ך לאמר התנאי קודם למעשה :

ובספר משנה למלך נסתפק בדיו אם היה המעשה קודם לתנאי ואח"כ היה תנאי קודם למעשה בסוף דבריו אם מהני כמו דמהני בדיו לר"ך להיות הן קודם ללאו ואפ"כ מפורש בר"ן ו"ל בפ' מי שאלו בש"ס גיטין דף ע"ה גבי דאיתקין שמואל בגיטא דש"מ וכו' והרמ"א בזה"ע בסו"ל"ח מביאו דמהני בלאו קודם להן אבל אח"כ בסוף דבריו היה הן קודם ללאו ואי"כ ה"נ מהני או לא מהני וכחב המ"ל בספיקו משום דעיקרא דמלתא שאמרו דבעינן הן קודם ללאו אין הקפדה דבעינן קדימת ההן אלא עיקר הקפדה הוא שיאוחר הלאו לבסוף משום דבגמר דבריו אדם נתפס ומשה"כ אין לנו מקפידין במה שהתחיל אלא במה שמסיים אבל הכא בתנאי קודם למעשה מאן אומר לנו שהקפדה הוא שהמעשה יהא באחרונה אימא דהקפדה היא שהתנאי יהיה בתחילה כפשטא דמלתא דבעי תנאי קודם למעשה ודוקא גבי הן קודם ללאו שידעט טעמא דמלתא אמרינן דלאו דוקא אלא שהלאו יהי מאוחר כי אם נרצה לדמות תנאי קודם למעשה להן קודם ללאו היה מן הראוי שיהא להיפך דוקא המעשה קודם לתנאי ולא יסיים במעשה אחר דבגמר דבריו אדם נתפס וכו' וע"כ ז"ל דבתנאי קודם למעשה טעמא אחרינא איכא ואי"כ אפשר שתהא הקפידה בקדימת התנאי דוקא ולפ"ו כל שהקדים המעשה אף שאח"כ חזר ואמר תנאי קודם למעשה אפ"כ לא מהני עכ"ל המ"ל עוד כתב שם המ"ל נסתפקתי

בהא דאמרינן כל ד' פרטי דינים בתנאי ואם חסר אחד מהן בטל התנאי והמעשה קיים אם זהו דוקא בתנאי דלהבא אבל בתנאי דלשעבר לא בעינן כל הפרטים הנ"ל וכו' או דלמא לא שגא' ומסיק הספר מ"ל דאין לחלק בזה והרא"י מש"ס קדושין בדף ס"א דפריך הש"ס על ר"מ דבעי תנאי כפול מפ' סוטה ועיי"ש ג"כ בחוס' בד"ה הנקי וכו' מוכח מזה דאין לחלק בין תנאי דלהבא לתנאי דלשעבר דהא תנאי דסוטה דלשעבר הוא עכ"ל ספר משנה למלך ונראה נא דבעינן אשר לפנינו כתיב והחיות תיו על מצות האנשים הנאמרים והנאמרים על כל התועבות וגו' לפ"ו והחיות תיו הוי המעש' האנשים הנאמרים והנאמרים הוי תנאי ואי"כ הוי מעשה קודם לתנאי ואי"כ הדיו המעשה קיים והתנאי בטל ואי"כ למה תמותו בני הנדיקים [וכל שאר פרטי יש לאמר באמת היה שם הן קודם ללאו והחיות תיו להחיות ואח"כ שלא להחיות אומר הכתוב ולא להאמר באונו עברו בעיר אחריו והבו תנאי כפול דכתיב אח"כ ועל כל איש אשר עליו המו אל תגשו וכן התנאי בדבר שאפשר לקיימו] אלא לר"ך למרץ בזה ע"ס דעת הר"ן ו"ל גבי כתבו ותנו גט לאשתי אם לא באתי עד י"ב חודש כתובה בחוך י"ב חודש וכו' אינו גט [עיי' בזה"ע בסו"ל קמ"ד בסעי' ה'] והקשה הר"ן ו"ל התנאי אינו גט הלכא הוי המעשה קודם לתנאי ואי"כ הדיו דהמעשה קיים והתנאי בטל ומרץ שם הר"ן ו"ל דבשליח לא בעינן משפטו התנאי ולעולם התנאי קיים והמעשה בטל [עיי' מזה בספרי האחרונים בזה"ע בסו"ל ל"ח] ואי"כ לפ"ו לדעת הר"ן ו"ל נחא נמי הכא דהיה ג"כ ע"י שליח כמה דכתיב ויאמר ה' אלי עבור בחוך העיר וגו' וכמו שדרשו עבור

חמול אל הקב"ה לגבריהל לך ורשום
 על מצחו של לדיקים וכו' וא"כ אפי'
 אם היה המעשה קודם לחגאי עדיין
 החגאי בתקפו ולהכי ע"פ הדין היה
 יכול לחזור בו וזש"א ר"א בר"ח מעולם
 לא יצאה מדה טובה מפי הקב"ה וחזר
 בה וכו' ר"ל כל דבורי של השי"ת שלא
 היתה ע"פ משפטי פרטי הדינים של
 חגאי לא חזר בו כי המעשה קיימתי
 [ובש"ס קדושין ס"א היה שם כל משפטי
 דיני חגאים וד"ל] ולרבותא קאמר אם
 שכן הדין דהמעשה קיימת עכ"ל הוא
 שהשי"ת ח"ו אינו משנה דדיבורו כמו
 להיפך נמצא באל"ף דבשי דווקא קנין
 וד"ל חוץ מזה בארתי בעזה"י אחר
 ששם היה ע"י שליח והדין כן
 דהחגאי קיים והמעשה בעל והוא
 דבר נחמד]:

וכמשה"כ מי יחמול עליך או מי יגוד
 לך אמר החכם הבעל השיר על זה
 האופן והנהגה רחוק להשיג הדוד כי
 מעט תפילות נפשם שופך נוכח פני ה'
 וזש"א על משכבי זלילות בקשתי את
 שאתבה נפשי ר"ל הבקשה היא עם
 רב העללה ורב שטף התענוגים עם
 כל חמדת הזמן [עיי' בש"ס ז"ב דף ע"ב]
 וכמו שכתבתי לזה בקשתי ולא מצאתיו
 [ב] הוא מסיבת טרדות הזמן ביתר
 מכדי חיובו ואם שאמר התנא טוב
 תורה עם דרך ארץ אבל כל זה יש
 אשר משליכים תורה ועבודה אחרי גוס
 ומלאכתם קבע וכל טרדתם רק הב' הב'
 וע"פ יופי המליצה הם נקובים בשמותם
 טובי שווקים ורחובות כל ימיהם ואמר
 הכנ"י אם כל דרכי רק לסבב העיר
 ברחובות ובשווקים ר"ל בערדת הזמן
 על זה האופן ג"כ רחוק למצא את
 הדוד השי"ת וזש"א הבעל השיר אקומה נא
 ר"ל אפי' בדרך זה שאין בו עללות וג"כ
 יבול להיות שאין בו כ"כ מתענוגי
 הזמן אבל מכל זה הוריות שבו רק
 לטרוד בעסקי התבל בשווקים וברחובות
 וזש"א אקומה נא ואסובבה בעיר
 בשווקים וברחובות אבקשה את שאתבה
 נפשי ר"ל בעלמנו חושב שהוא מבקש
 הדוד השי"ת עם יעדיו הנאמרים מפי'
 החוזה ועכ"ז בקשתי ולא מצאתיו וד"ל
 נמצא כי ע"פ ב' סיבות הנ"ל אם מרב
 עללות עם שטף תענוגי הזמן או מרב
 טרדות הזמן רחוק להשיג הדוד השי"ת
 עם כל יעדיו החווים אמר החכם בעל
 השיר כמו הכנ"י בעלמה אומרת בפי'
 מלאוני השומרים הסובבים בעיר את
 שאתבה נפשי רחיתם כמעט שעברתי
 מהם עד שמלאתי את שאתבה נפשי וגו':

עתה

באתי צביאור הפסוקים
 האוכחים בעל השיר החכם
 שם בשי הכנ"י כמו שהיא ונדברת
 ואומרת בדרך החקירה הסיבה אשר
 עד עתה וזה וזמן ארוך אשר חשכו
 הרובות השמים והשמים קדרו בעדינו
 זה דודי וזה רעי השי"ת לא מצאנהו
 ולא השגנהו כלו כל הקיאים כל זה הוא
 בה תאחד מב' הסיבות אשר בעבור
 זה רחוק להשיב את הכנ"י על כנה
 [א] הוא מסיבות העללות ומעט קביעת
 יגון ע"ו [וכמפורש בהרא"ש ז"ב"ק דתס'
 ברכות וכווה"ק] יש אשר המה שטופים
 לחמדת ותענוגי הזמן וע"פ יופי המליצה
 אמר הבעל השיר כמו בדרך דוגמת
 איש אשר שוכב ברב תענוג על ערשי
 התענוג ערש התנומות מראש הלילה
 עד אור הבוקר ואם היה מתקיים
 כל היעודים אשר אמרו כל הנביאים
 בחזר הבוקר אז היה קם מתשכבו לקבלם
 ולגד זה אין מי שיחמול ויגוד לה

הב"אור
 צוה הוא בהכלל המסור
 צידנו מהחכמים החוקרים
 הראשונים

שפתי צדק

הַשִּׁבְעֵתִי אֶתְכֶם בְּנוֹת יְרוּשָׁלַם בְּצַבָּאוֹת אוּ בְּאִיזוֹת
הַשָּׂדֶה אִם־תֵּעֲרֹרוּ | וְאִם־תֵּעֲזְרוּ אֶת־הָאֱהָבָה עַד שְׂתַחַפֵּץ :

הראשונים [ובראשם הרמב"ם ז"ל בשמונה פרקים להרמב"ם ז"ל] שיתנהג האדם לילך תמיד בדרך האמצעי ולא להתנהג א"ע בקצה האחרון בכל דבר אם בעסקי הזמן וחמודותיו אם אפי' בקצה האחרון בפרישות לפרוש א"ע מכל עסקי הזמן כי הרבה עשו כרשב"י ולא עלתה בידם ויש להמליץ ע"ז כמה שאמר הש"ס בב"ק שלום בעיר אל יהלך אדם בלידי הדרכים מפני הסכנה ומה יפה עלת חז"ל טוב תורה עם ד"א כי מזה ומזה אל תחז ירך ואם שקשה מאד על האדם באמצע העסק לשקוד על דלתי התורה והעבודה עכ"ל רק כל החללות קשות ולזה טוב להתנהג א"ע כן בתחילה ואח"כ בכל יום להוסיף חווק ואומץ בהנהגה הטובה דרך ארץ עם עסק התורה ביחד עד שההרגל נעשה טבע ואח"כ יקל מעליו להתנהג כן בכל ימי חייו ומי יכול לשער מדרגת החיוב הזה וזש"א מלאוני השומרים הסובבים בעיר ר"ל כמו שפורש בש"ס בבלי ובש"ס ירושלמי שהעוסקים בתורה והעבודה נקראו שומרים [ובירושלמי קרא אותם נטורי קרתא הסובבים בעיר אמר הסובבים בעיר ג"כ שעוסקים ג"כ בעסקי הזמן והמה המובחרים [וכת"ש חז"ל גדול הכונה מייגע כפיו וכו'] ואמר ע"פ יופי המליצה שאלתי אותם את שהאבה נפשי ראיתם ר"ל אם הם ימצאו התקרבות להדוד השי"ת אמר החכם הבעל השיר כמו שהכני"י בעצמה אומרת כך כמעט שעברתי מהם עד שמצאתי את שהאבה נפשי ר"ל דזה הדרך המובחר למלא את הדוד השי"ת ואם שקשה על האדם

להתנהג כן אמר החכם אחותיו דהעיקר ר"ל הוא התחלה ואח"כ ולא ארפנו ר"ל ראיתי להוסיף חווק ואומץ בזה הנהגה טובה בכל יום ויום עד שנעשה אללי הרגל הטבע וזה שמסיים עד שהבאתיו אל בית אמי ואל חדר הורתי ר"ל הרגל אללי כ"כ כמו שנולדתי על זה הדרך מבטן אמי וזש"א אל בית אמי ואל חדר הורתי ולא יגדו אללי עסקי הזמן וחמודותיו אל אהבת ושהתקרבות הדוד השי"ת ותוכן כוונת הכני"י והבעל השיר המקודש אם כלל הכני"י מתנהגים א"ע בחמדת הצבל ועסקיה בדרך האמצעי אין לשער המדרגה הנפלאה אשר בכחם להשיג בדרך זה וד"ל :

לב המעיין מתבונן במחשבתו השייכת מהפסקוים הנ"ל להענין אשר לפניו בתחילת הקאפיטל זה ולמה באה השבועה באמצע הקאפיטל זה להשביע את צנות ירושלים אלא דהענין בזה הוא דהנה הכני"י מתחלקת ומתפלגת בעצמה לשלש כתות [א] המתענגים א"ע בחטונגי המדומיות חמדת הצבל ומנהגיה [לוקסעם הטבעי] וכמו שבארתי לעיל בפסוק על משכבי בלילות עיי"ש [ב] הערודים כל ימי חייהם רק בערדות הזמן והם המבוארים בפסוק אסובבה בעיר צשווקים וברחובות עיי"ש [ג] ראיתי בני עליה והמה מועטים להשריש כ"כ בלבבם אהבת הדוד השי"ת עם התורה והמצות אהבה נפלאה כ"כ כמו שנולדו בהם מבטן וכמו שבארתי לעיל בעוה"י בפסוק עד שהבאתיו אל בית אמי עיי"ש נמצא מכל שלש הכתות הנ"ל לפי דברי הכני"י בעצמה בני עליה המה

י מי זאת עֲלָה מִן־הַמִּדְבָּר כְּתִימָרוֹת עֵשָׂן מִקְפָּרֶת מִדֹּ
 וּדְבוּנָה מִכָּל אֲבָקֶת רוּכָל: י הִנֵּה מִטְחוֹ שֶׁל־שְׁלֹמֹה שְׁשִׁים
 גְּבֻרִים סָבִיב לָהּ מִגְּבֻרַי יִשְׂרָאֵל: י כָּל־כֶּלֶם אֲחָזִי חָרֵב מִלְּמִדֵּי
 מִלְחָמָה אִישׁ חָרְבּוֹ עַד־יָרְכוּ מִפְּחַד בְּלִיקוֹת: ט אֶפְרָיִם עָשָׂה
 לוֹ הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה מְעַצֵּי הַקְּבָנוֹן: י עֲמוּדָיו עָשָׂה כֶּסֶף רִפְדָתוֹ
 זָהָב מְרַכְבּוֹ אַרְגָּמָן תּוֹכוֹ רְצוּף אַחֲבָה מִבְּנוֹת יְרוּשָׁלָּם:

לחם ובשר וכ"מ מטעמים בנדים שמלחך
 לא בלחה-וגו' לבד זה היו עשירים
 באבנים טובים ומרגליות שירדה להם
 עם המן ור"ל בזה הדור המדבר היו
 פנוים לתורה ולעבודה אחר שהיה הכל
 מוכן לפניהם אבל חגן זה נענה
 אבחרו' חגן מחוסרי פרנסה מחוסרי
 לחם וכו' והמשתכר משתכר אל צורר
 נקוב חין עסק חין רווח והנוגשים חנים
 לחם לפי הטף לכן הם ערודים ועל
 פת לחם יפסע גבר וע"ז בא המענה
 מי זאת עולה מן המדבר ר"ל מי זאת
 וגו' משבח את דור המדבר חין שהי'
 מקושרת מור ולבנה מכל אבקת רוכל
 ר"ל כמו שכתבתי שהיה הכל מוכן
 לפניהם אבל חגן מחוסרי פרנסה חגן
 ועל הכת הראשונה המבלים ימיהם
 ושנותיהם צבהלה השטופים אל כל
 התאוות ולפעמים נופלים ג"כ בדבר
 חיסור וע"ז נאמר וכשלו איש באחיו איש
 בעון אחיו וכל ישראל ערבים [ע"י]
 בת"ש לעיל בעוה"י צביאור הש"ס דמס'
 שבת נ"ה ע"י"ש] ע"ז בא הפסוק הגה
 מטחו שלשמה וגו' הוא מענה נגד
 מדה"ד על כלל ישראל הביאור בזה
 בימים שחלפו ועברו היה סגהריה
 אשר היה בידם כח לעשות סייג
 לדבריהם לכ"ד קטן וגדול [ע"י] בת"מ
 בסו' ב' ובש"ס יבמות דף ל' [וש"א
 הבעל השיר הגה מטחו שלשמה ששים
 נבורים

המה מועטים - וזה ידוע שורעו של
 עשו והשר שלו עם כל השבעים שרי
 מעלה המה ראוה להלקות ב' ישראל
 כמפורש והיה כאשר תריד וגו' והחכם
 הבעל השיר מספר חין שהוא ראה
 ברוח קדשו חין שמה"ד תשרי מעלה
 תתעורר בעד זה על הכנ"י וע"פ יופי
 המליצה אמר כמו שהם רוצים להתערב
 בזה שהם בתחבולתם יעוררו להיות
 אהבה בין הכנ"י להדוד השי"ת [ע"י]
 לעיל בסוף קאפיטל ב' באריכות] לזה
 באה שבעה לבנות ירושלים אם תעירו
 ואם תעוררו [ר"ל לשון התעוררת] את
 האהבה" עד שתחפץ ר"ל חני הדוד
 אסבול ואמלט עד שהכנ"י בעלמה
 תתעוררו ויהיו נקראים חין חפץ ר"ל
 התעוררת העלמי מבלי שום נוגש ובה
 מענה וזכות על כל אחד מהשלוש כחות
 מהכנ"י והמה השלשה הפסוקים הבאים
 לפנינו . [א] מי זאת עלה מן המדבר
 וגו' . [ב] הנה מטחו שלשמה וגו' .
 [ג] אפריון עשה לו המלך שלמה וגו'
 הביאור בזה הוא דהנה איתא בש"ס
 [מס' יומא ע"ה] והם הביאו אליו עוד
 נדבה בבקר בבקר [שמות ל"ו] מאי
 בבקר בבקר אמר ר"ש בר נחומי אר"י
 מדבר שירד להם בבקר בבקר מלמד
 שירדו להם לישראל אבנים טובות
 ומרגליות עם המן עכ"ל נושא לפ"י
 לבד שהיה להם במדבר הכל מוכנים

יא צִיָּאֵנָה וְרֵאֵינָה בְּנוֹת צִיּוֹן בַּמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה בַּעֲמֻדָה בַּעֲמֻדָה
לֹא אָמְרוּ בַּיּוֹם חֲתָנָתוֹ וּבַיּוֹם שִׁמְחַת רָבוֹ :

גבורים סביב לה מגבורי ישראל הכוונה
צוק מטחו שלשמה הוא הש"י שהשלוס
שלו מקום משכנו במקום הערכת
הסנהדרין [ומפרש בש"ס סנהדרין
דף ל"ו כי שלש שורות יושבין לפניו
עיי"ש במשנה ונקיט מספר המרובה
ששים הם כי החשבון של ג' פעמים
ב"ד של כ"ג הוא ששים וחמשה] ששים
גבורים סביב לה מגבורי ישראל הם
הב"ד ומכונים בשם גבורי ישראל [וכמו
שבארתי בהגה"ה הג"ל] כלם אחוזי חרב
מלמדי מלחמה ר"ל במלחמתו של תורה
איש חרבו על ירכו ר"ל מווינים עם
כלי מלחמה להעמיד כל דבר על תלה
מפתח בלילות ר"ל כמו שדרשו חמו"ל
מניהיגס הפתחה וכו' וד"ל • והכוונה
בזה הוא כמו שהיוצב לעבוד ולכבד את
המלך כן החיוב לקיים דברי ה' ית'
מבלי לעבור על דבריו וד"ל • ועל הטענה
השלישית שבני העליה נקראו לאהוב
הדוד השי"ת אהבה נפלאה במס"ג
[וכמו שאמרו חו"ל בש"ס ברכות דף
כ' ראשונים שמסרו את עצמם על
קדה"ש וכו' אחרונים שלא מסרו א"ע
על קדה"ש וכו' עיי"ש] ע"ז בה הפסוק
חפריון עשה לו המלך שלמה וגו' עד
תוכו רגוף אהבה מבנות ירושלים
הביאור בזה הוא דהנה מפורש בהתפילה
אשר התפלל שלמה המלך ע"ה ופרש
כפיו לשמים כתיב וגם אל הנכרי אשר
לא מעמד ישראל הוא וגו' ובה והתפלל
אל הבית הזה אתה תשמע השמים תכון
שבתך ועשית ככל אשר יקרא אליך
הנכרי וגו' [מלכים א' קאפיטל ח']
ינחם שבעד זה היה כל העולם בכלל
והובים את בית ד"ל ו"ש תוכו רגוף

אהבה מבנות ירושלים ר"ל מכל האומות
בכלל שהם תוכנים בשם בנות ירושלים
[וכמו שפרש"י ו"ל בכ"מ] בפרט בכני'
נאשרו אהבה בדרך הפלגה בראותם
הניסים הגלויים אשר היה בחוכה כמו
עומדים לפופים ומשתחווים רווחים
ובדומה ור"ל והן עתה בעוונותינו חסרון
כל דבר וד"ל וכו' ומספיק להשקיע את
מדה"ד מעלינו וכמו שכתבתי לעיל שזה
סובב על הפסוק השבעתי אתכם בנות
ירושלים וגו' :

הספיקות הנפלים בזה • [א] קול
קורא וקומר לאנה וראנה
בנות ציון במלך שלמה בעטרה שעטרה
וגו' מאי היא החופלת היוצא לנו מראיות
עטרת כתר שעל ראש המלך החכם
שלמה ע"ה • [ב] מאי קאמר בעטרה
שעטרה לו אמו הלא בני המדינה
מכתירים את המלך עליהם והם
המשימים הכתר על ראש המלך שלהם
[ג] מאי קאמר ביום חתונתו וביום
שמחת לבו הלא הכתרת המלך אין זה
תלוי ביום ההתחתנות של המלך רק
זה קובע יום בפ"ע יום הכתרת מלכותו
[יום טאבעל] [ואמרתי בזה דבר נחמד
ואח"כ בעו"ה ראיתי שכונתי לדעת
החלשיך הק' ז"ל] • והביאור בזה הוא
דהנה מצינו בספר משלי קאפיטל ל"א
כתיב דברי למואל מלך משא אשר
יסרתו אמו וגו' עד אל למלכים שחו
יון ולרוינים אי שבר ושם בקאפיטל ל'
כתיב כי בער אנכי מאיש ולא בינת
אדם לי ובש"ס אותם [סנהדרין דף ע']
אמר ר' יוחנן מושם רשב"י מלמד
שבפאתו אמו על העמוד [פרש"י ו"ל
להלקיחו

ד * הַנֶּדֶד יָפֶה רַעֲיָתִי הַנֶּדֶד יָפֶה עֵינַיִךְ יוֹנִים מִבַּעַד לְצַמְתְּךָ
 שְׁעָרְךָ בַּעֲדֵר הַעֲוִים שְׁגָלְשׁוּ מִתּוֹ גִּלְעָד : ב שְׁנִיךָ בַּעֲדֵר
 הַקְּצוּבוֹת שְׁעָרֵי מוֹרְהַרְחֵצָה שְׁכַלְסִם מִתְּאִימוֹת וְשִׁבְלָה אֵין
 בָּהֶם : ג בְּחַוְטֵי הַשְּׁנִי עֲפַתוֹתֶיךָ וּמִדְּבָרְךָ נִאוּהָ כַּפְלַח חֶרְמוֹן
 רִקְתָּךְ מִבַּעַד לְצַמְתְּךָ : ד כְּמַגְדֵּל דָּוִד צִוְּאָרְךָ בְּנֹוֹי לְתַרְפִּיאוֹת
 אֶלֶף הַמָּגֵן תְּלֹוֹי עֲלֹוֹי כָּל שְׁלֹמֵי הַגְּבוּרִים : ה שְׁנֵי שְׂרִיךְ כְּשִׁנֵּי
 עַפְרָיִם הָאֹמִי צְבִיָּה הַרְעִים בְּשׁוֹשְׁנֵים :

בהמ"ק וזה היתה ביום חתונתו וביום
 שמחת לבו ר"ל כדעת הספרי ו"ל הל"ל
 רק האמת שהיה נלמח מזה כבוד גדול
 להמלך כמו שאמו הכתרתו לו עטרת
 תפארת אחר שהודה לדבריה כן הודה
 תפארת לכל מקבלי תוכחה ואמר שבעל
 השיר המקודש האריך בקאפיטל זה
 בתוכחה וכמו שבארתי לעיל בעוה"י
 וידוע הש"ס [דמס' עירובין] תמה אני
 מי שמקבל תוכחה לכן מסייס בפסוק זה
 [למה וראנה וגו' וכמו שבארתי בעוה"י]:

מִרְרָם יבואר לנו חזון כוונת בעל
 השיר המקודש בכלל בכל
 הקאפיטל הלז שמש נא קורא נעים
 כמה הלכתא גברותא חוכא למשמע
 מהני קראי דבעל השיר המקודש ולא
 רחוק מהאמת לאמר שדברי השיר יוסד
 ע"פ הדין וראי' לזה דברי הש"ס
 [בכתובות דף ע"ה] אמר רב חסדא
 קול ענה באשה הרי זה מום שנא'
 כי קולך ערב וגו' [שיר ב'] וכן פסק
 הב"י באה"ע בסו' ל"ט בסע' ד' עיי"ש
 מה שמעינן דלמדוין פסק דין מדברי
 הבעל השיר הנאמר ברוח קדשו ובש"ס
 שם אחת כל המומין הפוסלין בכהנים
 פוסלין בנשים הוסיפו עליהן ועשה
 ושומא וריח הפה ועתה אפרט שבעה

להקנותו עיי"ש] ותראה לו וכו' עד
 חל למלכים שהו יין מה לך וכו' ולרוונים
 אי שגר מי שכל הוא עולם גלוים לו
 ישפה יין וישתכר וכו' עיי"ש באריכות
 אמר ר' יצחק מניין שמור שלמה והודה
 לאמו דכתב כי בער אנכי מאיש ולא
 בינת אדם לי כי בער אנכי מאיש מנת
 דכתב ויחל נח איש האדמה ולא בינת
 אדם לי זה אדם הראשון עיי"ש [פרש"י
 ו"ל שנשכל ביין ואני שתיין יותר מהן
 עכ"ל] ובספרי אחת כשנשא שלמה בת
 פדעה היה יסן עד ד' שעות ביום
 ומפחמות בהמ"ק היתה מונחת תחת
 מראשו ולא היה אפשר להקריב החמיד
 של שחר והיתה אמו יסרתו להמלך ע"י
 והמלך שלמה קיבל תוכחתה והודה
 לדבריה שהאמת אחת ובאמת אס שאמו
 ביה אחת בהלקותו עכ"י כבוד גדול ילא
 להמלך איך שהודה לה על האמת ולפ"י
 האיש אשר הודה לדברי האמת אשר
 רעהו מוכיחו קונה שם ותפארת כמו
 בהמלך שלמה ע"ה ושה"כ למה וראנה
 בנות ליון הם הכנ"י אשר הם באמת
 אנשים מצוינים [ווי"ש בנות ליון] במלך
 שלמה בעטרה שעטרה לו אמו ביום
 חתונתו וביום שמחת לבו ר"ל לא תחשב
 שהיה ביוון להמלך שלמה בתוכחתו
 בעה יסרתו אמו על המפחמות של

הרחצה שכלם ותחלימות ושכלה אין בהם הכוונה בזה שאמר שעלו מן הרחצה כי כן דרך הטבע כי הרחצה מהני אחד שלא יהא ריח הפה ובחשה פסול ריח הפה [וכמו שכתבתי לעיל בשם הש"ס דכתובות] ושנית מהני הרחצה לשינים שלא יופסדו אחד וזהו ולפי דעת חמו"ל שבמשנה כי החילונית אפי' בפגימה בעלמא הוי מוס והפנימית היינו הנקראים תחלימות אס נעקרו הוי מוס ויש"א הבעל השיר שניך. כעדר הקצובות שעלו מן הרחצה ר"ל אין בה ריח הפה וגם אמר שכלם ותחלימות ושכלה אין בהם כפול הלשון שכלם ותחלימות ושכלה אין בהם לאמר שאין חסר אחד מן השינים בין הפנימים בין החילונית [עיי' בפרש"י ז"ל תחלימות כלומר תחלימות ושכלה פרש"י ז"ל שום שכול ומוס אין בהם עכ"ל ר"ל בזה דפרש"י ז"ל שום שכול ומוס אין בהם זה מרמו על שינוי החילונית דהוי מוס בפגימה כ"ש וק"ל]. [ד] שפתו העליונה עודפת על התחתונה והתחתונה עודפת על העליונה הרי זה מוס [שם בפ"ו משנה ה'] או שפתו שנקבה או שנפגמה או שנסדקו הרי זה מוס [שם פ"ו משנה ד'] וע"ז אמר הבעל השיר כחוט השני שפתותך ר"ל בזה שאין אחד גבוה מחברתה וגם אין בהם שום פגם וחסרון והם יפים מאד כחוט השני. [ה] אס ניטל רוב המדבר של לשונו [שם בפ"ו משנה ח'] וע"ז אמר הבעל השיר ומדברך נאזה ר"ל שאין פגם וחסרון בהלשון. [ו] ואמר כפלה הרמון רקתך מבעד ללחמך שהדין בחשה שלא יהא על פניה שום שומא [ו"ל הרא"ש במס' שם כתובות והא דהוסיפו שומא בחשה וכו' בעומדת בפדחתה תחת כיפה שעל ראשה עכ"ל] ויש כפלה הרמון רקתך מבעד ללחמך ר"ל לפנים מקשוריה אין בה שום מוס

דיניס הפוסלין בנשים וכלן יש ללמוד אותן מהני קראי. [א] בעינים שיהא דומות ושוות זה לזה שלא יהא עין אחת גדולה משל חברתה לבד שאר הפסולין בעין שלא יהא בהם דק תכלול וכו' וכדומה הזמנין במשנה [בכורות פ"ו משנה ב'] וע"ז אמר בעל השיר עיניך יוניס ר"ל בריאות ויפות מכל מוס. [ב] הקרח פסול שם במשנה ב' בפ"ו וע"ז אמר הבעל השיר שערך כעדר העוים שגלשו מהר גלעד הכוונה בזה שאמר שגלשו מהר גלעד מפני' מוזכיר מקום גלעד דווקא על שם ששם מקום מרעה טוב וכמש"כ בבב"ב ג' ובבב"ב ר"ב [בפ' מטות ל"ב] ויראו את ארץ יעור ואת ארץ גלעד והנה המקום מקום מקנה וגו' ומדרך הטבע בשבח האין במרעיחס ישובח ג"כ השערות שלהן וכן ג"כ ידוע כשהאין עומדים על מרעה טובה לא ילכו האין משם רק בע"כ שלא ברזונם וכמו שיאמר שנקרחו משם ר"ל בע"כ ויש הבעל השיר שערך כעדר העוים שגלשו מהר גלעד [אחר כתבי זה תלאתי בעז"ה שפי' בן אחד ממפרשי המדרש] ואמר הבעל השיר המקודש מבעד ללחמך ר"ל קשורייך [וכמו שפרש"י ז"ל] מלמד אותנו דרך הגניעות כי כל כבודה בת מלך פנימה שאשת ישראל מחויבת להסתיר שעה ונ"א כל יראה החוזה וכמו דליתא בש"ס [כתובות דף ע"ב] אזהרה לבנות ישראל שלא ילאו צפרוע ראש דאורייתא [עיי"ש בש"ס] ויש ג"כ הבעל השיר מבעד ללחמך שערך וגו' ר"ל לא יראה החוזה וד"ל. [ג] שלא יהא נטלו שינוי כמו דמפורש [שם בכורות פ"ו משנה ד'] נטלו שינוי החילונית שנפגמו או שנגממו והפנימית שנעקרו הרי זה מוס וע"ז אמר הבעל השיר שניך כעדר הקצובות שעלו מן

יכניה שהיו חכמים בתורה ולמדוס לבני
 גולה האחרונה] ולזה קרא אותן הבעל
 השיר ח'לק המגן [ובעו"ה אחר כתבי
 זה ראיתי שגונתי בזה לדעת האלשיך
 הק' וז"ל]:

והבעל השיר אמר ע"פ יופי השיר

איך שהוא רואה ברוח
 קדשו כי יבא העת שבני גולין לבבל
 [עיי' במה שכתבתי בפסוק ח' בקאפיטל
 ח' בשם הרמב"ן הק' וז"ל] ולזה אמר
 בדרך יופי השיר כמו שהמלך שלמה
 שאל את הש"י אם דין התורה הסכים
 ג"כ לזה לגרשם ולהשליכם מעל פניו
 וע"ז בא מענה מפי הש"י את הנך יפה
 רעייתו וגו' עד כלך יפה ומוס אין כך
 ועל שאלתך איך השלכתים מעל פני
 ע"ז בא מענה מפי הש"י אתי מלבנון
 כלה וגו' תשורי תראש אמנה מראש
 שניר וחמתון ממעונת אריות מהררי
 נמרים והביאור בזה הוא מקוטב השיר
 נחבונן כמו שהחכם שואל את הש"י את
 אחר שהדין הוא אם קידש אשה ונכנסה
 לרשות הבעל ואח"כ נמצא בה מומין
 אמרינן להבעל נסתחפה שדהו ואין הדין
 לגרשה רק אם היה בה מומין קודם
 הקדושין או נחבטלה הקדושין בין שנמצא
 בה מומין גלוין בין שנמצא בה מומין
 שבמחר לעולם בטל הקדושין אם עדיין
 לא נכנסה לרשות הבעל [כן דעת הר"י
 שבמרדכי בכתובות פ' המדיר פ"ו וכן
 פסק הב"י באה"ע בסו"ל"ט ודלה
 כדעת הרשב"א בחוס' שם] ולפ"ז
 נחבונן כמו שחקר בשני דברים:

[א] אם הי' בכ"י מומין בין גלוין בין
 נסתריין קודם קבלת התורה דהוי כמו
 שנמצא בה מומין הקדושין [ב] אפי'
 אם היו בהם מומין מקודם עכ"ז אחר
 שהכניסם הש"י לת' לארס ונגה להם את
 בית הבחירה הוי הדין כמו שנכנסה
 לרשות הבעל ואם אח"כ נמצא בה מומין

אין

רק היא יפה כפלה הרמון [וכפרש"י
 וז"ל] [ו] שלא יהא לו ארתה שקוע
 [כתב הרע"ב בפ"ו דבכורות משנה ח'
 וז"ל שם ובחומפתא מונה ג"כ לו ארו
 שקוע שראשו מוטל בין כתפיו ודומה
 נמי שאין לו אור עכ"ל] וז"ל הבעל
 השיר כמגדל דוד לו ארך וגו' [ומ"ש
 ח'לק המגן תלוי עליו כל שלטי הגבורים
 אבאר אי"ה באריכות להלן] [ח] איתא
 בש"ס [כתובות דף ע"ה] תניא ר' נתן
 אומר כל אשה שדדיה גסין משל חברתה
 הרי זה מוס עיי"ש בפרש"י וז"ל ע"ז אמר
 הבעל השיר שני שדיך כשני עפרים
 תאומי לביה וגו' וכמו שפרש"י וז"ל דרך
 לביה להיות יולדת תאומים כך שניהם
 שוים שקולים זה כזה:

ותובן כוונת הבעל השיר מובן

והולך על העת גלות ראשון
 (שנלו ראשון) שגלו בני ישראל לבבל
 וכמשה"כ [מלכים ב' כ"ד] והגלה את
 כל ירושלים ואת כל השרים וגו' והחפש
 והמסגר ח'לק והרמו בזה הקאפיטל
 כתיב ח'לק המגן תלוי עליו כי הם היו
 לדיקים ומוגי הדור וכמו שדרשו חמו"ל
 בש"ס [סנהדרין דף ל"ח] דרש מרי
 בר מר תאי דכתיב וישקוד ה' על הרעה
 ויביאה עלינו כי לריק ה' ח' ופריך
 הש"ס משום דלדיק ה' וישקוד ה' על
 הרעה ויביאה עלינו ומשני הש"ס אין
 לדיק עשה הקב"ה עם ישראל שהקדים
 גלות לדיק ועוד גלות יכניה קיימת
 דכתיב ביה בגלות יכניה חרש והמסגר
 ח'לק חרש כיון שפותחין [פי' בתורה]
 הכל נעשו כחרשין מסגר כיון שסוגרין
 בהלכה טוב אין פותחין וכמה היו
 ח'לק עיי"ש בש"ס [ופרש"י וז"ל בד"ה
 שהקדים וז"ל ומיהר גלות לדיק שהיא
 באחרונה בצוד שגלות יכניה קיימת
 שערין לא תחו אותן שגלו לבבל עם

שפתי צדק

ו עד שיפוח היום ונסו הצדקים אלך לי אלתר המור ואר
 גבעת הלבונה : ו בלך יפה רעיתי ומום אין בך : ח אתי
 מלבנון בלה אתי מלבנון תבואי תשורי ו מראש אמה
 מראש שגיר וחרמון ממוענות אריות מהררי נמרים :

והביאור בזה הוא להנה איתא

בש"ס : [מגילה דף כ"ע]
 תניא רשב"י אומר בוא וראה כמה
 חביבין ישראל לפני הקב"ה שבכ"מ
 שגלו שכינה עמהן גלו למצרים שכינה
 עמהן שנא' הגלה גלתי לבית אביך
 בהיותם במצרים וגו' גלה לבבל שכינה
 עמהן שנא' למענכם שלחתי צבלה ואף
 כשהן עתידין ליגאל שכינה עמהן שנא'
 ושב ד"א את שבתך והשיב לא נאמר
 אלא ושב תלמד שהקב"ה שב עמהן
 מבין הגלות עיי"ש בש"ס ועפ"ו בארתי
 הפסוקים ביחזקאל א' כתיב וראה ופול
 על פני וישמע קול מדבר ותעמודני
 על רגלי ואשמע את מדבר אלי ויאמר
 אלי בן אדם שולח אני אותך אל בני
 אל גוים המורדים אשר מרדו בי המה
 ואבותם פשעו בי עד עלם היום הוא
 והנה לכאורה קשה אחר שידענו שהשגת
 הנביא הוא לפי הדור ולפעמים נאמר
 בש"ס ראוי שתשרה עליו שכינה רק
 שאין דורו זכאי לכך [עיי' בש"ס ב"ב
 ובכ"מ] וא"כ קשה כאשר ראינו שיחזקאל
 הנביא זכה בהשגת הנבואה כ"כ לראות
 ומש מעשה מרכבה לפ"ו ה' ראוי
 שבני דורו יהי' דור זכאי והכתוב אומר
 שולח אני אותך אל בני אל גוים
 המורדים וגו' אלא שהענין בזה שהש"ת
 הראה ליחזקאל על נהר כבר שהוא
 תחום חו"ל מעשה מרכבה דווקא ע"ד
 דמיון הנוסע שהש"ת נוסע כביכול
 ממקום קדשו עם בני לגולה ע"ד בלה
 לבבל שכינה עמהם [ו"ל הכוזרי מאמר
 רביעי

אין הדיו לגרשה רק אמרין נסתחפה
 שדו וא"כ למה הרחקת את הכני'
 והשלכת אותם בראש כל חמות כן שאלת
 החכם מהש"ת :

וער זה בא מענה מהש"ת להחכם
 שלמה בעד הכני' על ראשון
 ראשון ועל אחרון אחרון על ראשון
 הנך יפה רעתי הנך יפה כפול הלשון
 הנך יפה ר"ל את רעייתי הנך יפה
 מכל אד בין תמומין הגלים בין תמומין
 הנסתרות על הנך יפה תמומין הגליון
 קחשיב כל התמומין הפוסליון בנשים וכמו
 שבארתי בעו"ה למעלה ועל התמומין
 הנסתרות אמר אח"כ בפסוק ו' בסחם
 כלך יפה רעייתי ומום אין בך הכוונה
 בזה שהיא יפה בין תמומין שבגלוי ובין
 תמומין שבסתר :

ואמר ג"כ [בפסוק ו'] עד שיפוח
 היום ונסו הצדקים אלך לי
 אל הר המור ואל גבעת הלבונה ר"ל
 בזה בעוד שזרח השמש בעמוד בית ה'
 על תלה באמת השכנתי שמי שם וו"ש
 אלך לי אל הר המור וגו' וא"כ לפ"ו
 אחר הש"ת שבעת קבלת התורה לא
 היה בהכני' שום מום ואדרבה הקדימו
 בני' אז נעשה קודם לנשמע ואח"ו
 באמת שכנתי בחוכם בבית הבחירה
 וא"כ תקשי לך מפ"מ השלכתי אתכם
 ונחרחקתי מומכם [כמו שפורש לעיל]
 ע"ו אמר על אחרון אחרון אמר הש"ת
 אתי מלבנון בלה אתי מלבנון תבואי
 תשורי מראש אמה מראש שגיר וחרמון
 ממוענות אריות מהררי נמרים :

ט לבבתי אחתי כלתה לבבתי באחת מעיניך באחד ענק
 מצורניך: י מהיפיו דרך אחתי כלתה מהשבו דרך מיני
 וריח שמניך מכל-בשמים: יא נפת תטפנה שפתותיך כלתה
 דבש וחלב תחת לשונך וריח שלמתוך פריח לבנון: יב גן א
 נעור אחתי כלתה גן א נעול מעין חתום: יג שלחוך פרחים
 רמונים עם פרי מגדים פפרים עם-נדרים: יד גרד א וכרפס
 קנה וקנמון עם פדעצי לבונה מר ואהלות עם פדראשי
 בשמים: טו מעין גנים באר מים חיים וגזלים מן-לבנון:

באמת לא השלכתו אחס לחלוטין שאין זה ע"פ הדין אחר שבעת הקדושין עת קבלת התורה ובעת השכונ שכינתי בבית הבחירה כלך יפה רעיתי ומוס אין כך אם שאח"כ נתהווה כך מומין אמרין בזה נסתתפה שדכו ואם באמת אחס גולין לבבל עכ"ל לא הרחקתי ממכס רק גלה לבבל שכינה עמון ו"ש אחי מלבנון תבואי ר"ל עמי ביחד הלכנו תארך חמדה לחו"ל חשורי ר"ל אימתי ראית בעיניך שאני גולה עמכס מראש אמנה מראש שניר וחרמון ר"ל בתחילת גבול חו"ל והסביבה לזה שהשכינה עמון ממשענות אריות מהררי נמרים מס השימוש בא לתת טעם נכון שאין לעזוב המעטותא לבדה בארצות רחוקות וד"ל:

ואמר הכתוב לבבתי וגו' לבבתי באחת מעיניך באחד מצורניך הוא ע"פ מה שחמרו חמול בש"ס [מנהדרין דף ק"ג] ביקש הקב"ה להחזיר את כל העולם כולו לתוהו ובוהו בשביל יהויקים נסתכל בדורו ונתקררה דעתו בקש הקב"ה להחזיר את העולם כולו לתוהו ובוהו בשביל דורו של דקיה נסתכל בצדקי ונתקררה דעתו וכו' עיי"ש ובש"ס [ערכין דף י"ו] אי"ת

רביעי סי' ג' ורואים אותו בעת שהוא מהעדה ומהקס ודן וכו' ובעת הנסיעה המרכבה אשר ראה יחוקאל ושמרה כולה במחשבתו חוץ למקום הנבואה עכ"ל הכוורי שם וכחז המפרש אול"ל כי לדעת החבר כי זאת המראה נגלתה אליו בא"י בעת גלות וכניה אשר הגלה נבוכדנצר את המלך יהויכין ואת כל השרים והמרש והמסגר כמ"ש במלכים ב' כ"ד ואז נגלה ליחוקאל ומוז נסתלקה השכינה מירושלים ואך זאת המראה שראה נשאר הקוקה בקרב לבו עד השנה החמישית לגלות יהויכין והוא בתוך הגולה שם הוליא נבואתו אל הפועל וכו' ובמדרש היה דבר ה' אל יחוקאל מאי היה שכבר היה:

וכי הראה מקודם לנביא השם אולי יתפלל בעדס וע"ז נאמר וראיה ואפול על פני מרוב פחד וטר מהענין המובן בזה וכמ"ש [אחר כתבי זה ראיתי באלשיך הק' על התורה פ' וילך ו"ל והיא בשורת יחוקאל המראה אשר ראה על נהר כבר כידוע כי שכינה עמכם וכו' עיי"ש] ורש"י בשה"ש כתב ששניר וחרמון המה הרי חו"ל בתחילת גבול צפוני וושה"כ אחי מלבנון כלה אחי מלבנון תבואי וכפרש"י ו"ל ר"ל

שפתי צדק

טו עֲוֵרֵי צָפוֹן וּבֹאֵי תִימָן הִפִּיחוּ גִנֵּי יָדָיו בְּשִׁמּוֹי יְבֵא דוֹרֵי
רְגֵזוּ וַיֹּאבְדוּ פָרֵי מִגְדָּוֵי :

שכך הם מלאים מצוות כרמון והרקנים
המה אנשים שאינם בעלי תורה ועכ"ו
המה אלהי תורה וכמו שפרשו המפרשים
ו"ל שלום רב לאהבי תורתך ואין לנו
מכשל ע"ד שדרשו חז"ל והמכשלה וגו'
אין אדם עומד על דברי תורה אלא
א"כ וכשל בה [פרש"י בגיטין דף מ"ג
ובשבת דף ק"כ שאין אדם עומד על
אמיתתו עד שיכשל בהן להורות טעות
ויכלימוהו והוא נותן לב ומבין כו' עיי"ש]
וע"ו אמר הכתוב מעלה יש לאהבי
תורה מחויקי התורה אם שאינם בעלי
תורה כ"ש להורות לבני כי אין לנו
מכשל וזה"כ שלום רב לאהבי תורתך
ואין לנו מכשל וד"ל ודפ"ח"ו ו"ש הבעל
השיר מה יפו דודך וגו' ר"ל הנקובים
בשם אהבי תורה ו"ש דידך ר"ל לשון
אהבה וחבה להשי"ת עם תורתו והמה
מחויקי התורה ואמר הכתוב נפת
תטפנה שפתותיך כלה דבש וחלב תחת
לשונך הכוונה בזה נגד ב"א הלומדים
ואין משיגים בלימוד הפנימית שבתורה
או הנותפללים ואין משיגים הכוונה
הפנימית עכ"ו חביב לפני השי"ת ו"ש
נפת תטפנה שפתותיך וגו' ר"ל אפי'
הם רק דברי שפתים חביב לפני ואם
אדם זכה לירד לעומקו של תורה ועבודה
חביב יותר לפני השי"ת ו"ש דבש וחלב
תחת לשונך ו"ש תחת לשונך ר"ל הרמו
בזה על הכוונה הפנימית וריח שלמתוך
וגו' [כשפרש"י ו"ל שאפי' בנות ישראל
וכלל עם ישראל מוכתרים במצוות עיי"ש
בפרש"י] והבגדים שלהם בדרך החיר בלי
שעטנו ובדרך לניעות וד"ל :

דברי הבבל השיר יבואר לנו בהקדם
דברי חז"ל בש"ס יומא [דף
ט'] ר"י ור"א דאמרי תרווייהו ראשונים
שנחלה

איתא זה דור דורשיו מבקשי פניך יעקב
סלה פליגי בה ר' יהודה נשיאה ורבנן
חד אמר דור לפי פרנסו וחד"א פרנס
לפי דורו ופריך סם הש"ס למאי הילכתא
אלימא למעלימא [פרש"י ו"ל לחסידות]
דמר סבר אי מעלי דרא מעלי
פרנס ומ"ס אי מעלי פרנס מעלי דרא
הא איכא דקדי' דהוי מעלי דריה לא
הוי מעלי והא יהויקיס דלא הוי מעלי
ודריה הוי מעלי וכו' ומסיק הש"ס סם
אלא לענין תוקפא וניחותא קאמרינן
עיי"ש [פרש"י כעם פרש"י נח לרעות]
[עיי"ש ברש"א מש"כ סם] ולפי דעתי
לא רחוק לאמר בזה לענין תוקפא
וניחותא קאמרינן שהש"י כועם לפעמים
מחמת הדור ונתקרה דעתו בשביל
הפרנס ולפעמים הש"י כועם בשביל
הפרנס ונתקרה דעתו בשביל הדור כמו
שאמרו חז"ל ביהויקיס ולדקי' וו"ש חז"ל
שהדור לפעמים נשפט לטובה בשביל
הפרנס וו"ש דור לפי הפרנס ולפעמים
הפרנס נשפט מהש"י לטובה בשביל
הדור וו"ש פרנס לפי הדור וו"ש הכ'
זה דור דורשיו מבקשי פניך וד"ל נמצא
לפי זה שרשון השי"ת שיהא הפרנס עם
הדור כלם ישרים וטובים אולם עכ"ו
אם אפי' רק אחד מהן טוב או הפרנס
או הדור השי"ת מחבבם והם מבקשי
פני ה' וו"ש על הזמן ההוא בעת גלות
בבל דורו של דקדי' לבצתני באחת
מעניך באחד ענק מזורניך כפל הלשון
אחת מעניך אחד ענק הכוונה כמו
שבארתי בעו"ה שהם חביבים לפני השי"ת
אם מחמת הפרנס או מחמת הדור
וד"ל אמר הכתוב מה יפה דודיך וגו'
עד מעין גנים באר מים חיים וגו'
כלל כוונת הבעל השיר ע"פ מה שאמרו
חז"ל כפלח הרמון רקתך אפי' רקנים

ד"ל בית ישראל ר"ל להקל מעליהם
 עול הקשה מגלות צבל אשר בעד זה
 אינם מרטיבים במצות וכח"ש חו"ל מי
 מעכב וכו' רק אתה הרוח האפון יבא
 העת שתתן רווח והצללה להכניסיה ואז
 יזלו בשמיו ר"ל במעשים טובים
 מהכניסיה והדוד שלהם יתענג בהם
 וז"ש יבא דודי זה השי"ת לגנו זה
 הכניסיה ויאכל פרי מגדיו ר"ל השי"ת
 יתענג במעשה"ט :

רעיה

בהגה"ה כתבתי כן דעת הר"י
 שבמורדכי בכחוצות בפי המדיר
 פ"ו וכן פסק הב"י בזה"ע בסו"ל"ט
 ודלא כדעת הרשב"א בתוס' שם :

וראותי

זוה לכתוב קושי' עלומה
 על ספר ב"ש בזה"ע בסו"ל
 ל"ט שם וגם ראיתי לכתוב זוה הנלפע"ד
 בדעת הרמב"ם ז"ל בפי"ו מהל' אישות
 דהנה איתא בש"ס כתובות דף ע"ה
 במשנה היה זה מומין ועודה בבית אביה
 האב צריך להביא ראיה שמשנתארסה
 היו זה מומין הללו ונסתחפה שדחו
 נכנסו לרשות הבעל הבעל צריך
 להביא ראיה שעד שלא נתארסה היה
 זה מומין אלו והיה מחמו מקח טעות
 דברי ר"י וחכמים אומרים במד"א
 במומין שבקטר אבל במומין שבגלוי אינו
 יכול לעצון וכו' ופרש"י ז"ל דידע
 ונתפיים עכ"ל והתוס' כתב שם בשם
 הרשב"א ז"ל דאפי' אם התנה לא על
 נומין שבגלוי נתכוין דאותן ראה
 ונתפיים וכו' ומסיים שם התוס' אפי'
 אם הביא הבעל ראיה אינו מועלת לו
 כלום והרש"א ז"ל כתב שם וז"ל אבל
 בהג"א כתב דלא פליגי רבנן אלא אסיפא
 דנכנסה לרשות הבעל דאלו ארישא
 שארסה היתה יכול להיות שלא הכיר
 אפי' הם בגלוי וכו' עיי"ש וז"ל הר"י
 שבמורדכי אבל במומין שבגלוי פי' כגון

שנתגלה עונם נתגלה קצם אחרונים
 שלא נתגלה עונם לא נתגלה קצם וכו'
 עד שאלו לר"א ראשונים גדולים או
 אחרונים גדולים אמר ליה בירה תוכיח
 שחורה לראשונים ולא חורה לאחרונים
 ופרש"י נתגלה קצם לפי מלאות לבבל
 ע' שנה אפקוד אחכס [ירמיה כ"ט]
 וע"ז סובב והולך דברי הבעל השיר
 עורי לפון וגו' על התגלות הקץ לבני
 צבל הביאור בזה הוא הכלל בידינו
 מחו"ל [ש"ס ב"ב דף כ"ה גיטין דף ל"א]
 ד' רוחות מנשבת בכל יום ורוח לפונית
 עם כלן שאלמלא כן אין העולם מתקיים
 אפי' שעה אחת ורוח דרומית קשה
 מכלן ואלמלא בן נך שמעמידה מחרבת
 את העולם שנה' המבנתך יאבר נך
 יפרוש כנפיו לחימן עיי"ש בש"ס נמצא
 למדין נוחו"ל הנ"ל שרוח דרומית קשה
 מכלן והוא תרמו על- מדת הדין שהוא
 קשה מכלן ורוח לפונית נוח מכלן והוא
 תרמו על מדת הרחמים שהוא נוח
 מכלן [וכונה היה קשה בעת גלות
 ישראל בתחילה לבבל כי נהפך מדת
 הרחמים זה הרוח לפונית למדת הדין
 וזשה"כ ומאפון תפתח הרעה וד"ל] וזה
 בקשת הבעל השיר על התגלות הקץ
 לגלות צבל אשר הגלתה בני' ללפון
 שימתקו הדינים ותתגבר מדת הרחמים
 על מדת הדין וז"ש עורי לפון ר"ל
 מדת הרחמים ובואי תימן ר"ל דרום
 הוא מדת הדין כי רוח דרום קשה
 מכלן וז"ש ובואי תימן ר"ל ישלוט רוח
 האפונית הנוח והקל ברוח הדרומית
 הקשה וכאשר הרוח לפונית לקח את
 גולה צבל מהגן רוח זה בית קדשינו
 כן יבא עתה הרוח האפון עם כל בני
 הגולה לרוח הדרום להשיב הכניסיה על
 כנה וירושלים על תלה ואמר החכם
 הפיחי גני יולן בשמיו ידוע כי הכניסיה
 יכונה בשם גן וכרם וכמה"כ כי כרם

שפתי צדק

הרשב"ה ז"ל ובין לדעת הר"י שבמורדכי
אמרינן דראה ונתפיים :

ובצאתי

בספר ש"מ שיטות הרב
ר' ישעי' מטראני ז"ל
דכתב שיטה אחרת בזה וז"ל דמ"ל לר"מ
אפי' במומין שבגלוי ממש דיכול הבעל
לאמר כי הייתי סבור דיכול אני לקבל
וכתב הרימ"ט ז"ל דר"מ אויל לשיטתו
להלן בדף ע"ו גבי ואלו כופין אותו
להוציא להאשה יכולה לאמר כן ומ"ל
לר"מ דהה"ד הכא באיש דיכול לאמר
כן ורבנן אויל לשיטתם דהאשה איני
יכולה לאמר כן אפי' בלא התנה עמה
וכתש"כ הר"ן ז"ל לדעת הרמב"ם ז"ל
רק בנולדו אח"כ המומין כופין אותו
להוציא עיי"ש בר"ן ז"ל ולפי שיטת
הרימ"ט ז"ל ז"ל הא דקאמרה הש"ס
שם בדף ע"ה דאמרינן ראה ונתפיים
ולא יכול הבעל לאמר אינו יכול לקבל
דשם היירי לענין ביטול הקדושין ומהטעם
דאינו יכול לקבל לא בטל הקדושין אפי'
לר"מ רק לענין הכתובה [ולפ"ו ז"ל
הא דכתב התוס' בדף ע"ו בד"ה כופין
וכו' דיוצא ויתן כתובה עיי"ש בתוס'
בשם התוספתא הוא דווקא לרשב"ג ולא
לר"מ וז"ע בזה] או דהש"ס מיירי
לרבנן דלא אמרינן דאינו יכול לקבל
אפי' לענין להפסד כתובה עיי' בהג"א
שם וז"ל לכאורה נראה דלא אמרינן
סבורה הייתי לקבל וכו' אלא לגבי אשה
אבל גבי איש לא דבכ"ד אמרינן ראה
ונתפיים וכו' עיי"ש בהג"א בשם מהרי"ח
ז"ל ולפמש"כ בשם שיטת הרימ"ט ז"ל
נפשט ספיקו של הג"א בשם מהרי"ח
ז"ל דהא דאמרינן בכ"ד ראה ונתפיים
הוא רק לרבנן אבל לר"מ ס"ל דגם
באיש יכול לאמר כן :

ורפמ"ט לעיל קשה לי דברי
הב"ש בזה"ע בסו"ל ע"ט

בסעי'

נפח תחת כפה שבראשה לפעמים מגולה
ולפעמים מכוסה דהוי מומין שבגלוי
א"כ אפי' לר"מ ראה ונתפיים ופי' ר"י
דלא פליגי רבנן אלא אסיפא דנכנסו
לרשות הבעל דאלו ארישא דארוסה
היתה יכול להיות דשלא היכר במומין
ואפי' היו מומין שבגלוי וכו' עיי"ש
והצירור הדברים בזה דלפי דעת הרשב"ה
ז"ל אמרינן דעל מומין שבגלוי לא נהווין
להתנות אחר דראה ונתפיים ולפירושו
ע"כ מיירי המשנה במומין בגלוי ממש
וכן פי' ג"כ בספר פני"ש שם עיי"ש
דאל"כ במומין לפעמים נגליו ולפעמים
נכסין יהא קשה לפירושו שהרי אמרה
הש"ס לעיל תני' גבי שומא העומדת
על פדחתה דהוי מוס ופריך שם הש"ס
פדחתה ראה ונתפיים הוא אר"ס בעומדת
תחת כפה של ראשה וימנין דמתחזיא
ווימנין דלא מתחזיא עכ"ל הש"ס שם
וא"כ תסיק הש"ס דבזה האופן דלא
מתחזיא לפעמים הוי מוס וא"כ יקשה
על הרשב"ה ז"ל דכתב דבמומין שבגלוי
לכו"ע לא הוי מוס אפי' לר"מ מאחר
דראה ונתפיים אלא ע"כ ז"ל דהרשב"ה
ז"ל מיירי במומין גלוי ממש וכמו שכ'
ג"כ בשם הפנ"י ולדעת הר"י שבמורדכי
ז"ל אפי' במומין שבגלוי פי' כגון נפח
וכו' לפעמים מגולה ולפעמים מכוסה
ובנכנסה לרשות הבעל אמרינן אפי'
לר"מ דראה ונתפיים מטעם לחין אדם
שומא בכוס אח"כ בודקה ובלא נכנסה
לרשות הבעל אפי' רבנן מודה דיכול
לנעוץ מטעם ד"ל דיכול להיות דלא
הכיר במומין ואפי' אם לפעמים גלוי
ע"כ ז"ל הא דקאמר הש"ס גבי שומא
לעיל דהוי מוס בעומדת וכו' ולפעמים
נגליו ולפעמים מכוסה ע"כ ז"ל דמיירי
בדלא נכנסה לרשות הבעל דהוי מוס
בכה"ג נחזיא לפ"ו במומין גלוי ממש
לכל השיטות בין לדעת התוס' בשם

אלא לענין כחובה אינו מועיל לדרכא
לענין כחובה איכא חוקת ממון דמסייע
לאין אדם ונתפיים במומין עכ"ל הפלחה
עס :

והנה איתא ברמב"ם ז"ל בפ"ו מהל'
אישות וז"ל ושומא שעל הפדחת
אפי' היתה קטנה ביותר ואפי' קרובה
לשער ראשה ואע"פ שאין בה שער וזו
היא שומא שיתירה אשה על הכהנים
אבל אם היתה שומא שיש בה שער
בשאר אדם היתה שומא וכו' או שומא גדולה
כאסר אע"פ שאין בה שיער הרי זה
מוס בין בכהנים בין בנשים עכ"ל
הרמב"ם ז"ל והקשה עס הכ"מ בת"ש
הרמב"ם ז"ל שומא שיש בה שיער בשאר
הפנים הרי זה מוס הפוסלת בנשים
הא הו"ל לאמר ראה ונתפיים הוא
ובספר לח"מ עס כתב לתרץ זה עס
דברי הה"מ דלא אמרינן ראה ונתפיים
לענין קדושין עכ"ל :

ורפענ"ד יש לאמר שיטת הרמב"ם
ז"ל דבאמת במומין הגלויין
מתא אמרינן ראה ונתפיים אפי' לענין
קדושין וכמש"כ לעיל בשם התוס' והא
דקחשיב הש"ס דכחובות כל המומין
הפוסלין בכהנים פוסלין בנשים ובדאי
נחשב ג"כ בהדי' מומין הגלויין דהוי
מומין לבטל הקדושין כמו מומין הגלויין
הפוסלין בכהנים עיי"ש בש"ס ולא
אמרינן באשה ראה ונתפיים לק"מ דיש
לומר דמייירי בנזן דקדשה ע"מ שאין בה
מומין ע"י שליח ששלח לקדשה דלא שייך
בזה ראה ונתפיים והא דקפריך הש"ס
עס בשומא העומדת על פדחתה פדחתה
ראה ונתפיים הוא יש לומר דהש"ס בעי
בזה שהוסיפו וכו' אי תני לאוקמי בכל
גוונא אפי' אם קדשה בעממה וכו'
ומשני הש"ס בעומדת וכו' ווימנין
דמתחויא ווימנין דלא מתחויא וכו' ר"ל

בסעי' ד' דכתב עס המחבר וז"ל ושומא
שעל הפדחת תחת כפה שעל ראשה
פעמים נראת ופעמים אינו נראה
שאל תמיד נראה הרי ראה ונתפיים
ואם תמיד אי"כ א"מ עכ"ל המחבר עס
וז"ל הב"ש עס במק"י בד"ה הרי ראה
ונתפיים אע"ג שהתנה ע"מ שאין בה
מוס ת"מ אמרינן דע"ז לא התנה
חוספת עס תיהו לדעת הג"א עס
והה"מ עס אפי' במומין שבגלוי כל
שלא נכנסה לרשות הבעל יש לומר
דלא ראה והנה הרמב"ם ז"ל כאן
לענין קדושין לא מחלק בין מומין שבגלוי
ובין מומין שבסתר אלא בפ"י כ"ה לענין
כחובה וכו' וכתב הה"מ וצבה"ב בב"י
דס"ל אפי' מומין שבגלוי מובטלין
הקדושין לכן נ"ל להחמיר אפי' במומין
שבגלוי עכ"ל הב"ש עס ושומא דמר
לא ידענא דלפמש"כ אין כאן מחלוקת
בדין בין במומין הגלויין מתא ובין
מומין שלפעמים מוכסין דבמומין הגלויין
מתא וכפי פי' התוס' בשם הרשב"א
ז"ל אפי' ר"מ ס"ל דאמרינן ראה
ונתפיים וכוו' שב' לעיל ובמומין
שלפעמים מוכסין כפי' הר"י שבמרדכי
והג"א בשמס ז"ל כו"ע מודין באם
עד שלא נכנסה לרשות הבעל דלא
אמרינן דראה ונתפיים וא"כ תאי פלוגתא
בזה בין תוס' ובין הג"א ולפי' הב"י
כתב זה לכל השיטות [אלא דהב"י קי"ר
מעט בתחכ"ת דהול"ל דמייירי כ"ו בלא
נכנסה לרשות הבעל וצ"ע] ות"ל שאמר
כתבי זה מנאחי בספר הפלחה שכ"כ
כדברי וז"ל יצא לנו דדעת הג"א אינו
אלא במומין שגלים קצת בעין תחת
הכפה ולזה אין בדיקה באירוסין והיינו
דמשני בשומא ובחיים המבי' הב"ש
לדעת הג"א דלא כו"ע כנלענ"ד נכון
וגם ת"מ הה"מ בדברי הרמב"ם ז"ל
דס"ל דקושיית הש"ס ראה ונתפיים אינו

ה' א באתי לגנני אחתי כלה אריתי מזרי עם בשמי אבליתי
יערי עם דבשי שתייתי ייני עם חלבי אבדו רעים שתו
ושברו דודים :

בתים ונטעתי גנות ופרדסים ואין אעלה
זוה עכ"ל הרמב"ן הקדוש זללה ובפסוק
פתחתי אני לדודי ודודי חמוק עבר פי'
הרמב"ן ז"ל פי' המשל על בית המקדש
שנבנה בבית שני שלא שרתה שם השכינה
עיי"ש ובאשר נראה מדברי הרמב"ן ז"ל
שחפס בזה את דרשת ריש לקיש בש"ס
[וכ"כ בספר כוזרי מאמר שני סי' כ"ד]
לזה אבוא את דברי הש"ס וג"כ מירושלמי
וממד"ר הנה איתא בש"ס במס' יומא
בדף ט' ע"ב ריש לקיש הוי סחי בירדנא
אתא רבב"ח יבא ליה ידא ח"ל אלהא
סנינא לכו דכתיב אם חומה היא נבנה
עליה טירת כסף ואם דלת היא נגור
עליה לוח ארוז אם עשיתם עלמיתם
כחומה ועליתם כלכם בימי עורא
נמשלתם ככסף שאין רקב שולט בו
עכשיו שעליתם כדלתות נמשלתם כארוז
שהרקב שולט בו [ובפרש"י ז"ל בד"ה
סנינא לכו פי' לכל בני צבל שלא עלו
בימי עורא ומנעו שכינה מלבוז ולשוב
לשרות בבית שני ובד"ה נמשלתם ככסף
פי' שאינו נרקב כך לא הייתם חסרים
שכינה ובד"ה כדלתות פי' שער שיש בו
שני דלתות פותח אחד וחבירו סוגר כך
עליתם לחלאין ובד"ה שהרקב שולט בו
פי' מקאתו חולעת אוכלתו מחוכו ומקאתו
קיים כך קאת חוון שכינה היתה שם
וכולו לא היה עכ"ל פרש"י ז"ל] כי אחא
לקמיה דר' יוחנן ח"ל לאו היינו טעמא
ה"ג סליקו כוליה בימי עורא לא הוי
שריא שכינה במקדש שני דכתיב (בראשית
ט') יפת חלקי ליפת ושכן באהלי שם
אע"ג דיפת חלי ליפת אין השכינה שורה
אלא באהלי שם [ובפרש"י ז"ל בד"ה

אע"ג

די"ל ג"כ לאוקמי הברייחא דהוסיפו
אפי' אם קדשה בעמנה ובכה"ג ובאמת
מני הש"ס לאוקמי בעומדת על פדחתה
ממש ואפה"כ לא אמרינן ראה ונתפיים
וכגון דקדשה ע"י שליח ובמומין הגלויין
ממש הפוסלנין בנשים באמת מייירי בקדשה
ע"י שליח דלא אמרינן ראה ונתפיים :

ורפ"ז מחורן ג"כ מה שהקשה הר"ן
ז"ל בכחובות שם וז"ל ולא
ידעתי למה לא הזכיר הרמב"ם ז"ל
הא דאוקומי' בעומדת תחת כפה של
ראשה זימנין מתחזיא וזימנין דלא מתחזיא
עכ"ל הר"ן שם ולפמש"כ ינחא דכל
זה אינו מוכרח רק באם קדשה בעמנה
מטעם דראה ונתפיים אבל בקדשה ע"י
שליח הוי באמת מוס אפי' בעומדת
על פדחתה ממש והרמב"ם ז"ל דכתב
בשומא גדולה שפוסלת בשאר הפנים
בנשים כמו בכהנים וע"כ ז"ל כמש"כ
דמייירי כגון בקדשה ע"י שליח דלא
אמרינן ראה ונתפיים וא"כ לפ"י ל"מ
הרמב"ם ז"ל להזכיר כגון זימנין וכו'
רק בקדשה ע"י שליח בכל האופנים
הוי מוס וכמו שכ' ובוה יסולק בעו"ה
מהרמב"ם ז"ל כל הקושיות הנ"ל :

יתקבל לראון לפני ארון הקורה
את דברי רבינו הרמב"ן
הקדוש זללה"ה בזה הקאפיטל שמדבר
על בני הגולה שעלו מבבל וז"ל הרמב"ן
ז"ל על הפסוק קול דודי דופק המשל
על הכבוד המעורר הנביאים שיתגבאו
לעלות מבבל לירושלים ובפסוק פשעתי
את כתנתי וגו' רחמתי את רגלי איכבה
הטנפס פי' ישבתי בכאן ובניתי לי

לשמים מפני זה חסר להם צבית שני החמשה דברים ואחד מהן השריית השכינה וכוונתו שאלו חו"ל בש"ס יומא דף כ"ח מאי דכתיב (חגי א') וארצה זו ואכבד וקרינן ואכבדה ת"ש דמחוסר ה' אלו חמשה דברים שהיה בין מקדש ראשון למקדש שני עיי"ש וגם מלאנו בש"ס שם שכה"ג לא הוויאו שנתם בימי בית שני וכ"ז סיבות גדולות שלא שרתה צבית שני השכינה כמו שמפורש בירושלמי בפ"ב דמס' תענית וו"ל כתוב אחד אומר (ויקרא ד') את פני הפרכת וכתב אחד אומר את פני הפרכת הקדש חטא הנשיא הגדולה במקומה (פי' לפיכך כתיב גבי פרו פרכת הקדש) חטא הציבור אין הגדולה במקומה (פי' לכך כתיב גבי פר העלם דבר של ציבור רק פרכת לבד) ופרשו המפרשים ו"ל שם אין הגדולה במקומה שהקב"ה מסלק קדושתו משם עיי"ש הארכתיו צוה לברר שדעת רבנן ור' שילא במדרש ס"ל כן כריש לקיש בש"ס עד שאלו נחרב בהמ"ק השני ומכש"כ שהיתה השכינה שורה זו ולזה נמשך גם שיטת הרמב"ן ו"ל ואם תקשה לפי זה הפסוק שדרש ר' יוחנן יפת אלהי ליפת וישכן באהלי שם ו"ל כפשוטו כפרש"י ו"ל בחומת עיי"ש או ו"ל דרשי להו כמו שמינינו עוד דרשא אחרינא צוה בש"ס במס' מגילה דף ט' ע"ב על דברי רשב"ג שם דאמר אף בספרים לא התירו לכתוב אלא יונית ואמר החס ת"ע דרשב"ג אמר קרא יפת אל' ליפת וכו' יפיתו של יפת היא באהלי של שם (ופרש"י ו"ל שם הוא לשון יון לשונו יפה משל כל בני יפת עכ"ל שם) ולפי' מספר לנו החכם הצעל השיר המקודש שבעת שצננה הבית השני עכ"ל כציוול הש"ת לא התענג עמהם כ"כ בחברת אהבה להכניסה

אע"ג פי' שזכו פרמיים לבנות בית שני אין השכינה שורה אלא במקדש ראשון שצננה שלמה שבה מורעו של שם עכ"ל]:

ובאמת מלאנו במדרש (שה"ש צפ'

ח') כדברי ריש לקיש וו"ל שם רבנן פתרי קרא בעולי גולה אלו ישראל העלו כחומה מצבל לא חרב בהמ"ק ר' ועירא נפיק ליה לשוקא לתיובן מקמחא (פי' תמה שידומן לפניו) ח"ל לדין דההוא חקיל חקיל יאות וח"ל לית את אזיל לון מן הכא צבליי די חרבן אבהתי' (פי' שאבותיו של ר' ועירא חרבו את צהמ"ק) צהדיא עינתה (פי' באותו זמן) אמר ר' ועירא לית אבהתי' כאבהתן (פי' וכי אבותי לא חשיבי כאבותיו ומפ"ח מבוה אותי באבותי) דהדין עד דעל לבי' וועדא (פי' צבהמ"ד) ושמע קליה דר' שילא יתיב ודריש את חומה היא אלו ישראל עלו מן הגולה כחומה מצבל לא חרב בהמ"ק בפעם שנית עיי"ש ובאמת יש לפרש צוה צוה שאלו חו"ל בש"ס ברכות דף ד' ובש"ס סנהדרין דף ז"ח) עד יעבור עמך ד' עד יעבור עם וו קנית (שמות ט"ו) עד יעבר עמך ה' וו ביאה ראשונה עד יעבור עם וו קנית וו ביאה שניה אמור מעתה ראויים היו ישראל לעשות להם גם בימי עזרא כבימי יהושע בן נון (פי' רש"י ו"ל מדהקישן הכתוב עכ"ל) אלא שגרם החטא (ופרש"י ו"ל בצרכות שם וו"ל ולא הלכו אלא ברשות כורש וכל ימי מלכות פרס נשתעבדו להם לכורש ולאחשורוש ודריוש האחרון עכ"ל רש"י שם) והנה לא פירשו המפרשים ו"ל איזה חטא גרם להם ובאמת י"ל שזהו גופא חטאם על שלא רע כלם לעלות בימי עזרא מצבל לירושלים וגם צהדור הוא אשר אמר עזרא הסופר ואשמתינו גדלה עד

להכניסיה כמו בבית הראשון רק ע"פ יופי המליצה היא כמו המלך שיטב אל המטרוניתיא רק שעדיין פניו חפו מעליה והמלך אוכל לבד והמטרוניתיא אוכלת לבדה כן היה חסר שם השריית השכינה וז"ש באתי לגני זה בהמ"ק גן ה' בבית שני אחתי כלה אריתי תורי ר"ל לקטתי תורי ובשמי המיוחד לחלקי לבד וכן יערי עם דבשי ייני וחלבי נקט ע"פ יופי המליצה כל מיני תענוג העורכים על שלחן מלכים [אם שבאמת הכוונה על הקרבנות קטורת ולבונה וכו' שהקריבו בבית שני] ונקט בכלם לשון התפלגות כמו תורי בשמי וכן כלם ואח"ו אמר אכלו רעים שמו ושכרו דודים ר"ל אם שאחס רעים ודודים לי עכ"ו לא וכיתים כ"כ לאכול בהפלגת אהבה וחובה השי"ת עם הכניסיה כמו בבית ראשון בהתגלות ובהשריית השכינה אחר שחסר להם בבית שני החמשה דברים ואחד מהן שכינה וכמו שפרש"י ו"ל צום' יומא שם קאת חוון שכינה היתה שם וכולו לא היה עכ"ל שם :

הגדה

בְּדָרֵי דברי בהש"ם הנ"ל מגילה ט' אמרתי להשתע עם הקורא ולהעלות בכח דבר נאה ומחקבל שאמרתי בזה בשמחת מיום ס"ת והוא דאביי ורבא שם במגילה ט' ילכו לשיטתם צנסנהדרין דף כ"ב דהנה איתא בספר מעיין החכמה ישוב על דברי הרמב"ם ו"ל וז"ל הרמב"ם ו"ל פסק בהל' ס"ת בפ"ו תע"ע על כל אחד מישראל לכתוב ס"ת לעצמו שנא' ועתה כתבו לכם את השירה הזאת וגו' כלומר כתבו לכם תורה שיש בה שירה זו ולפי שאין כותבין את התורה פרשיות פרשיות ע"כ מזה על כל איש ישראל לכתוב ס"ת שלמה עכ"ל הרמב"ם שם וכתב המחבר ספר מעיין החכמה ו"ל שהקשה לו חכם אחד

על הרמב"ם ו"ל דמשמע דס"ל להרמב"ם ו"ל שהשירה הזאת היינו שירת האוינו (עיי' בש"ס נדרים דף ל"ד) רק כיון שאינו מותר לכתוב פרשיות פרשיות ע"כ ז"ל שצריך לכתוב כל התורה (עיי' בש"ס גיטין דף ס"ד) ולפי זה קשה דהלא הרמב"ם ו"ל בעצמו פסק (שם בהל' י"ד) שמותר לכתוב כל התורה חומש חומש בפ"ע א"כ דלמא אינו חייב לכתוב כל איש אלא ספר דברים לבד וא"כ מנ"ל להרמב"ם ו"ל הוכחה שמחויב כל איש מישראל לכתוב ס"ת שלמה עכ"ל החכם ותידן לו המחבר ספר מעיין החכמה ו"ל וז"ל דגבי מלך כתיב וכתב לו את משנה התורה הזאת ולשון משנה התורה יש לפרש בשני פנים אם שיכתוב לו להמלך שני תורות ולשון משנה יתפרש פעמים כן עיי' פרש"י ו"ל בחומש או י"ל דקאי על ספר דברים שנקרא משנה תורה אבל אין לפרש הקרא שצריך לכתוב משנה התורה שני פעמים דא"כ הו"ל לכתוב משנה התורה פעמים וא"כ מתוך קושי הכ"ל דודאי אי לאו הך דינא דאין כותבין פרשיות פרשיות לא הוי מוכח מידי מקרא דמלך הנ"ל (ר"ל דהרמב"ם ו"ל סמך בזה צוה שכתב במה"מ מע' י"ח דמ"ע לכתוב כל ישראל ס"ת והביא ע"ז לשון הש"ס דצנסנהדרין שיטת רבא שם גבי מלך עיי"ש) דהיינו יכולים לומר שכל אדם חייב לכתוב רק שירת האוינו והמלך מחויב לכתוב לו כל ספר דברים והיינו דכתיב גבי מלך וכתב לו את משנה התורה ר"ל רק ספר משנה הוא ספר דברים אבל כיון שאין כותבין פרשיות פרשיות ח"ל שהמנהג על כל אחד מישראל רק לכתוב שירת האוינו לבד וזה נתייאל שהחוב על המלך רק ספר דברים לבד שני פעמים שאין זה במשמעות לשון דא"כ הו"ל שני פעמים משנה כמש"כ לעיל אלא ע"כ

וספרים נכתבין בכל לשון וכו' ורמינהו
 מקרא. שכתבו תרגום ותרגום שכתבו
 מקרא וכתב עברי אינו מטמא את
 הידים עד שיכתבנו בכתב אשורית על
 הספר ובדיו [ובפרש"י ו"ל בד"ה וכתב
 עברי פי' או שלא שינה את הלשון אבל
 שינה את הכתב שכתבו של עבר הגבר
 ובמס' סנהדרין שם בדף כ"א קרי לי'
 כתב ליבונאה ובד"ה עד שיכתבנו
 אשורית פי' כתב אשורית הוא כתב שלט
 עכ"ל] אמר רבא ל"ק כאן בגופן שלנו
 כאן בגופן שלהם [ובפרש"י כאן בגופן
 שלנו פי' מתניתין דקתני בכל לשון שלא
 שינה את הכתב אלא ששינה את הלשון
 ובברייתא בגופן שלהם פי' שינה גם
 את הכתב] הרי תפוש דרבא ס"ל
 אפי' לרבנן דס"ת נכתב בכל לשון
 אפה"כ אסור לשנות את הכתב אלא
 הכתב לריך להיות לכו"ע אפי' לרבנן
 דווקא כתב אשורית ושם איתא בש"ס
 ח"ל אב"י במאי אוקימתא למתניתין
 בגופן שלהם מאי איריא מקרא שכתבו
 תרגום ותרגום שכתבו מקרא אפי'
 מקרא שכתבו מקרא ותרגום שכתבו
 תרגום נמי וכו' אלא ל"ק הא רבנן הא
 רשב"ג הרי דס"ל לאב"י שם דלרבנן
 מותר נמי לשנות הכתב לכתוב בכל
 כתב בעולם ולאו דווקא בכתב אשורית
 ולפי זה ניחא נמי דס"ל לאב"י בסנהדרין
 דף כ"א שם דהפי' וכתב לו את משנה
 התורה הואת דכתיב גבי מלך גדרש לפי
 שיטתו לכתב הראוי להשתנות אבל רבא
 דס"ל דאסור לשנות את הכתב וכתב
 אשורית כמו שמפורש בש"ס עגילה
 דף ט' על כן ס"ל בסנהדרין שם
 דהפסוק דכתב גבי מלך וכתב לו את
 משנה התורה הואת גדרש שהמלך
 לריך לכתוב לו שני תורות וק"ל והוא

דבר נחמד:

הביאור

ע"כ יתפרש גבי מלך וכתב לו את משנה
 התורה ר"ל שכל אחד מישראל מחויב
 לכתוב כל הס"ת שלמה והמלך מחויב
 לכתוב לו שני ס"ת ומשנה התורה
 דקאמר גבי מלך היינו שתי פעמים כל
 התורה וא"כ מוכח שפיר תלות כתיבת
 ס"ת שלמה על כל ישראל עכ"ל המחבר
 ו"ל ודפח"ח ואמרתי בזה שלכאורה קשה
 לפי דברי המחבר ו"ל דאין לפרש גבי
 מלך וכתב לו את ספר משנה התורה
 על ספר דברים כנ"ל אי"כ יקשה לאב"י
 בסנהדרין שם דף כ"א דס"ל דהמלך
 אינו מחויב לכתוב רק ס"ת אחת וכן
 כתב המהרש"א ו"ל שם וא"כ קשה לפי
 שיטת אב"י שם מאי לשון ספר משנה
 התורה דכתיב גבי מלך אלא ד"ל דס"ל
 לאב"י הדרש בזה כמו שדרש שם ר'
 יוסי וכתב את משנה התורה הואת
 כתב הראוי להשתנות ולמה נקרא אשורית
 שעלה עמהם מאשור עיי"ש וא"כ לפי
 זה רבא שם דלא ס"ל הכי אלא ס"ל
 וכתב את משנה התורה הואת לשתי
 תורות ע"כ ו"ל לזה לא דרש רבא
 וכתב את משנה התורה הואת לכתב
 הראוי להשתנות דס"ל בזהות כהני
 חנאי שם כתב זה לא נשתנה כל עיקר
 עיי"ש בש"ס אלא מתחילה למשה נתנה
 את התורה בכתב זה בכתב אשורית
 ולפי זה אמרתי לפי הגרסא הישנה
 אשר לפנינו שם בסנהדרין דף כ"א אמר
 רבא אע"פ שהיטחו לו אבותיו ס"ת וכו'
 יש לומר דאב"י ורבא אולי לשיטתם כל
 אחד לפי שיטתו דס"ל בש"ס מנילה
 בדף ט' דהנה איתא בתשנה שם אין
 בין ספרי' לתפילין ותוונות אלא שהספרים
 נכתבין בכל לשון ותפילין ותוונות אינן
 נכתבין אלא אשורית רשב"ג אומר אף
 במספרים לא הותרו שיכתבו אלא יוונית
 עכ"ל המשנה שם ואיתא בגמרא שם

חירת

ב אָנִי יִשְׁנָה וְלִבִּי עַר קוֹר וּדְוִי דוֹפֵק פְּתָחַי לִי אֲחִתִּי רַעִיתִי
 יוֹנְתִי תַמְוִתֵי שְׂרָאשִׁי נִמְקְא־טָל קְוִצוֹתַי רְסִיסֵי לִילָה :

הזה (ועיי' במה שבארתי להלן בעו"ה
 בזה הפסוקים ד' ה' ו' ז') והפסוקים
 הנוכחים יבואר ג"כ ע"פ זה בהקדם
 דהנה אהבה אשר יתקשר עם חבירו
 וממשיך הן וחסד לפני אהובו הנאהב
 לו מכל אדם הוא מד' פנים (א) אהבה
 מזד הקרירות שהוא שאר בשרו כדרך
 כל אדם לאהוב כל קרוביו (ב) אהבה
 מזד התחנות והתקשרות זה עם זה
 כמו אשה לבעלה . (ג) אהבה מזד יופי
 של חבירו שדרך בני האדם לאהוב דבר
 נאה ויפי תואר מהנמצאים שהם שעשוע
 בני האדם (ד) אהבה מזד תמימות
 שחברו תמים בתעשיו כל מיני חיבה
 ואהבה שבארנו נתן השי"ת להכניסיה
 אחת היא אהבה מזד קרירות כמש"כ
 לבני ישראל עם קרובו רעתי היא אהבה
 מזד התחנות כמש"כ וארשתוך לי בזדק
 וגו' יונתי היא אהבה מזד יופי כיונה
 היפיפיה כמש"כ יונה נחפה בכסף
 ואברותיה בירקרק חרוץ ונמשלה כנ"י
 ליופי היונה וכמש"כ ג"כ ישראל אשר
 בך אחפאר תמתי היא אהבה מזד
 תמימות שהם בני יעקב איש תם ונתרעם
 השי"ת על עולי הגולה מצבל כמו
 שבארנו לעיל שמתעם העללות שהיתה
 בהם חסרו מהם החמשה דברים שהיתה
 בזמן בית הראשון ואחד מהן השריית
 השכינה ועתה מסדר הצעל השיר גדול
 העללות שהית' בהן כי הגה מדרך העומד
 לפעמים בחוץ ובא לבית חבירו באישון
 לילה ורצונו שיפתח לו את הפתח או
 הדלת הסגור נמצא לפעמים שאין חבירו
 פותח לו את הפתח או הדלת מתעם
 אונם שינה שאין מרגיש בשינתו שבחירו
 עומד בחוץ ואם באמת הוא ער רק

הביאור בזה וגם במה שאמר
 שראשי נמלא טל קולותי
 רסיסי לילה דהלא מגשם רב השוטף
 יותר קשה על העומד בחוץ והדלת סגורה
 מלכניס פנימה והו"ל לבעל השיר
 להפליג ע"פ יופי המליצה שראשי מלא
 גשם רב ומה זה דקאמר שראשי נמלא
 טל קולותי רסיסי לילה [ובאמת בפרש"י
 ז"ל הרגיש ג"כ בזה וכתב על הוא לשון
 נחת רסיסי תרגום של רביבים וכתב
 רש"י ז"ל על ורסיסי לילה שניהם לטובה
 שכן מלות קלות הנחות להעשות כטל
 ושכן מלות חמורות הקשות כטורה
 רסיסי לילה עכ"ל] וכבר כתבתי שאנחנו
 באנו לבאר ע"פ הקדמת הרמב"ן ז"ל
 שהקאפיטל הזה מדבר ע"פ פשטן של
 דברים מצני עולי צבל ועם זה יבואר
 הכל בעו"ה והוא דהנה מצאנו שהנביא
 אמר להם לבני הגולה שעלו מצבל
 ישומו לצבכם על דרככם ורעתם הרבה
 והבא מעט וגו' יען מה נאם ד"ל יען
 ביתי אשר הוא חרב וגו' (ספר חגי א')
 והנה מצאנו שגם צבת שעלו בני הגולה
 מצבל לירושלים עכ"ז לא ראו עשירי העם
 להשתחף בצנין הבית עד שאמרו להם
 שארית העם כי אין לאל ידינו שדויתנו
 וכרמינו לאחרים וכתוב ואריבה את
 החורים ואת הסגנים [פרש"י ז"ל וז"ל
 היה לכם לפרנס העניים הללו ואחס
 מלוים להם ממון לכבוש שדויתם וכו']
 (ספר נחמיה ה') ומה גם שהיה בהם
 הרבה שלא עלו כלל מצבל לירושלים
 (וכמו שהארכתי לעיל בפסוק א' :

כרך הדברים האלה המה דברים
 הכרחיים לבאר כל הקאפיטל

ג פִּשְׁמֹתַי אֶתְּפַתְנֵתִי אֵיכָבֶה אֶרְבֶּשֶׁנָּה רַחֲצֵתִי אֶת־רִגְלֵי
אֵיכָבֶה אֶמְנַפֵּם : ר דודי שָׁלַח יָדוֹ מִן־הַחֹר וַיִּמְעֵי הַמָּו עָלָיו :

בחוכמות וגזירות רעות להקלף משנתה וכעין זה אמר הכתוב שימו נח לבבכם מן היום הזה וגו' מערס שום אבן אל אבן בהיכל ה' הכיתי אהבם וגו' ואין אהבם אלי נחום ה' (בספר חגי ב') ווש"א הבעל השיר קול דודי דופק וגם איך עולתה בנו אחר שהש"ת מבקש תמיד לנו בכל לשון חיבה לשוב אליו ווש"א פתחי לי אחתי רעיית יונתי חמותי כמו שבארנו לעיל בעז"ה וביותר עוולתה בנו על שאמר השי"ת שראשי נמלא טל קולותי רסיסי לילה הביאור בזה וכי שייך ח"ו לאמר על השי"ת שראשי נמלא טל וגו' כי אינו גוף חס מלהזכיר עליו לשון ראשו אלא דהכוונה על תוכן כוונה הפנימית אשר בזה והוא שזה בטבע שקודם אור הבקר נמלא בכל יום ויום טל וענן ע"ד שה"כ כענן הבקר וכעל משכים הולך והכוונה בזה דסוף הקץ והזמן הגלות שנמשלה ללילה ע"ד שאמר הכ' שומר מה מלילה וגו' העת והרגע האחרונה של גלות משולה לרגע האחרונה של לילה קודם אור הבקר התחלת זריחת אור השחר ואז נמלא הטל והרסיסי לילה וכמו שאמרו חז"ל [במס' תענית ב'] טל לא מעזיר והוא בכל סוף הלילה כן אמר השי"ת התמננתי מלפניכם שיטבו דרכיכם וישובו כלם בארץ לבי וחמדה כי בא העת בא הקץ של שבשים שנה וו"ש שראשי נמלא טל וק"ל ועכ"ז היינו שוכבים בעלילות מלעלות מבבל :

ניס ולא ניס תיר ולא תיר הוא באמת עולה גדולה שאין כמהו אחר שאין לו שום תירץ ופתחון פה לאמר שהוא ישן על כג באמת הוא ער ועכ"ז אינו נותן על לבו לפתוח הדלת לאהבו העומד בחוץ והלדיקים הם נקראים ונחשבים לבן של ישראל כי מהן תולדות חיים לכל בני ישראל ובזמן שעלו בני ישראל מבבל היה אז עמם כמה וכמה נביאים ולדיקים כמו שהיה שם עורא הסופר וכדומה כמפורש שם המה היו ללב מעורר לבית ישראל לעלות מבבל ולבנות בית ד"ל ועכ"ז הרבה לא הטו לבבם להם ועתה הלדיקה הכניסיה המה בית ישראל על עממה על הפסדה והעדר כבודה מזה עד שאמרו חז"ל ראויים היו לעשות גם בימי עזרא כבימי יהושע בן נון אלא שגרס החטא וזה שאמרה איך שעשתה שלא כהגון כ"כ אני ישנה ולבי ער ר"ל אם שאני ישנה אין זה טעם מספיק שלא פתחתי פתח ושער להשי"ת ר"ל לעלות מבבל ואח"כ לבנות את הבית בית ד"ל מטעם שאני ייטן ואיני מרגיש מהעומד בחוץ אחר שלבי ער הם הלדיקים המעוררים אותי ועכ"ז לא שמתי לב אליהם ולא שמעתי להם :

פִּשְׁמֹתַי את וגו' איכבה אלבשנה הקשה במד"ר (פ' ה') הפילו תמה שבתמות יודעת לפשוט וללבוש

וגם לפעמים ימלא שבאיטן לילה לא יפתח שער ופתח להעומד בחוץ וטעם שהעומד מבחוץ ומבקש לפתוח לו את הפתח עשה שלא כהגון כי רק הוא מחוי לי' ברמו אחורי הדלת לפתוח לו והאיש אשר בפנים הבית לא ישמע על זה אמרה הכניסיה שגם טעם זה איננה מספקת על שלא נפתח לבבינו להשי"ת אחר קול דודי דופק ר"ל

שפתי צדק

הִקְמַתִי אֲנִי לַפִּתּוֹחַ לְדוֹדַי וַיְדַי נִמְפוֹד־מִזֶּרַח וַאֲנִי בְעֵתִי כִּזְרַע עֵינֶיךָ
עַל בִּפְתוֹת הַמִּנְעוֹד : וַיִּפְתַּחְתִּי אֲנִי לְדוֹדַי וְדוֹדַי חָמַק עִבְרָה
נַפְשִׁי יִצְאָה בְדַבְרֵךְ בְּקִשְׁתֵּיהֶוּ וְלֹא מִצְּאֵתֵיהֶוּ קָרָאתִיו וְלֹא עֲנֵנִי :
וּמִצְּאֵנִי הַשְּׂמָרִים הַשְּׂבָבִים בְּעֵיר הַכִּיּוֹנִי פָּצְעוּנִי נִשְׁאָו אֶת־
רִדְדִי מֵעַלֵי שְׂמָרֵי הַחֲמוֹת :

מפה אל פה בטמאחס ועשה צנתיכס
אל תחנו לבניהס וגו' (עורא י') עד
שהנרך עורא להפריסן ולעשות צהן
כסולת נקיה :

ועים

זה יבאר הפסוקים הנכונים
סיבות העלות שהיתה צהן
בגולי צבל לתקן את עלמס מכל זה
הוא מב' תירוטי היל"ר והמקית כי זה
ידוע צמה שכתב בספרי הקודש כשאדם
עושה עבירה פושע מאת עלמו לבוש
הקדושה ולבוש בגדים סחובים וכמה"כ
ביהושע (צוכר' ג') ויהושע היה לבוש
בגדים צואים ועמד לפני המלאך
[ובפרש"י ו"ל שס כתרגומו הו' ל'
בנין דנסבין להון נשא דלא כשרין
לכהונתא והיה הוא נענש על שלא
מיחה בידס] גם זה ידוע כי לתקן את
עלמו מהעבירה אשר בידו לריך לקבל
על עלמו תשובת המשקל ולקבל עליו
מיעוט תענוג והיצר הדוחה להאדם
ומפתה אותו תמיד שיפול האדם
במחמוריו וברשתו של היצר המסית .
אומר לאדם אתה בן אדם היתכן אתה
בן אדם שמרדת בהש"ת אלסי השמים
והארץ ופשעת בו אתה שהפשיע במעשיך
את כל לבושי הקדושה והלבשת א"ע
בגדים סחובים עתה תתלבש א"ע
ותתכסה בלבוש הקדושה הישא השס
את פיך ווש"א הבעל השיר שעמי
הארנות שבגולי צבל אמרו פשעתי את
כתנתי איכה אלבשנה היינו כמו שכ'
אחר שפשו מעלמס בגדי קודש
המשרתיס

ולבוש ואת אחרת פשעתי את כתנתי
איכה אלבשנה גם יש להבין צמה
שאמר מלאכי השומרים הסבבים בעיר
הכוי פלעוני ונשאו את רדודי מעלי
שמרי החמות למה הכו אותה ונשאו
רדודיה ותכשיטיה מעליה ומה הוא העון
שצטבור זה הכו אותה ובקאפיטל ג'
כתיב מלאכי השמרים וגו' כמעט
שעברתי מהס עד שמלאתי את שאהבה
נפשי וגו' וסס לא נוכר שהכו אותה
וגם סס לא נוכר שמרי החולות מי
המה שמרי החמות ולמה הכו אותה
וגם יש להבין צמה שסממן הבעל השיר
את המסגרת שהוא מנעול כתש"כ על
כפות המנעול מאי כוונתו צזה ובכלל
הפסוקים יש להבין אחר שרעייתו
הכבודה קמה לפתוח להדוד את הפתח
וגם פתחה לו את הפתח והדלת וכתש"כ
פתחתי אני לדודי א"כ מפני מה הדוד
חמק עבר ומאי כונת הבעל השיר
צזה והביאור צזה דהנה מלאנו דכתיב
ורבים מהכהנים והלוים וראשי האצות
הזקנים אשר ראו את הבית הראשון
ביסודו זה הבית צוכים צקול גדול וגו'
והקול נשמע למרחוק (עורא ד') וכ"ו
השיקר כי ידעו שהבית הזה בית השני
אינה דומה לבית הראשון כי יחסר
צבית שני החמשה דברים אשר היה
צבית השני ואחד מהן השרית השכינה
וכ"ו מפני שלא עלו כלס מבבל לירושלים
וגם שהיה צהן שעשו מעשה תועבת
וכתש"כ סס צמועצותיהס אשר מלאה

המשרתים בהם את פני ה' [ואולי זה הרמוז במד"ר ו"ל פשט מהם שני לבושים גדולים לבוש הכונה ולבוש מלכות עיי"ש] איככה עתה אלבשנה וכת שנית אומרים טענה שנית איך אקבל עלי דרך התשובה במיעוט תענוגי הזמן אחר שרחמתי תמיד אפי' את רגלי הכוונה ע"פ יופי המלינה איך שהרגלתי א"ע תמיד עם רוב תענוגי הזמן עתה אין באפשרי להניחם וושה"כ טענה שנייה רחמתי את רגלי איככה אטנפס ר"ל לטנפס בצער על האוון ובמיעוט תענוג תוספר לנו הבעל השיר המקודש איך שבבני עולי צבל בעמי הארצות שבהם לא הרגשו כ"כ בצער של השי"ת מאדם החוטא ואמר הבעל השיר מהמפל דנקט ביופי המלינה כפות המנעול הביאור בזה הוא דהנה ידוע שהשער והדלת סגורה מב' מיני מסגרת (א) נקרא לפעמים בלשון (לעו שלאם) וחולין הוחו למסגרת ומבחוץ על פתח הבית ולפעמים מניחים גם מבחוץ על הפתח או הדלת קורת של ברזל [שקורין בלשון לעו שטאב אייון] ובאלו המסגרת המניעה אשר לא יוכלו לבא אל הבית פנימה הוא ע"פ רוב מניעת האיש העומד בחוץ שאין פותח את הדלת או את הפתח ומבחוץ כי מה יעשה האיש אשר בפנים הבית אחר שתלוי בחוץ המסגרת על פתח הבית אבל לא כן מין מסגרת שנית הנקראת מנעול והוא כעין הדריח המיוכן מפנים הוא להיפך כי האיש אשר עומד מבחוץ איך באפשרו לפתוח את הפתח בשום אופן רק לפעמים באשר חפצו לכנס פנימה בהבית שולח את ידו פנימה אלל החור אלל הדלת לרמוז להאיש אשר בפנים לפתוח כי העיקר תלוי באיש העומד פנימה בבית ולהאיש העומד פנימה באמת קל לפתוח את הפתח כי אין מחוסר רק מעשה

ועתה שמע נא קורא נעים כלל זה בדינו מחו"ל כי מיום

אשר חרב בהמ"ק הראשון נפסקה חומת ברזל בין ישראל לאביהם שבשמים וכמ"ש הנביא עונותיכם מצדילים ביניכם לבין חלקיכם וגו' והמחילה הלו לפותחה כביכול אין באפשרות השי"ת אחר שהכל בידי שמים חוץ מיראת שמים רק עיקר הכל תלוי ביכלתינו ולאדם החוטא ע"פ תיקוני התשובה אשר יקבל עליו והשי"ת בעובחו הפושט יד לקבל שבים ורמוז ברמזיה לשוב אליו בחוכחתו ובמחוריו כעין השולח יד מן החור ומבקש לזולתו לפתוח לו את הפתח להעתיק המנעול והדריח מן הקצה אל הקצה והמחילה והדלת ועלינו אשמתינו מב' פנים (א) על שלא פתחנו את הפתח והדלת להדוד ומקודם כאשר שמענו את קול הקורא הוא הדוד ואז דופק על פתחי וכמ"ש כ"כ קול דודי דופק רק איחרנו כ"כ עד שדודי שלח ידו מן החור לפתחו (ב) שאפי' בעת שמעי המו על הדוד לפתוח לו את הפתח והדלת להכניס הדוד מפני מה לא עכסנו ענה לעזוב כלל הבליים אשר שאל הדוד יחב' וכ"ו הכוונה על בני הגולה מצבל שאם שהיה בעת ההוא לדיקים ונביאי השי"ת עד שבזכותם עלו מצבל וזכו לבנות בית ד' זה הבית השני ועליהם יומלך קמתי' הני לפתוח לדודי וגו' עכ"ו ידוע דלענין השריית השכינה תלוי ג"כ לפי זכות הדוד [ע"ד שאמר השי"ם בכ"ד ראוי שחשבה השכינה אלא שאין דורו ראוי לכך] והדוד חטאו בשני דברים הג"ל (א) באיחור והעללות לבא לירושלים

שנית

שפתי צדק

שנית שדיין נשארשו בהחטא ולא קבלו
 עדיין בעלמם לפרוש א"ע מהבלים אשר
 בידם לזה אמר הבעל השיר המקודש
 איך שני הדור ההוא הדריקה בעלמה
 איך להגיד כי ישר השם ולא עולתה
 בו על שחמר להם בבית שני החמשה
 דברים שהיה בבית הראשון ואחד מהן
 השריית השכינה והסיבות הנ"ל (אשר
 בארנו בעו"ה) לא וכו' לכך וו"ש הכנסיה
 בעלמה הם בני הגולה שעלו מצבל -
 דודי שלח ידו מן החור ר"ל שהשי"ת
 המתין עליהם כ"כ עד אשר שלח ידו
 ר"ל בתוכחתו ובמוסריו וכמו שכתבנו
 לעיל דכתיב (בספר חגי' ב') מערס
 שום אבן אל אבן בהיכל ה' הכיתי
 אתכם וגו' וע"ז נאמר דודי שלח ידו
 מן החור ר"ל רמו להם לפתוח את
 הפתח ר"ל לפתוח לבם לשמים ולעלות
 לבנות את בית ד"ל ואנחנו איחרנו כ"כ
 וגם אז לא עלו כלם מצבל ואח"ז אמר
 הבעל השיר המקודש ומעי המו עליו -
 קמתי אני לפתוח לדודי הכוונה בזה
 על הדריקים והנביאים שבדור ההוא
 שבנו את בית ד"ל ובזכותם נבנה הבית
 השני [והם תכונים ע"פ יופי המליצה
 עיקר ההדס כמו שאבירים הפנימים
 החשובים חיי הנפש תלוי בהם] ואמר
 הבעל השיר חבל וידי נטפו מור
 ואלצעתי מור עובר ר"ל הכוונה בזה
 על שאר העם אשר חטאו בדור ההוא
 ועדיין לא קבלו בעלמם תיקוני התשובה
 והעיקר לעזוב ההבלים והתענוגים
 המדומים וו"ש ידי נטפו מור וגו' ר"ל
 עדיין היו ברב תענוגי הזמן כמקדם
 ואמר עוד הבעל השיר על כפות המנעול
 ר"ל כמו שבארתי לעיל שהיה נוח להם
 להתקרב להשי"ת אחר שהמחילה והדלת
 בידינו לפתחם כי המסגרת יכונה בשם
 כפות המנעול עכ"ז לא השלכנו את
 רוע השאור להרחיק א"ע מתענוגי הזמן

המדומים - לזה אמר הבעל השיר
 פתחתי אני לדודי ודודי חמק עבר ר"ל
 שפתחתי אני לדודי בזכות הדריקים
 שבהם לבנות את הבית בית ד"ל בבית
 השני עכ"ז דודי חמק עבר ר"ל השכינה
 נכסה מהם בבית שני ואמר הבעל השיר
 נפשי יאהב וגו' עד קראתיו ולא ענני
 ר"ל עד שאה"כ נעיתי ידי ואין מקשיב
 יקראוני ולא אענה ישחרנני ולא ימלאוני
 (משל' א')

ואמר

הבעל השיר המקודש תלאוני
 השומרים הסובבים בעיר הכני
 פלעוני נשאו את רידי מעלי שומרי
 החומות - הציאור בזה ע"ד שאמר הכ'
 יהלמני דריק חסד ויוכיחני וגו' (תהלים
 קמ"א:) תלאו תפוש שהתוכחה של
 דריקים תכונה בלשון הלומת מכות
 ופ"עים והנה שם בספר עזרא (קאפיטל
 י') כתיב ויעבירו קול ביהודה וירושלים
 לכל בני הגולה להקבץ ירושלים וכתיב
 שם ויקם עזרא הכהן ויאמר אליהם
 אתם מעלתם וגו' להוסיף על אשמת
 ישראל וגם כתיב על עת ההיא בספר
 נחמיה בעת בנין החומות של ירושלים
 ונעמיד משמר עליהם יומם ולילה
 מפניהם (נחמיה ד') וכתיב שם ותהי
 נעקת העם וגו' גדולה אל אחיהם
 היהודים (ופרש"י שם בד"ה אל אחיהם
 היהודים פי' בשביל אחיהם היהודים
 עשירים (נחמיה ה')) עד שכתוב שם
 שאמר להם עזרא הסופר גם אתם
 תמכרו את אחיכם וכתיב ויחרישו ולא
 תלאו דבר (ובפרש"י פי' בד"ה ויחרישו
 שתקו נחביישו ולא ידעו מה להשיב)
 ועם זה יבואר בעו"ה הפסוקים הנוכחים
 כי כבר בארנו [בקאפיטל ג'] ע"פ דעת
 הירושלמי והש"ס שהאנשים הדריקים
 השומרים דלתי בתי כנסיות ובתי
 מדרשות וכמש"כ לשקוד על דלתות
 יום ויום הם נקובים בשמם העוב
 השומרים

ה השבעתי אתכם בנות ירושלים אם תמנצאו את דודי
מהתגירו לו שחולת אהבה אני : ט מהדורך מדוד היפה
בנשים מהדורך מדוד ששקבה השבעתנו :

ואשובה אליכם וכתב רש"י ז"ל לפי פירושו
בזה וז"ל לא לבעל את הגזירה אלא
להקל הפורעניות ולהכין תלכותם בשונם
מן הגולה וכו' עיי"ש כן נאמר לפי
באורי בעז"ה על בני הגולה מבבל
בבית שני אם שומאנו שאמרו שארית
העם לעזרא הסופר כן כדברך עלינו
לעשות (עזרא י') מכל זה לא הועילו
להם כ"כ להשריית השכינה בבית שני
וכמ"ש ודודי חמק עבר :

הכרח לבאר מפני מה בחר הבעל
השיר בזה את בנות ירושלים
שהם יצרו את הדוד איך שחולת אהבה
אני וגם מי המה הבנות ירושלים ומי
המה אשר לא יאמינו לשולחיו אם לא
בשבעה וכמשה"כ השבעתי אתכם וגו'
גם התשובה שהם משיבים מה דורך
מדוד היפה בנשים וגו' מחוסר ביאור
מאי כוונתם בזה בכלל וגם כפול לשון
מה דורך וגו' היפה בנשים מה דורך
וגו' שככה השבעתנו והענין בזה דהגה
מלאנו שצרי יהודה וירושלים היו
מקטרגים מאד על בנין המקדש בבית
שני כמו שמפורש באריכת בספר נחמיה
וכתיב ויהי כאשר שמע סנבלט וטוביה
והערצים והעמונים והאשדודים כי עלתה
ארוכה לחומת ירושלים ויאר להם מאד
ויקשרו כלם יחדיו לבא להלחם צירושלים
וגו' עיי"ש (בספר נחמיה קאפ"ט ד')
והבונים או מסרו נפשם לבנות חומת
ירושלים עד שנאמר עליהם והבונים
איש חרבו אמורים על מתניו ובונים
וגו' והנביאי השם החזיקו ידיהם בבנין
הבית באמרם להם ה' ילחם לנו ובוזה
יבואר

השומרים ואחר שהם ג"כ משגיחים
ומדריכים את בית ישראל שהם בני
העיר לתקנם שלא ימלא בזהם שום
שמן ודופי רק כל הנהגתם יהא ע"פ
ד"ת ודין לזה הזדיקים שבהם נקובים
בשם הטוב ג"כ שבני העיר ר"ל
הסבבים ג"כ בעיר לראות הנהגת
הכלל וע"ז אמר הבעל השיר המקודש
יתאלמי השומרים הסבבים בעיר הכני
פלעוני ר"ל כמו שבארנו מלשון יהלמני
לדיק חסד ויוכיחי ואמר זה נגד
התוכחות והמוסר שאמרו להם הנביאים
בעת זמן הבנות את בית שני נשאו את
רדידי מעלי שומרי החומות הכוונה בזה
הוא על אנשים הכשרים בוני חומות
ירושלים בשמירה גדולה וכמשה"כ ואנחנו
עושים במלאכה וחלים מחזיקים ברמחים
מעלות השחר עד לאת הכוכבים (נחמיה
ה') וגם בכלל הזדיקים המחזיקים
ידיהם בבנין חומת ירושלים וכמשה"כ
ואומר אליהם אתם רואים הרעה אשר
אנחנו בה אשר ירושלים חרבה ושעריה
נלחו באש לכו ונבנה את חומת ירושלים
וגו' (שם ג') ועל העדר כבודם שקבלו
שארית העם מהם מהתוכחת והמוסר
וכמו שכתב על עת ההיא ויהרשו ולא
מלאו דבר וכפרש"י ז"ל שנחזיישו ע"ז
אמר הבעל השיר המוקדש נשאו את
רדידי מעלי ר"ל רדידי עדיי וגם כבודי
שמרי החומות כמו שאמר במד"ר (שה"ש)
שמרי חומתיה של ירושלים :

הגהה
ויידידי הקורא שים לבך במה
שפרש"י ז"ל וז"ל וא"ת
והלא ירמיה עומד ומתנבא שובו אלי

לבואר לנו בעו"ה כמ"כ שכל הקאפיטל
 הוא מדבר מבני הגולה שעלו מבבל
 ובנו את הבית השני בהקדם דברי
 ספר הכוזרי (פ"א ס' קט"ו) ו"ל ואלו
 היינו סובלים הגלות וכו' היינו לפאר
 הדור וכו' והיינו מקרבין עת הישועה
 וכו' עיי"ש ובאמת מ"ש הכוזרי בסבלות
 הגלות צראון הטוב הוא לפאר הדור
 נמצא זה מפורש יונא מפי הילקוט [פ'
 וזאת הברכה] ו"ל כתיב והם חוכו
 לרבליך אע"פ שהן לוקין ומוכין עכ"ו
 ישא מדברותך וק"ל והנה כאשר סבלו
 בני הגולה מבבל עת וזמן שבעים
 שנה צבבל וכאשר זכו שגאון חן בעיני
 המלך כורש לתת להם רשות לבנות
 את בית שני ואחר זה באו לרי יהודה
 וירושלים להלחם עם בני יהודה ולעכוב
 להם בנין הבית השני התחוקו בעצמם
 בונה הבית ונביאיה כנגדם אך שהשי"ת
 הוא מצטחם והשי"ת יהא בעורם לעמוד
 כנגד חויב ולהעמיד את הבית על תלה
 אחר שזה זמן רב אשר בני"ה היו מרוחקים
 מהשי"ת מוזמן בית ראשון עד עת עתה
 ו"ש השבעתי וגו' שחולת אהבה אני
 ר"ל זה זמן רב סבלנו על שמתנו
 בעוהים לנו בזה כמ"כ בשם הכוזרי
 שזה מקרב את הישועה וביופי המליצה
 שחולת אהבה אני כלול בזה ב' כוונת
 [א] כמו שכתבנו שבטחנו אחר שסבלנו
 עד כה עד שיומלך עלי חולת אהבה
 [ב] כוונת הבוני הבית המה בית ישראל
 לאמר להם ללרי יהודה וירושלים שכ"ו
 שאנחנו מרוחקים מהשי"ת הוא מלך
 מעשינו בעצמם אבל כשאנחנו מטיבים
 את דרכינו אין מי שיקום מפניהם ווש"א
 כי חולת אהבה אני מרומי ג"כ כתיבת
 אני שבי הדבר תלוי ולפי מעשי בין
 לביש או לטב וכמו שאמר להם הנביא
 אל תיראו מפניהם את ה' הגדול והנורא
 זכרו והלחמו וגו' ועם זה יבואר
 הפסוקים הנזכרים השבעתי אחכם וגו'

י דודי צח ואחום דגול מרבה: יא ראשו כתם פן קוצותיו
 תתלים שחרות בעורב: יב עיניו כיונים עדאפיקי מים
 רחצות בחלב ישבות עדמלאת: יג קחיו בערוגת הבשם
 מגדלות מרקחם שפתותיו שושנים נמפות מור עבר:
 יד ידיו גלילי זהב ממקאים בתרשיש מעיו עשת שן מעלפת
 ספירים: טו שוקיו עמודי שש מיסדים עדאדני פן מראתי
 קלבנון בחור בארזים: טז חבו ממיתקים וכלו מחמדים זה
 דודי וזה רעי בנות ירושלים:

השבעתנו ר"ל להפחיד אותנו בשבעה
 שיהא נרש בחוך לבנינו לפחד ממנו
 וע"ז באים בני הכניסיה בכל פסוק
 ופסוק מסוף הקאפיטל להשיב להם
 ולסחס את פיהם בב' תשובות נכונות
 אם על החשק אשר חשקה נפשינו על
 השי"ת אם מהפחד אשר יפחדו ממנו:

אמר הנצל השיר ע"פ יופי התלינה
 חשק וחשוקה ימלא כאשר
 רואים דבר נאה ויפה מאד ופחד נופל
 על בני אדם בהצבונן בגבורתו כאשר
 רואים גבוריו האובדים אותו וז"ש ע"פ
 יופי השיר והמלינה דודי לח ואדום ר"ל
 זהרי וטהרי שהוא לח ואדום ולא ואדום
 נופל בו כל מיני תואר מהיופי ר"ל כל
 מיני שלימות אשר ימלא בו בהשי"ת
 וכל מיני יופי אשר בו [ובאמת היה
 לפניו עת וזמן אשר נבואי ה' וכו'
 להשיג עת חזון הנבואה וכמ"ש ג"כ
 פנים בפנים דבר ה' עמכם וגו']
 ויתבונן המשכיל החוקר או הנביא ע"פ
 פעולת השם [כי עצמותו אין להשינו
 רק מהשכלת הוד מעשיו ע"ד שאמר
 הכתוב מה רבו מעשיו] והם מעידים
 על כבוד ויופי מהשי"ת ע"ד שאה"כ מלא
 כל הארץ כבודו ופירש מהר"ל תפראג
 ז"ל

דברי אלו מרפסין חגרה היחכן
 ח"ו להמשיל על השי"ת שאינו
 גוף ולא דמיון הגוף שיש לו ראש או
 ידים רגלים וקרביים ופה וחוך דהמע"ה
 העליג פה להס' ולא ידברו וגו' איך
 יתכן באלהי' אברים גשמיים כגון אדם
 ולבר זה פה להס' ולא ידברו והמה
 במדרגה פחותה מבני אדם וא"כ מה
 נורא המקום ההוא בשיר המקודש
 לתאר ח"ו כלים גשמיים להשי"ת אלא
 דהענין הוא דזה תשובת הכניסיה ללרי
 יהודה וירושלים בבנין בית השני וכאשר
 בארתי בעו"ה בפסוקים הקודמין איך
 שהכניסיה מלוא עליהם בשבעה לחוק
 הענין שאחרי השי"ת ילכו וכמו שאנחנו
 מוס"ג בעד השי"ת עם סבלת הגלות
 וגם אנחנו הכניסיה מוראים ומפחידים
 אותם שיפחדו מהחרפות ידי עושי
 המלאכה בבנין בית שני כי אחרי
 שהמלך כורש נתן להם רשות לבנות
 את הבית אלקים אחנו ומהסס תיראו
 ותפחדו וזרי יהודה וירושלים בעת בנין
 בית שני בעזות מלחם אמרו מה דודך
 מדוד היפה בנשים וגו' ר"ל כמו שבארתי
 בעו"ה שהם לועגים מזה על מה שאנו
 מוסרים נפשינו על קדושת השם וכו'
 וגם אמרו מה דודך מדוד שככה

ולוה יפחדו מהמלך כן אמר בעל השיר על
 השי"ת איך שיש לפחד ממנו ואשרי אדם
 מפחד תמיד וע"ו תלייר גבורתו
 שהשי"ת וו"ש קולותיו וגו' שחורת וגו'
 ר"ל שזה מרמו על עלם גבורתו וחפני
 שראשו כחם פו קולותיו תלתלים שחורת
 כעורב אנו חושקים בהשי"ת מסיבת
 השגתו בחכמתו של השי"ת כל אחד
 ואחד לפי השגתו וו"ש ראשו כחם פו
 שזה מרמו על חכמתו מהשי"ת קולותיו
 תלתלים שחורת כעורב ר"ל מהתבוננות
 מגבורתו של השי"ת נופל פחדו עלינו
 פס קדשו וו"ש מרמו ביופי המליצה
 שחורות כעורב [כפי פרש"י ו"ל בשה"ש]
 ואמר הבעל השיר עינו כיונים על
 אפיקי מים וגו' רחלות בחלב יושבות על
 מלאת הכוונה בזה ע"ד הטבע בני
 המדינה אוהבים נאמנים למלך על
 השגתו על בני המדינה שיהיו בני
 המדינה בהשקט ובנעטח וכמ"ש התנא
 הוה מתפלל בשלמה של מלכותו שלמה
 מוראה איש את רעהו חיים בלעו אמר
 הכנסייה ללרי יהודה וירושלים בותן בנין
 בית שני אל תאמרו שאחם יולאים
 עלינו למלחמה ולהצר לנו ומי יעמוד
 בעדנו לזה אמר הבעל השיר עינו
 כיונים על אפיקי מים הכוונה בזה על
 השגתו של השי"ת עלינו לטובה והוא
 שזה ידוע שאה"ע מכונים בשם המון
 ימים (כמו שפורש בספר ישעי' עיי"ש)
 וזה ידוע בשפת ים נמלאו לפעמים
 עומדין שם יונים היפ"ס וו"ש עינו ר"ל
 השגתו של השי"ת על הכניסיה כיונים
 על אפיקי מים ר"ל כיונים העומדין על
 אפיקי מים כן עני השי"ת משניה תמיד
 על אפיקי מים [ר"ל כמו שבארנו] לכל
 ישטפון מנולת מים רבים [בבית שני]
 ואמר הבעל השיר רחלות בחלב יושבות
 על מלאת הכוונה בזה שהם יפוח
 ובריאות ר"ל עדיין השגתו עלינו חזק
 ואח"כ

וז"ל שכל מעשי החבל אשר נעשו בחכמה
 המה כבודו של השי"ת וע"ו נאמר דודי
 לח ואדום הכוונה בזה שזה הוא הסיבה
 שאנחנו מתחוקקים ומוסרים את נפשינו
 על קדושת השם ואמר עוד הבעל השיר
 המקודש דגול מרבבה הכוונה בזה שמה
 שצריך לכל הנמצאים לפחד מהשי"ת
 הוא ג"כ תלד גבורתו וגבורי השם
 הסובבים את כבודו וו"ש דגול מרבבה
 ר"ל אחר שהוא דגול מקבולת חייליו ומי
 יעמוד לפניו אמר הבעל השיר ראשו
 כחם פו הכוונה בזה ר"ל גם מי שלא
 זכה להשיגו עכ"ו יש להשיג השי"ת כמו
 למשל שמשגיגים בכל מדינות המלך את
 המלך המדינות הקרובות אל בית משכן
 המלך וגם הרחוקות משכן בית המלך
 אשר לא ראו מעולם את פני המלך
 כלם משיגים את המלך מטעם חכמת
 המלך על כל בני המדינה להכניס בכל
 מיני מיטב וסידור נכון בכל מדינות
 המלך הוא רק מחכמת ראשו וך שכלו
 של המלך וע"ו אמר הבעל השיר המקודש
 ראשו כחם פו ר"ל חכמתו של השי"ת
 בהתבונן על פעולותיו של השי"ת ע"ד
 שאמר הכתוב כלם בהכמה עשית
 נראה כמעט בחוש סידורו על גד הטוב
 בכל החבל ומלאה וכ"ו הוא מחכמתו
 של השי"ת וע"פ יוסי המליצה אמר שזה
 נובע מהשכל אשר מקום משכן השכל
 הוא ברה"ש [אם שח"ש להוכיר שם
 ראשו על השי"ת עכ"ו הכוונה בזה על
 חכמתו וד"ל] אמר הבעל השיר קולותיו
 תלתלים שחורות כעורב הכוונה בזה שזה
 מרמו על שם גבורה [וכתשפרש"י ו"ל
 שדומה לבחור וגבור עכ"ל] וזה ידוע
 שהפחד נופל מהמלך גם ממשרתיו עושי
 רצונו והמה הזופטים שבמדינה אשר
 יעשו ויאסרו במאמר את כל עוברי
 רצון המלך ודחו ומוה יודעים כל בני
 המדינה שצדק במשפט יעמיד ארץ

וסגולת המלך רוב גדלו ועשרו וכמ"ב
 בהראותו את עשר כבוד מלכותו ואת
 יקר. תפארת גדולתו (אסתר א') זה הוא
 הסיבה חזקה להצטרף אהבה שלמה אל
 המלך וגם נופל פחד ממנו וו"ש
 הכניסיה אחר התבוננת מעשרו של
 תמה"מ הקב"ה יאמר ע"פ יופי המליצה
 ידיו גלילי זהב וכו' תעולפת ספירים
 עם אדני פו ר"ל ע"פ יופי המליצה
 שכלול כביכול השי"ת מזהב ומשו
 ומספירים להיעיב לעולם ומה אגחנו
 חושקים בהשי"ת ומשחדים תחתיו וגם
 אחס תפחדו ותיראו מפניו אמר הבעל
 השיר מראהו כלבנון בחור כארויס [פי'
 בזה יפה הגאון בעל חות דעת] בפירושו
 שם בשה"ש וו"ל שהשי"ת יתראה
 בשבילנו לכמה גוונים כמו שהראה עלמו
 בים כבחור ובשעת מתן תורה כוקן מלא
 רחמים וזהו מראהו כלבנון במתן תורה
 בחור כארויס בים עכ"ל] נמלא שהכונה
 בזה שאמר כלבנון מרמו על החמד
 ורחמים אשר ראינו בעינינו עת שבית
 המקדש והלבנון עמד על חלו ובמה
 שאמר הבעל השיר בחור כארויס מרמו
 על מדת הדין ולפי זיהורי בעו"ה הכוונה
 להשיב להם לצרי יהודה וירושלים
 המעבדים בנין הבית השני שמפני זה
 אגחנו משתוקקים להשי"ת ורעדים וותלים
 מפניו וגם אחס תיראו ותפחדו :

אמר הבעל השיר בסוף הקאפיטל
 חכו ממתיקים וכלו נחמדים
 זה דודי וזה רעי בנות ירושלים הביאור
 בזה לפי דרכינו אשר דרכנו בה שזה
 תשובה נכונה לצרי יהודה וירושלים
 בזמן הבית השני לבל יגוללו החרפה
 עלינו אחר שגלו בבבל והבית הראשון
 חרב נחרקנו ח"ו מהשי"ת אמרה
 הכניסיה חכו ממתיקים ר"ל כמו שפי'
 המד"ר שאמר הקב"ה לבנ"י שובו
 מדרכיכם וחיו וו"ש הכניסיה חכו של

ואמיץ שלא נתיישה וכמ"ש ועד זקנה
 אני הוא וו"ש עיניו כיונים על אפיקי
 מים רחלתי בחלב יושבת על מלאת ר"ל
 מזה אגחנו הכניסיה חושקים בהשי"ת
 וגם אחס המרפס ידי עושי מלאכת
 בנין הבית תפחדו ממנו אמר הבעל
 השיר לחיו כערונת הבשם מגדלות
 מרקחים שפתותיו שושנים נטפת מור
 עבר הכוונה בזה כשהמלך בהוד כבודו
 לפעמים תמיהא ח"ע לבני המדינה
 לפרקים ותדבר עמהם דברים נחמדים
 כשבני המדינה יעשו רלונו וגם הם
 לפרקים תיראם באימת המלכות בענשם
 כשעברו חו"ש מרלונו ודתו מזה יתגבר
 מבני המדינה אהבה ויראה להמלך וזה
 ידוע שהשי"ת ירד על ההר זה סיני
 בעת נתינת התה"ק ודבר דבריו הנחמדי'
 עם הכניסיה וו"ש לחיו כערונת הבשם
 מגדלות מרקחים [עיי' במס' ערובין
 תש"ס] וזה הכוונה על הבטחת גמול
 הטוב מהשי"ת בקיים מצותיו וגם זה
 מפורש שהפחיד השי"ת או ח"ו בעברו
 רלון השי"ת ודעת תה"ק וו"ש שפתותיו
 שושנים נטפת מור עובר ר"ל שזה מרמו
 על מדת הדין [עיי' במס' שבת כל
 תלמיד שאין שפתותיו נטפת מור וכו'
 מפני אימת הרב וכו' עיי"ש] ומה
 אגחנו חושקים נפשינו בו כמ"ש לחיו וכו'
 כערונת הבשם וכו' וגם אחס תפחדו
 ותיראו מהשי"ת וכמ"ש שפתותיו שושנים
 ר"ל מרמו על מדת הדין וכמ"ש ג"כ
 נטפת מור עובר [וכמו שאמר שם הש"ס
 בתס' שבת דף ל' ע"ב אל תיקרי מור
 עובר אלא מר עובר ופרש"י ו"ל מרירות
 תחמת אימה] . ואמר הבעל השיר ידיו
 גלילי זהב ומלאים בתרשים מעיו עשת
 שן מעלפת ספירים שוקיו עמודי שש
 מיוסדים על אדני פו מראהו כלבנון וגו' :

אמר מפני שבני המדינה יודעים
 ורואים עושר המלך ואולרו

ו' אָנָה תִּקְרָה דְּדוֹדֶךָ תִּיפָה בְּנָשִׁים אָנָה פָּנָה דְּדוֹדֶךָ וּגְבֻקְשָׁנוּ
עֲמֹק : ב' דוֹדֵי יִרְדָּה לְגַנְזוֹ לְעֵרוּגוֹת הַבָּשָׂם לְרַעוֹת בְּגָנִים וְלִקְרָא
שׁוֹשְׁבֵינִים : ג' אֲנִי לְדוֹדֵי וְדוֹדֵי לִי הַרְזֵעָה בְּשׁוֹשְׁבֵינִים :

השאלה היא אנה הוא וכי עליה נאמר
נדרשתי ללא שאלוני והמדרש אומר
(שה"ש פ"ו) וללקוט שושנים למלך את
הנדיקים שבישראל וכמה קשה להבין
מאי זה תשובה על השאלה אנה הלך
דודך וגו' :

אלה דהענין בזה הוא דהקאפיטל
הזה מדבר תימן אחר חורבן
הבית השני דהכניסיה מבטחת א"ע
בבנין בית שלישי וכמש"כ גדול יהיה
כבוד הבית הזה האחרון מן הראשון
(בספר חגי ב') וכן כתיב כסא כבוד
מרום מראשון מקום מקדשנו (ירמיה'
(ויפה כתב בזה בספר בל"ע [דרוש ע"ג]
ו"ל כשהיו בונים את הבית השני היו
בוכים מפני שראו כבודו של הראשון
ובבית שני חסרו ה' דברים לכן נחמס
חגי ע"ה בשמו יחב' וכו' עד אמנם
אבשרכם בשורה טובה כי האחרון שהוא
הבית שלישי יגדל כבודו אפי' מן הראשון
ר"ל אפי' מן הבית הראשון שלא נחמר
כל בו וזה ג"כ כוונת הפסוק כסא
כבוד מרום מראשון וגו' ר"ל כי הבית
השלישי יהא מרום ונשא וגבה מאד יותר
מהראשון ע"כ [ודפח"ח] . וכתיב עוד
מזה שם (בדרוש נ"ד) ו"ל האמנם
המתנגדים לא יביטו אלא למה שראו
מהאיחור והעכוב הארוך ומכאן יגזרו
אומר להכניס תקות הגאולה ועם
היות רבו הנבואות האמתיות המורות
עליה וכו' ופי' בזה במשה"כ זה יאמר
לה' אני וזה יקרא בשם יעקב וזה יכתוב
ידו לה' ובשם ישראל יכנה פי' בזה כי
יהיה מ' שיאמר אני הוא לה' ונכנסתי
בחלקו במקום ישראל וכו' ע"י"ש :

ונמלא

הש"ת המקבל שנים ומתקים אמר
הבעל השיר וכלו מתמידים זה דודי וזה
רעי יפה פרשו בזה המפרשים ז"ל [עיי'
באלשיך הק' ובספר בל"ע דרוש ב']
לכל ילעג עלינו כי הלא נראה להיפך
שנתיים שעברו התנהג עמנו הש"ת
בחדת הרחמים ועתה מנהג אונתו
במדה"ד אין זה טענה כלל כי גם הרעות
יתהפך לטובה ו"ש וכלו מתמידים ר"ל בכל
תדותיו של הש"ת הוא מתמידים בין
במדה"ר בין במדה"ד אמר זה דודי וזה
רעי ר"ל זה דודי בהיותנו בגלות בכל
שאין מקורבים כ"כ וזה רעי ר"ל בשלותנו
בירושלים שאז אנו רעים ושוחטים יחד
עם הש"ת [כן פי' האלשיך הק' ודפ"ח]
"בנות ירושלים" אחס בנות ירושלים
תטו לבבכם וזכרו השם הגדול והנורא
אל תתנו לבבכם במה שאתם דוחים
ומעכבים בנין הבית השני אל מי ועם
מי אתם תלחמו :

לדעת [א] מי הם הדורשים
והחוקרים אנה הלך דודך ומי הם
הרוצים להשתחף עמנו לבקש את הדוד
כמשה"כ ונבקשו עמך . [ב] קשה
להבין התשובה לשאלוני דודי ירד לגנו
וגו' אחר שמקום הגן נעלם ממנו הלא
נשארה השאלה כבראשונה אנה הלך
דודך וגו' ומאי כוונת הבעל השיר בזה
שאמר אני לדודי ודודי לי הרועה בשושנים
וכי אם זה תשובה הגונה לשאלוני אנה
פנה הדוד ממנה [ב] יש להתבונן על
בעל השיר במה שאמר לרעות בגנים
וללקוט שושנים למה לה להשיב על מה
שלא שאלו אותה מה עושה הדוד רק

בדרך זה בענין גויעת האדם בקץ ומנו
 מן העולם ונחכמה התחבל וכי לשוא
 ברא את האדם וכי רק זה תכליתו
 וקץ כל עמלו אלא אם החושך יכסה
 ארץ עכ"ו התקוה שעליו יורח השם ולא
 יפול מדבר השם מאומה במאמרו
 וירא א' את כל אשר עשה והנה טוב
 מאד כי לא בן אדם הוא להחנחם
 מכל אשר פעל ועשה אשר לו נגלו כל
 התעלומות ומלעדי גבר :

ונמצא שיש מקטרגים על תקות
 הגאולה להכניסיה מסיבת
 העיכוב הארוך כ"כ וזה שאמר הצעל
 השיר שהמקטרגים אומרים להכניסיה
 אנה הלך דודך היפה בנשים ר"ל לפי
 דעתם שהדוד הלך מהם לחלוטין
 ועובס עויבה עולמית ואפי' לפי דעתכם
 הכניסיה שד' לא הרחיק א"ע מכס כ"כ
 אומרים המקטרגים אנה פנה דודך ר"ל
 וכי אפשר שעל כמה תמות שנה יאמר
 שרק פנה א"ע מכס וו"ש אנה פנה
 דודך ובדרך לעג הם אומרים ונבקשו
 עמך ר"ל אין לכם שום יתרון למלא
 את הדוד השי"ת משיבה הכניסיה האמת
 שבעוה"ר כלו כל הקליים ועדיין ב"ד לא
 בא אבל תקויתנו ואמונתנו בזה חוקה
 ואין לבדנו נפלת במה שהאחר והעיכוב
 כ"כ כי יש להשיב ע"ו וו"ש דודי ירד
 לנגו לערוגת הצעס לרעות בננים
 וללקוט שושנים ואמר המדרש וללקוט
 שושנים לסלק הזדיקים מן העולם
 הביאור בזה הוא שאין זה טענה מספקת
 להכחיש ח"ו תקות הגאולה ח"ו במה
 שעדיין אורה לא נגה על העולם
 והכניסיה מעוטפים ומסובבים ומתה
 סיבות שונות ומכל ג' כי עליה יומלץ
 דברי הכתוב [בספר ישעי'] כי כהרץ
 תוליא נוחה וכננה ורועיה תנחיה כן
 ד"א ינחיה לדקה ותהלה נגד כל השמים
 הכוונה בזה כונו שהרץ תוליא נוחה
 ורועיה שאינם תמיד על מצב אחד וכפי
 רצון הורע אלא שהיא עומדת מקודם
 ביסולה נגד כמה סיבות שונות קור וחוס
 קיץ וחורף וכ"ו המה הכנות לעצם
 הצמיחה הורע הטוב כן ד"א ינחיה
 באות להכניסיה לדקה ותהלה נגד כל
 השמים והמכוסת והמעוטפת מהרי
 השלג וכדומה יאיר עליה אור השמש
 בערך הזמן והעת אשר יאמר הסתיו
 עבר הננים נראו כהרץ וכן נאמר

וישמע נא קורא נעים הביאור
 במחולל בעוה"י והוא דהנה
 איתא בש"ס מההדרין (דף ל' ע"ב) שאלו
 רומיים את ר' יהושע בן חנניה מנין
 שהקב"ה נחיה מתים ויודע מה שעתיד
 להיות א"ל תרווייהו מן המקרא הוא
 שנא' ויאמר ה' אל משה הקך שוכב
 עם אבותיך וקם העם הזה וונה
 ודלמא וקם העם הזה וונה אמר להן
 נקטו מיהא פלגא בידייכו דיודע מה
 שעתיד להיות עכ"ל הש"ס והמאמר הוא
 הוא פלא לעיני כל המפרשים ר' יהושע
 בן חנניה שאמר על עצמו תימי לא
 נחתי אדם [עירובין נ"ג:] וריב"ח
 אשר לפני מלכים יחיצב להשיב בדרך
 החכמה והשכלה לכל המשכילים
 והפילסופים ישחאקו אותו הרומיים רק
 בשני שאלות וכי זה דרך כבוד לריב"ח
 לאמר להם נקטו מיהא פלגא בידייכו
 וכי אין לאל ידו להשיב על ב' שאלות
 אלא להענין בזה אחר דהם מודים בזה
 שהקב"ה יודע מה שעתיד להיות ממילא
 יש להם תשובה ג"כ על השאלה שהקב"ה
 נחיה מתים והיא תשובה לב' השאלות
 ביחד וזה שאמר להם נקטו מיהו פלגא
 בידייכו הביאור בזה דהנה זה נראה
 לעין כל דלא יגע האדם ולא יעסוק
 בעסק אשר תוחלתו כוז משכר ורוח
 ואם לפעמים ימלא כן דהאדם תייגע
 א"ע

אחה ידעת ולכאורה נואי תשובה היא
שהש"ת יודע אחר שנשאל יחזקאל
והש"ת אס הוא יודע שהדבר כן
אולם מה שבארחי ניהא אחר שהידיעה
מהש"ת תכל הסיבות היא ראיה
מופחית לתה"מ לזה אמר אחה ידעת
לכן תחלט בלבבי כי לא יעשה השם
דבר לתכלית ריק כי במות האדם
מה היחרון ביצירתו הלא באמת ומה
האדם לעדן והענוב נפלא [עיי' בס'
בל"ע דרוש כ"ח]:

ומעתה נעמודנה בדברינו אלה

נגד המקטרגים בתקות
הגאולה והוא הלא ארץ רעשה בתת ד"ל
את תורתו לעם קדשו נשתנה בעד
הכניסיה סדרי הטבע שהש"ת ירד על
ההר צפני כל וכמו שאמרו במדרשים
הנה איתא [במד"ר פ' שמות י"ט] כתיב
לדיקים ירשו ארץ וישכנו עלי' ומקשה
המדרש שם והרשעים מה יעשו וכי פורחים
באוויר הלא הרשעים לא השכינו השכינה
בארץ חטא אדה"ר נסתלקה שכינה
לרקיע הראשון חטא קין נסתלקה השכינה
לרקיע השני דור אנוש לרקיע שלישי
דור המבול לרקיע רביעי דור הפלגה
לרקיע חמישי סדום לרקיע הששי מצרים
לרקיע שביעי וכנגדן עמדו ז' לדיקים
ואלו הן עמד אברהם הורידה לשישי
עמד יצחק הורידה לחמישי עמד יעקב
הורידה לרביעי עמד לוי הורידה לשלישי
עמד קהת והורידה לשני עמרם הורידה
לא' ושה"כ וישכנו עליה שבשילם
השכינה שורה עלי הארץ ומפורש יולא
נפי המדרש [בפ' יתרו] על הפסוק
ומשה עלה אל חלקים וגש לבני רומי
וסוריא שהיו מקפידים זה על זה בני
רומי מקפידים שלא לעלות בהגמונא
שלהם ובני סוריא מקפידים שלא לעלות
בהגמונא שלהם לימים נשא בן תלך
סוריא את בת המלך רומיים ואתרה
לעלות

א"ע והתכלית והסוף הוא כמשה"כ
ורעם הרבה והבה מעט והמשזכר
משזכר אל לרור יקוב [חגי א'] הוא
מבינת כי רק אדם הוא ועיני בשר
למו לא יראה תמה שרוק ממנו ולא
ידע תמה שעתיד להיות דמיונו הכוזב
מעטה אותו יחשוב לעוב ושכר ואחרית
דבר להיפך לרע והפסד חבל לא כן
בהש"ת אשר לו נגלו כל תעלומת ומצדי
גבר בראשית פעולתו יביט באחריותו
ואם התכלית היא להיפך ממחשבתו
לא פעל זה בראשונה כי לא בן אדם
הוא ויתנסה כתיב:

ונראה נא אס תכלית בריאת האדם

רואים אנו שהולך לכליון וכי
השם יתב' יתארע ויתנחם וכי על שוא
ברא את האדם הלא גלוי לפניו מראשית
יצירת האדם כי אין חקר לתבונתו וידיעתו
הוא עלם המדע והשכל מזה מובן
ומוכרח כי האדם רק יראה לעינים
וחשב ח"ו שהוא כליון גמור אחר שהם
בני תמותה חבל הש"ת יודע שהאדם
ההולך בדרך הישר עם חלקים ואנשים
תכליתו ואחריתו לעוב עולמית ולעדן
נפלא אשר כדאי לסבול כל הסיבות אשר
יעבור עלי האדם עד בואו לתכליתו
וזה ראיה מוכרחת להשארת הנפש
ולתחיית המתים וזה שאמר להם ר'
יהושע בן חנניה נקיעו ויהיו פלגא
בידיכו שהקב"ה יודע תמה שעתיד להיות
ר"ל אחר שהש"ת יודע תמה שעתיד
להיות תמילא מוכרח ג"כ שהקב"ה תחיה
מתים ור"ל:

ובזה פרשתי דברי הכתוב בספר

[יחזקאל ל"ו] ויאמר אלי בן
אדם התחיינה העלמות האלה ואמר ד"א
אחה ידעת ר"ל אחר שהמקוה תחייית
המתים היא חקירה נשגבה ורמה לכן
אחה בן אדם מאי ראייפך בזה שהש"ת
תחיה המתים ענה יחזקאל ואמר ד"א

ד יפה את רעיתי בתרצה נאנה בירושלם אימה בנדרגלות :
 ה הסבי עיניך מנגדי שהם הרחיבני שעריך בעדר העזים
 שגלשו מן הגלעד :

העולם וכי זה שזכר פעולתו אלא ע"כ
 לאחר כמו שמפורש במדרש בעל
 התלמוד יודע עונתו של תלמוד ואחריתו
 טוב מראשיתו אם שהדבר מכוסה
 מהאדם כן נאמר על העיבוד הגלות
 לכלל הכניסיה שהאחריתו היא לעדן
 נפלא כמו שהבטיחו לנו נביאי השם
 [ועד"י] מרמו לנו המדרש ללקוט שושנים
 למלך הגדיקים מן העולם] ותכלית
 הגלות הוא לעובה ללקוט שושנים הח"כ
 וזה שאמר המדרש בזה וז"ל מאמר
 שנזכר כי יכול הוא לפרוש ממני (פי'
 בתמיה) כל הן דהוא (פי' הש"ת) לגבי
 הוא אחי ליה וז"ש אני לדודי וגו'
 הרעה בשושנים :

לעלות זה אל זה כך בתחילה השמים
 שמים לה' והארץ נתן לבני אדם אחר
 שקבל מרע"ה את התורה כתיב ומשה
 טלה אל אלקים וכתיב וירד ה' על הר
 סיני עכ"ל מחו"ל הרי מלאנו ח"ך שבעד
 הכניסיה היתה דרך חדשה ח"ך שהשכינה
 נמצא בזה העולם וירד ה' על ההר
 וילוד אשה עלה לשמים עד שאמרו
 מלה"ש מה לילוד אשה בינינו [וזה מרמו
 בזה אני לדודי ודודי לי וד"ל] ולפי זה
 יקשה מאד היתכן אחר שרינה ד' במעשו
 וברא את העולם וירד השם על ההר
 לתת תורתו ונתאוו להשכין שכינתו
 בחוכם כמו שראו כל הארץ בימי הבית
 שנה שלמה בהמשך הימים היא הכל
 לחין ולחפש היתכן לחשוב כן על הש"ת
 הקורא הדורות מראש ואשר לו נגלה
 אחרית דבר מראשיתו וז"ש הכניסיה
 דודי ירד לנגו לערונת הנפש לרעות
 בננים וללקוט שושנים ופי' במדרש דודי
 זה הקב"ה לנגו זה העולם לערונת
 הנפש אלו ישראל לרעות בננים אלו
 בתי כנסיות ובתי מדרשות וללקוט
 שושנים ראה נא ח"ך שהמדרש יחיד לנו
 כוונה נפלאה בזה ח"ך שחשב הכניסיה
 מתחילת יצירת העולם ואמר זה שירד
 ד' להעולם מסיבת ערונת הנפש אלו
 ישראל ואיך שנטע בחוכם נטיעת
 המגדלים שושנים וראשי בשמים וכמו"כ
 כהלים נטע ה' וגו' והותרה לבא זה
 אל זה הדוד ירד על ההר וזשה עלה
 אל אלקים וז"ש אני לדודי ודודי לי וכי
 יתכן שיחנש השם על כל זה והבן
 והבשם יהא למרחם מפני זה נלייר
 אהנו בצלחנו ומילוקן של לדיקים מזה

איתא במדרש (שה"ש ס' ו') יפה
 את רעיתי כתרצה אלו
 הקרבות שאתם מתרצים בקרבות :
 המד"ח (ויקרא א') ונראה לו לכפר
 עליו ד"א יפה את רעיתי כתרצה
 כשאת רוצה וכו' עיי"ש נמצא למדין
 מהמדרש שלשון הכתוב בזה תרצה
 יתפרש לב' כוונות אם לשון ריעי
 (באויליגט בלשון לעו) גם יתפרש
 לשון רצון וחפץ כמו שאמר המדרש
 כשאת רוצה גם איתא במדרש על הססוק
 הסבי עיניך מנגדי שהם הרחיבוני אמר
 הקב"ה אינו יכול לסבול שהם הרחיבני
 הם גרמו לי לפשוע ידי בעולמי [ופי'
 המת"כ לנקוט נקמת ישראל מתננים
 וכל המצרים אחס הרחיבני לשון גדולה
 וגאה עכ"ל המדרש ז"ל :

תוכן כוונת הבעל השיר בזה אמרה
 הכניסיה רב שבענו בוו רב
 צעה

הרהיבני ר"ל ע"פ מה שכתב בספר
 בל"ע [דרוש כ"ב] וו"ל כתיב שבו
 לבזרון אסירי התקוה גם היום מגיד
 משנה אשיב לך [זכרי' ט'] הכוונה לדבר
 על לב בני הגלות הזה אשר ארכו ומן
 כל כך כי בגלות הקודמין אינו לפלא
 כ"כ מה שהיו ישראל חוקים וקיימים
 בתקותם ותוחלתם כי לא עברו שנים
 כ"כ בימי גלותם אבל עתה חלפו למו
 יותר מסך האלף ועכ"ז הם מחויקים
 בתומת התקוה עדיין אמר להם הגביא
 שובו לבזרון ר"ל תרחמו בודאי אסירי
 התקוה גם היום ר"ל גם היום הזה
 אחר רבות שנים ג"כ אתם אטורים
 בתקוה לה' הלא בזה זכותכם רב
 ויספיק לכם מאד וכמ"ש חמו"ל אין
 ביד ישראל אלא הקויו וכו' מגיד משנה
 אשיב לך אשיב לכם גמול בני שיגיד
 מהלחמתם משנה ר"ל פי שנים וכו'
 עכ"ל ודפח"ח • ואיתא בש"ס (סנהדרין
 בדף ל"ו ע"ב) שהיו אומרים כיון שהגיע
 את הקץ ולא בא שוב אינו בא אמר
 הגביא אלא חכה לו שגא' אם יתמהמה
 חכה לו שגא' תאמר לנו מחכין והוא אינו
 מחכה ת"ל לכן יחכה ה' לחנכם ולכן
 ירום לרחמכם וגו' נתנא מפורש בש"ס
 שכדאי זה הזכות שאנו מחכים לישועת
 ה' לגאלם ועל שהכניסיה אמרה אליך
 ה' נשאתי עיני וגו' לזה אמר לה הדוד
 שיעשה בקשתה מהש"ת וו"ש הסבי
 עיניך וגו' שהם הרהיבני וכמ"כ בשם
 מת"כ על מה שאמר המדרש הם
 גרמו לי לפשוט ידי בעולתי וד"ל אחר
 שיש בידך זכות התקוה והנה מדרך
 המבקש כ"ו שלא נעשה בקשתו עיניו
 נשואות אל הארון לראות אם יעשה
 בקשתו וכאשר רואה שחששה בקשתו
 נוטה עיניו לזר אחר מטעם שכבר
 נגמר הענין כן אמר הש"ת אל הכניסיה
 הסבי עיניך וגו' ר"ל כבר נגמר בקשתך
 וכמשה"כ

שבעה לה תלעג השאננים לזה אמר
 הדוד הש"ת יפה את רעיתי כתרצה
 וגו' פי' הכניסיה אמרה רב שענו בוו
 אפי' בזמן בית שני שנבנה בהמ"ק
 אעפ"כ חסרו להם אז החמשה דברים
 שהיה בבית ראשון וכמ"כ בספר כוזרי
 (מאמר שני סי' כ"ד) וו"ל ובאו הענינים
 מקולרים מפני קלורם וכו' עיי"ש ופי'
 בזה בספר אור נחמד השפע אלקי
 שהיה מוומן לחול עליהם לא הגיע להם
 כפי הראוי רק בקיור ופחיתות ומה
 שהיה בבית הראשון וכו' [כבר הארכתי
 בזה בעז"ה בקאפיטל ה' עיי"ש] אבל
 עכ"ל היתה זאת נחמתם ג"כ שישבו על
 אדמתם עתה נקטה נפשה תלעג
 השאננים המבזים אותה בחורבן בית
 שני האומרים לה איה תפארתך שהיתה
 לך בירושלים ואיה מוראך ופחדך שהצלת
 על כל הארץ בעת שהיית במדבר עם
 הדגלים כמשה"כ שזעו עמים ירגזו
 וגו' אמרה הכניסיה אליך ה' נשאתי
 את עיני הישבי בשמים כלה כל הקינים
 וכו' לזה אמר לה הדוד יפה את רעיתי
 כתרצה וגו' ר"ל תכלית כוונת הקרבנות
 תלוי העיקר ברצון הלב וכמ"כ זכתי
 אלקים רוח נשברה וגו' כן עתה בשפוך
 נפשך לה' וכשאת רונה במזותי נחשב
 לי כהקרבת קרבנות וכמ"ש הש"ס (תס'
 ונחוח) כל העוסק בפי' עולה וכל
 העוסק בפי' חטאת וכו' כאלו הקריב
 עולה וכו' ועם זה אתה מוצא חן לפני
 כמו שהיית בירושלים כי אין להקב"ה
 בעולמו אלא ד"ח של הלכה וו"ש יפה
 את רעיתי כתרצה נאווה בירושלים
 והחיבה כתרצה היא מאמר מוסגר
 ר"ל אחר שאת רוצה בתורתו את יפה
 ונאווה אימה כנדגלות ר"ל גם עתה
 אימה כמו בעת הדגלים [והביאור בזה
 עיין בפסוק ראוה בנות וגו'] :

אמר עוד הסבי עיניך מנגדי שהם

ו שְׁנֵיךָ בְּעֶדֶר הַרְחֵלִים שְׁעָרֵי מִן־הַרְחֵצָה שְׁבָלָם מִתְאַיְמוֹת
 וְשִׁפְלָה אֵין בָּהֶם: ז בְּפֶתַח הַרְמוֹן בְּקִתְךָ מִבְּעַד לְצַמְתְּךָ:
 ח שְׁשִׁים הֵמָּה מְלָכוֹת וְשִׁמְנִים פִּילֹגְשִׁים וְעֵלְמוֹת אֵין מִסְפָּר:
 ט אַחַת הִיא יוֹנְתִי תַמְתִּי אַחַת הִיא לְאַמָּה בָּרָה הִיא לְיוֹדְתֶיךָ
 רְאוּהָ בְנוֹת נִיאֲשְׁרוּהָ מְלָכוֹת וּפִילֹגְשִׁים וַיַּהֲלִוּהָ: י מִי־זֹאת
 הַנְּשֻׁקָהּ כְּמו־שֹׁחַר יָפֶה כְּלַבָּנָה בָּרָה כְּחַמָּה אֵימָה בְּנִדְוָלוֹת:

אכלוהו משום דלא כפין הוא שדיהו ליה
 לדידיה ואכלוהו עכ"ל הש"ס שם הביאור
 בש"ס הנ"ל שטענות הק' לר' תנחום
 אחרי שהש"ס גלה אוחס והרחיק אוחס
 עלתו היחה לעוזב הכניסיה ירחת שדי
 אשר באמת אמר החכם ירח' ה' בני
 ומלך ור' תנחום אמר אכן לא מלין
 וכו' ולזה חיפשו עליו ושדיהו צביבר
 וכמ"ש להם לית אלהיכון לשזונך וכו'
 וכאשר שדיהו לביבר ולא אכלהו לר'
 תנחום ראו איך שהי"ת עדיין אתנו [עיי'
 במש"כ לעיל בקאפיטל ח' בפסוק ה'
 שחורה אני ונאווה ובקאפיטל ב' צביאור
 הש"ס סנהדרין דף ק"ה דברים נמרזים
 עיי"ס] ועדיין פחד השי"ת על הכניסיה
 כמו שראו מהמעשה הנורא ההיא
 מר' תנחום:

וכמה ש"כ אני ה' לא שנית ואתם בני
 יעקב לא כליחם ר"ל שהוי' לא יפול שינוי
 כן לא יפול שינוי מהבטחתו ע"פ נביאי
 השם שהם הרהיבני ר"ל הם בעלמך
 עיניך עיני הכניסיה אשר מביטים ומלפים
 עלי זה כמה מאות שנים הרהיבני
 לעשות גדולות ונפלאות וגדול כבוד הבית
 האחרון מן הראשון:

הפסוקים

הנוכחים מדבר מצעל
 השיר המקודש על
 שאלתם לנו הכניסיה אנה הלך דודך
 אנה פנה דודך צראש הקאפיטל וכמו
 שאומרים מה היתרון אשר בנו לעת עתה
 ואם לעת עתה יעשה הי"ת נפלאות בקרבנו
 כמו מאז ומקדם ומה הזכות אשר בידינו
 בכללות הכניסיה אשר אחד מהן לא
 נסדר מזה לזה משבח הבעל השיר
 המקודש את הכניסיה בכלל ומי ידבר
 מאישי הפרט אשר יחכדו בעיני השי"ת
 ובעיני המלך והשרים כמו שאנחנו חוסים
 בכל הקיסר והמתשלה תחת כנפי חסדם
 יר"ה אבל ל"כ בשנים שעברו דהנה
 איתא בש"ס סנהדרין דף ל"ט ע"א
 ח"ל לר' תנחום תא להוי כלן לעמא
 חד אמר לחיי אכן דמהלין לא מלין
 תהוי כוונתי אתון מהליתו ומהוי וכו'
 ח"ל תימר שפיר קאמרת תיהו כל דוכי
 וכו' לשדיהו לביבר שדיהו לביבר ולא
 אכלוהו ח"ל ההוא לדוקי האי דלא

ובמה שהשרים והפרתמים ורואי
 פני המלך והוד המלכות
 יר"ה תקרבים אותנו יובן השגחת השי"ת
 עלינו ואם תחקור הטעם והסיבה בזה
 הוא מפני זה שנס עתה זכותים גדולים
 ימצא בנו [ח] מסיבת הלניעות כי אפי'
 מי שאינם בעלי תורה כמו גסים עכ"ז
 מנווים על פריעת הראש [עיי' לעיל
 בקאפיטל ד' במש"ס] וגם המה הולכים
 בדרך לניעות אמר לזה הבעל השיר
 משבח את הכניסיה המכונה בשם
 מערוניתא שערך וגו' ר"ל חס שהם
 נאות ויפות [עיי' לעיל בקאפיטל ד']
 עכ"ז

יֵאָרְגֵנָה אָגוֹז יִרְדְּתִי לְרֵאוֹת בְּאֵפֵי הַנְּחָל לְרֵאוֹת רַפְרֻחָה
 הַגֶּפֶן הַנִּצְוֹ הַרְמוֹנִים : יֵב לֹא יִדְעֵתִי נַפְשִׁי שְׁמַתִּנִּי מִרְכָּבוֹת
 עִמִּי נָדִיב :

המיוחדים שבהנסימה אשר וכו' שעשה
 ה' נפלאות למענם כמו שכתבנו בשם
 הש"ס דמס' סנהדרין ד' ל"ט ממעשה
 הנורא. דר' תנחום אשר נתקדש ש"ש על
 ידו וזש"ח ראוה בנות וגו' מלכות וגו'
 ויהללוהו מי זאת הנשקפה בטהרה כמו
 שחר יפה כלבנה כחמה אמר הבעל
 השיר הו' אמרו אימה כנדגלות ר"ל
 עדיין היא הכניסיה אימה כמו אז
 במדבר שהלכו ברעש עם הדגלים [עיי'
 לעיל בקאפיטל ג' בפסוק ו' מי זאת עלה
 מן המדבר וגו' [והש"ת עדיין אחנו] :

אִירָא במדרש [שה"ש פ' ו'] יוסף

חייטא דזיפורן סלק למלכותא
 ואתקבל למלכא וכו' עבר בשוקא
 וחכמוניה [ר"ל הכירון] דהוא הוא ח"ל
 חזון תמהון עלי ואנא תמה עלי יוסף
 מנכון וקריון עלי' לא ידעתי נפשי
 שמתני מרכבות עמי נדיב עיי"ש הביאור
 בזה מסיים הבעל השיר המקודש
 בתנחומים גדולים להכניסיה על שיערה
 ח"ע בימים הקודמין מזרי יהודה
 וירושלים וכמו שמזכיר בראש הקאפיטל
 אנה פנה דודך יספר לנו החכם מכל
 האדם אשר רוח קדישן בו כי העת
 בוא יבא שיקיים בנן כל היעודים
 והנהמות ומבואי הש"ת כמו שבארתי
 בעוה"י דברי הש"ס במס' ב"ב דף ע"ה
 ושמותי כדכד שמשותף אמר ר' שמואל
 בר נחמני פליגי תרי מלאכי ברקיעא.
 גבריאל ומיכאל ואמרי לה תרי אמוראי
 במערבא ומאן אינון יהודה וחוקיה בני
 ר' חייא חד אמר של שוהם וחד אמר
 של ישפה אמר לזו הקב"ה ליהו כדן

עכ"ז המה מצעד למתוך ר"ל קשורין
 וכמו שפרש"י ו"ל תלמד אותנו דרך
 הזניעות כי כל כבודה בת מלך פנימה
 אשת ישראל מחויבת להסתיר שעה כל
 יראה החולה וכמו שפורש בש"ס
 [כתובות דף ע"ב] אזהרה לבנות ישראל
 שלא ילאו בפרוע ראש דאורייתא [עיי"ש
 בש"ס] וד"ל ומליצת צעד למתוך סובב
 על זה ויפה דרשו חז"ל כפלה הרמון
 רקתך אפי' רקנים שבה ומלאים מזות
 כרמון ור"ל המה שאינם בעלי תורה
 כמו בנות ישראל עכ"ז בהנהגתם בדרך
 הזניעות מקיימין מצות הש"ת בכל
 שעה [ב] אמר הבעל השיר שיניך כעדר
 וגו' שעלו מן הרחצה וגו' ר"ל הוא
 שבה על הכניסיה שהיא ותרחקת ח"ע
 מן הגול [וכמו שפרש"י ו"ל בקפיטל ד'
 ב'] [ג] על הכניסיה בכלל אמר הבעל
 השיר שבחה על דרך שאמר המחבר
 להכזורי שביתים הקודמין אשר סבלנו
 עול הגלות הכל היה על תיבה אחת
 [והכוונה על ד' אחד] והכניסיה עם
 לבדד ישכון ומסרה נשמה בקבלת עליה
 תל"ש בכל יום ובכל שעה וע"ז אמר
 ששים המה וגו' ושמים פלגשים ועלמות
 אין ומסר ר"ל ע"פ יופי המליצה שתינו
 ששם ביטל נופל בדבר המתערב בששים
 ומכש"כ בשמים ומה גם כשנתערב
 בהרבה אשר נאמר עליו בלשון גומא
 אין מספר וכל זה נאמר על הכניסיה
 בכלל אחת היא יונתי תמותי [עיי'
 בקפיטל ה' ב'] אחת היא לאמה ברה
 היא לילדתה [עיי' במד"ד שה"ש במס' ש]
 כל זה מדבר בשבחן של כלל ישראל
 וד"ל ואח"י מדבר ישרטים מאנשים

ז * שובי שובי השולמית שובי שובי ונחזה בך מהתחיו בשולמית במחלת הפתנים :

וכדין עכ"ל הש"ס וכתב הרש"א שם פליגי וכו' בזהווא אבן טוב אם הוא שוהם או ישפה והם שני אבנים אחרונים שהם בחושן צעור הרביעית ובשוהם היה מפותח שם יוסף ובישפה בנימין עיי"ש במש"ש ובאמת יש להבין מאי פלוגתא בזה אם ישנה באבן טוב זה או זה הלא מבי"מ באיזה אבן טוב שיהיה מרגליות הוא ויאיר ויצריק גם יש לתת לב במאי דנקט הש"ס דווקא את שני האבנים טובות מטור הרביעית שבחושן שוהם וישפה אלא להענין בזה דהכניסיה יתנחם בכפליים בנחמות רכוש גדול להטיב מדרגתם בטובת גשמיות וע"ז נאמר מפי נביא השם נחמו עמי וגו' וגם יתנחמו ויעלה במדרגתם במלכ הרוחני והנפשי בבנין ירושלים על תלה כמו שאנחנו מתפללים על התמשלה יר"ה נימיו ובנימיו חושע יהודה וירושלים וע"ז נאמר מפי הנביא השם דברו על לב ירושלים וזוה יבואר לנו בצו"ה דברי הש"ס הנ"ל חד אמר של שוהם שהוא אבן טוב של יוסף וחד אמר של ישפה שהוא אבן טוב של בנימין הכוונה בזה דהנה תכורש בתורה [צפ' ברכה] לבנימין אמר ידיד ה' ישכן לבטח וגו' ובין כתפיו שכן שהכוונה בזה על בנין בהמ"ק וליוסף אמר מצרכת ד' ארצו וגו' ופרש"י ז"ל שלא היה בנחלת השבטים ארץ תלחה כל טוב כארצו של יוסף וזש"א חד אמר של שוהם וחד אמר של ישפה ר"ל ור אמר חדא ומר אמר חדא ולא פליגי הכוונה בזה חד אמר שיעלה לראון לפני הש"ת להטיב מדרגתם בברכת הגשמי שהוא אבן טוב של יוסף שנא' מצרכת ה' ארצו וחד אמר שיעלה הכניסיה במדרגת הרוחני

בבנין בהמ"ק והיא ברכת בנימין בין כתפיו ישכן וזה הוא אבן טוב של בנימין של ישפה אמר הקב"ה להוי כדון וכדין ר"ל שיחברכו ב' דברים הנ"ל בגשמי וברוחני וז"ל ועל זה מספר הבעל השיר תימים שעברו במדרגה התחתונה וכמו שהכניסיה בעלמה סיפרה אל גנת אבנו ירדתי וגו' וכמו שפירש המד"ר שהאגו יש לה קליפה קשה ולא יבא האדם אל המאכל כ"כ במהרה וגם במש"כ לראות הפרחה הגפן הנלו הרמנים הכוונה ע"ד שאמר ג"כ לעיל שמני נטרה את הכרמים וגו' [עיי' במש"כ בקאפיטל ח'] אמר החכם בוא יבא העת שהכניסיה יתרוממה כ"פ בדרך כבוד ומעלה שישבו במרכבת המשנה והם תמהין בעלמם ויאמרו לא ידעתי נפשי שמחני מרכבות עמי נדיב וכמעשה שהבאתי [ממד' שה"ש] אלל יוסף שנתקבל למלכא וד"ל :

הביאור בזה במה שאמר הבעל השיר המקודש בכופל לשון שובי שובי וגם אמר עוד פעם שנית שובי שובי ונחזה בך גם ההכרח לבאר מי ומי היא השולמית ולמה נקרא שמה שולמית [ופרש"י ז"ל ידוע] גם מחוסר הבנה במה שאמר מה תמוז בשולמית כמחלת המחנים [ופירש המפרשים בזה ע"פ המד"ר ידוע] :

והנראה בזה הוא דהנה איתא [בש"ס סנהדרין דף ז"ו ול"ח] ה' אליעזר אומר אם ישראל עושין תשובה נגאלין וכו' שנא' שובו בנים וגו' ור' יהושע אומר והלא כבר נאמר חנם נמכרתם ולא בכסף תגאלו חנם נמכרתם בע"ז ולא בכסף תגאלו לא

והמשל מהכבשה לא היה שם שפיכת
 דמים תחם וגם עבירה כזה [ב] יש
 להפליא כאשר חמר דוד אל נתן חטאתי
 לה' ויוד בנהירות חמר לו נתן הגביה
 גם ד' העביר חטאתך לא תמות
 והמשמעות שנקל שב דוד לה' ע"ו נב'
 דברים האלה [עיי' בש"ס מנהדרין דף
 ק"ו עשה חדשים לנטרע דוד וכו'
 דכתיב. חמטאני באוונ ואטהר וגו'
 פרש"י מכלל שהיה לריך טהרת אוונ
 כמזרע] בחמתו פעם אחת בפיו חטאתי
 לה' ומיד חמר לו נתן הגביה גם ה'
 העביר חטאתך לא תמות .:

לא בתשובה ומוע"ט עיי"ש בש"ס כמה
 פסוקים המורים להכרח שישראל יעשו
 תשובה כר"א והפסוקים המורים שיגאלו
 בלי תשובה ולפי הגרסה סותרים זה את
 זה עיי"ש ברש"א בח"א שכל פלוגתאן
 רק אם ההכרח דווקא לתשובה הגונה
 כמו תשובה מאהבה או אם סגי אפי'
 תשובה מיראה ור"א ס"ל דההכרח
 דווקא לתשובה מאהבה ועל זה השיב
 לו ר"י ושחק לו ר"א עיי"ש. וזה מובן
 מאליו דתשובה מאהבה היא המובחרת
 ושמע נא קורא נעים במה שאמרת
 בזה לפרש דברי נתן הגביה [שמואל ב'
 י"ב] בהמשל שני אנשים היו בעיר אחת
 אחד עשיר ואחד רש לעשיר היה לאן
 ובקר הרבה מאד ולרש הין כל כי אם
 כבשה אחת קטנה וגו' ויבא הלך
 לאיש העשיר ויחמול לקחת מלאנו וגו'
 לעשות לארח הבא לו ויקח את כבשת
 האיש הרש ויעשה לאיש הבא אליו
 ויחר אף דוד וגו' ויאמר אל נתן חי ד'
 כי בן מוח האיש העושה זאת וגו' ויאמר
 נתן אל דוד אתה האיש וגו' מדוע בנית
 את דבר ה' לעשות הרע בעיניו את
 אוריה החתי הכית בחרב ואת אשתו
 לקחת לך לאשה וגו' ועתה לא תסור
 חרב מבייתך עד עולם וגו' כה אמר ה'
 הגני מקיס עליך רעה מבייתך ויאמר
 דוד אל נתן חטאתי לה' ויאמר נתן
 אל דוד גם ה' העביר חטאתך לא
 תמות ובחמת יש להפליא בזה הקאפיטל
 מראש ועד סוף [א] מה זה משל
 מהעשיר אשר לא חמל על כבשת
 האיש הרש אם שזה עולה ואכזריות
 מהעשיר עם כל זה הין משל לדבר
 הנמשל את אוריה החתי הכית
 בחרב ואת אשתו לקחת לך לאשה וגו'
 שלפי הפשט לכאורה הוא שפיכת דמים
 וג"ע [ובחמת אמרו בש"ס בשבת נ"ה
 כל האומר דוד חטא אינו אלא עושה]

אלה דהענין בזה משני סיבות שב

חדם אל השם אם ואלד
 היראה ופחד מהשי"ת ונבלי יענש
 ממרומים על חטאתו אשר חטא או
 שבב אל השי"ת בהחבוננו בחמשבתו
 רוממות האל ית' ואיך יעזי אנוש כנגדו
 והאיש זך הרעיון ומשכיל אמיתי יחבונן
 וישכיל לשוב אל ד' ית' מלד רוממותו
 יתב' זבזה יש לפרש דברי הש"ס [מס'
 ברכות] לעולם ירגיו אדם יזה"ט על
 יזה"ר נלחו מוטב ואם לאו יעסוק
 בחורה נלחו מוטב ואם לאו יקרא ק"ש
 נלחו מוטב ואם לאו יזכור לו יום
 המיתה דבחמת חו"ל לא היו מסופקים
 בזה איך לנלח היתה"ר ולא בחינם אמרו
 ואם לאו וכו' אלא דהענין בזה הוא
 שלשה מפלות וחלוקת בני אדם לשוב
 אל השי"ת בצד רוע מפעליו דרך
 המובחר לתת נגד עיני איך בשאט נפש
 עבר על מה שכתב מפורש בחורה
 ווש"א יעסוק בחורה ר"ל ואו יראה
 בעלמו מהחורה שלא עשה כהוגן נגד
 החורה הק' ואם לאו שאין האדם
 במדרגה זה להתפעל בנפשו מזה יקרא
 ק"ש ר"ל לתת בלבו מלכות שמים
 ומלכותא דרקיע כעין מלכותא דארעא

חזור כך בחשובה שלמה אם בחשובה
 מאהבה אם בחשובה תיראה בכל אחד
 מב' מיני תשובות תוכה לפני השולמית
 למה נקרא הכנסיה בשם שולמית הוא
 ע"פ משאחו"ל בש"ס סנהדרין דף ז"ט
 אמר ר' אלכסנדר כל העוסק בתורה
 לשמה משיג שלום בפמליא של מעלה
 ובפמליא של מטה שנא' או יחויק במעווי
 יעשה שלום לי שלום יעשה לי וכו' נמצא
 שהכנסיה הלוודת והמקימת מצות ה'
 לשמה היא המשיג שלום בפ"מ של
 מעלה ומטה לזה מורו אותה השי"ת
 לשוב חליו וכמו שאמר הכתוב אם תשוב
 אלי תשוב [ירמיה ד'] ואמר החכם
 בעל השיר המקודש בשם השי"ת שהכנסיה
 יחורו בחשובה שלמה מב' סיבות אם
 מסיב' שמד' זה היא נקראת שולמית שהיא'
 הכנסיה בהשקט ובצטח מכל צר ולוקה
 וכמש"כ בשם הש"ס דסנהדרין הנ"ל
 ווש"א שובי שובי השולמית אם מסיבת
 שהכנסיה תנהר ותוריה אשר עין כל
 רואה יתפעל ממנה מעהרה ווש"א ונחזה
 כך והוא לשון הצטה [כמש"כ בפ'
 יתרו ואזה תחזה מכל העם פ' י"ח]
 שבימים הבאים תהא לראות עליך
 הכנסיה נוראות אשר עין לא ראתה ורק
 כך ר"ל צעם קדשו :

אמר

הבעל השיר המקודש מה תחוו
 בשולמית כתחלת המחנים ר"ל
 בזה אם תשאל מה תחוו בשולמית ר"ל
 די לנו לחזור בחשובה כדי להשקיע
 מה"ד מעלינו ולהשכין עלינו שם שלום
 אשר בעד זה אנו נקראים שולמית ומה
 לנו עוד לבקש מאת פני המלך השי"ת
 ומה היא הנפלאות והנוראות אשר תחוו
 בה ווש"א מה תחוו בשולמית אמר החכם
 כתחלת המחנים הכוונה בזה שתוכה
 הכנסיה להצטח במש"א חו"ל סוף מש'
 תענית אר"א עמיד הקב"ה לעשות
 מחול ללדיקים וכו' וכל אחד ואחד מראה
 באצבעו

כמו שנעשין המורדין במלך כן יענש
 המורד בה' ית' ומסיבת זאת ישוב אל
 השי"ת שלא יענש מן השמים ואם לאו
 יזכור לו יום המיתה ר"ל אין שם על
 לבו מלכות שמים לפחות יזכור לו יום
 המיתה ומה שאדם רואה בעיניו שאנוש
 אינו בטוח בימי חייו וד"ל והנה בדוד
 מצינו שנתפעל כ"כ ברגשת הגפס
 הזכה עד שעל העולה של העשיר על
 אשר לא חמל על הכבשה תהאיש הרש
 אמר חי השם כי בן מות האיש העושה
 זאת אם שלא כן משפט התורה באתת
 רק ההרגש העולה פעל כן בדוד המע"ה
 ולזה כאשר אמר לו נתן הנביא אל דוד
 אתה האיש וגו' והפחיד לו הנביא בשם
 ה' הגני מקים עליך דעה וגו' ועתה
 לא חסור חרב מביחך עד עולם התפעל
 מאד דהמע"ה על נתן הנביא אם גם
 לדוד ההכרח לפחדו רק מעונש הגשמי
 ווש"א הלא חטאתי לה' ר"ל די לי
 להתחרט על מעשי הרעים אחר שידעתי
 מתך שזה נחשב חטא נגד ה' [ובאתת
 אמרו בש"ס כל היוצא למלחמות בית
 דוד גט כריתות בוחב לאשחו ואוריה
 מרד במלכות עיי"ש בש"ס מס' שבת]
 מסיבת חש"ס המתלוצצים בדוד גזיה
 אמר לו נתן הנביא לדוד אחר שזכה
 לבא לגדר תשובה מאהבה שזודות נעשו
 לו בזכות לזה גם ה' העביר חטאתך
 לא תמות ר"ל בזה שלא ישאר מן
 החטא רק ה' העביר לגמרי חטאתך
 ולא תמות ר"ל לא צעוה"ו ולא
 צעוה"ב וד"ל :

נמצא

דהכל תלוי בחשובה ומאיוזה
 תשובה שיהיה מאהבה בודאי
 טוב ולפחות תשובה תיראה ווש"א בעל
 השיר המקודש ליעץ אותה כי סיבת
 ההקוממה מנפילתה היא החשובה
 כדעת חזו"ל ולזה אמר הבעל השיר
 בשם ה' שובי שובי ר"ל אתה הכנסיה

ב מה־יָפוּ פְעֻמַּיךָ בְּנַעֲלִים בְּתִנְדֵיב חֲמוּקֵי יִרְכִיךָ כִּמּוֹ חֲלָאִים
מַעֲשֵׂה יְדֵי אָמֶן :

הבעל השיר שגדר החשובה בכלל הכנסיה היא לדוגמא כמו גדר החשובה בא"ש פרטי שאין הכוונה חשובה לזמות וסיגופים דווקא אלא ההכרח לחקן כל גופו ואבריו ללמד לעשות דרך השלימות רגלים ממחרת לרוץ למטרה וכמו שאמור התנא הוי רץ למטרה וכו' וכן בשאר פרטי דברים בשאר אבריו כמו שבארתי בעזה"י להלן מה יפית ומה נעמת אהבה בתענוגים ר"ל יפה ונעים לקשר אהבה מהכנסיה להש"ת בתענוגים ר"ל הכוונה לא בסיגופים רק לחקן א"ע בשלימות יאכל וישזה כדי שזעו כמ"ש ושמרתם מאד לנפשותיכם רק כפיו ידיו ורגליו יהא בעור זולתו בזדקה ובנתי"ח [שמע נא קורא נעים בזיכור דברי הש"ס דמס' סנהדרין דף ו' ע"ב דעת ריב"ק שם שמונה לבצוע (ר"ל פשרה) דכתיב ויהי דוד עושה משפט וזדקה והלא כ"מ שיש משפט אין זדקה וזדקה אין משפט אלא איזהו משפט שיש בו זדקה הוי אומר זה ביצוע ואידך ת"ד דס"ל דהסר לבצוע ס"ל לפרש הקרא עושה משפט וזדקה משפט לזה שהחזיר לו ממון וזדקה לזה ששילם לו מחוך ביתו (פרש"י ו"ל ראה שהיה עני מחויב ממון והיה משלם לבצע דינו מחוך ביתו עכ"ל) ועיי' ברש"א שם שהקשה ומאי דוחקא דהש"ס להוקמי בהכי ולא לפרש כפשוטו שדמצי"ה עשה בכל ימי חייו זדקה ומשפט אלא דהזיכור בזה דלשון עשייה יונח לעשות בנחילה ובמחרה ולשון שימור יונח על דרך המתינות והמתנה כמו שכו' ואביו שמר את הדבר וו"ש שמרו משפט ר"ל בדין ובמשפט כתיב הוי מתונים בדין ועשו זדקה בזדקה תעשה במהירות ובנחילה ולפי"ז היה קשה

באזעבו שא' ואמר ביום ההוא הנה אלקינו זה עיי"ש וו"ש כחלת המחנים ר"ל שהכנסיה תזכה כ"כ למדרגה רמה ונפלאה שהש"ת יושב עמהם בנ"ע באמצע והכנסיה סביבו כדור שנקרא מחול ללדיקים ויותר מזה א"ל לשער בהשתם וכ"ו כאשר תשובי בתקונים ובחשובה שלמה וו"ש טובי טובי וכמו שכ' בעזה"י :

(תיקוני הכנסיה)

איתא

בש"ס במס' מו"ק בפ"ג פעם אחת גזר רבי שלא ישנו לתלמידים בשוק מאי דריש חמוקי ירכיך מה ירך בסתר אף ד"ת בסתר יא' ר' חייא ושנה לשני בני אחיו בשוק לרב ולרבה בר ב"ח שמע רבי איקפד אחא ר' חייא לאחיו' ליה א"ל עייא [פרש"י ו"ל כך כינה שמו של ר' חייא לגנאי ראה מי קורא לך בחוך ופרש"י כלומר לא תכאן עכ"ל סס] עיי"ש ור' חייא האי חמוקי ירכיך מאי עביד ליה מוקי לה בזדקה ובנתי"ח [פרש"י ו"ל מעשה ידי אמן אומנת הקב"ה שהוא ג"כ עושה זדקה וחסד] ורבי מפרש מעשי ידי אמן על התורה פרש"י ו"ל התורה מעשה ידי אומנתו של הקב"ה ורש"א כתב שם שרישא דקרא מה יפו פעמך נדרש על זדקה ובנתי"ח עיי"ש וסיפא דקרא חמוקי ירכיך נדרש על התורה :

הביאור

בזה שכל הפסוקים תקפיעל זה נמשך על כוונה אחת שאמר בראש הקאפיטל זה טובי טובי וכמס"כ שמהירים אותנו לעשות תשובה שלמה ועם התשובה יש תקוה לנו לרחמינו מהשמים מבאר לנו החכם

ג שְׁרִירָה אֲנִי הַפֶּתֶר אֶל־יְהוָה הַמּוֹגֵב בְּמִנְיָה עֲרַמַת חַטָּיִם סוּגָה
בְּשׂוֹשָׁנִים: ד שְׁנֵי שְׁרִירָה בְּשָׁנֵי עֲפָרִים תִּתְּאֲמִי צְבִיָּה:

הי מנינו עדיף ר' וירא חריף ומקסי רבה בר רב תנחא מתון ומסיק מאי תיקו (ופרש"י מתון ומסיק לה היה מפולפל כ"כ אבל היה מתון ומסיק שמעתיא אליבא דהלכתא) אמר ר' יוחנן פליגי בה רשב"ג ורבנן חד"א סיני עדיף וחד"א עוקר הרים עדיף (ר"ל חריף ובאמת שניהם מוכרחים סיני ר"ל בקי בשמעתא ועוקר הרים ר"ל חריף בלימודו כי הכל לריכין למרי דחיטא עיי"ש בש"ס בסוף מס' ברכות והחריף והבקי ביחד ממוג בשכלו הישר עם רב הידיעה בכמה וכמה מקומות בתורה ובחדרי התורה ומלצן ומברר דבר הלכה וזה נקרא ע"פ יופי המליצה מויגה כמו מויגת היין וכמו שאמרו חו"ל כל חמרא דלא דרי על חד תלת מיא לאו חמרא הוא (שבת ע"ה) נתנא מפורש דהיין רריך למויגה טובה מקודם ואח"כ מכבדים עם היין הטוב באגן הנתון על השולחן עם היין אשר עליו וכמו כן מהמויגה מייין של תורה הנובע ממקור החריפות והבקיאות ביחד נחודש ונתלצן דין חדש ומה נחודש בהכנסיה כל התקנות והסייגות וכמו שמפורש בש"ס ציבנות צפ"ב ושמתחם את משמרתו עשו משמרת למשמרתו אבל העיקר כי מוכרח לחריפות ובקיאות ביחד וע"פ יופי המליצה תדמה החכם הבעל השיר המקודש לתאמי לביה פי' שזה ידוע בתאמי לביה שאם מת אחד מהן אין שום חיות לחברו ובהעדר אחד מהן נחסר ג"כ חברו (עיי' בחלשיך הק') ומה מאד מחוק לחיך דברי החלשיך הק' וז"ל וז"ל הדברים אשר רבותינו מחדשים בהלכה במויגתם ע"פ חריפתם ונותנים לנו כשולחן ערוך לפנינו

קשה ולהש"ס הג"ל אך לש"י כתיב כדחמט"ה ויהי דוד עושה לדקה ומשפט אך שיר לשון עשייה אלל המשפט הלא המשפט רריך לעשות בתחיות ולא במהר' ובנהיגה לזה מפרש הש"ס אלו שעשה פשרה או שגילם מתוך ביתו פי' לפ"י אין אחריות גם במשפט לעשות במהרה וד"ל (ועיי' בס' פ"ד) ועם זה בוא לבא לכוונת הבעל השיר מה יפו פעמיו בנעלים הכוונה מדת הוריות הוא כאשר האדם לבש במלבושיו ע"ד שאה"כ מתניכם חגורים נעליכם ברגליכם בזריות עשיות הפסח ביוצאי מצרים לזה משבח החכם הבעל השיר מהירות וזריות בדרך לדקה ואמר ע"פ יופי המליצה פעמיו בנעלים ר"ל בזריות בת נדיב כי כן טובע הן שמדמה א"ע למעשה האב כן תדמה אתה הכנסיה בזריות המנוה בלדקה ובגמ"ח לא"א וכמו שדרשו בש"ס (חגיגה ג') בת נדיב בחו של א"א שנקרא נדיב שנאמר נדיבי עמים נאספו עם אלהי אברהם וגו' חמוקי ירכיך כמו חלאים מעשה ידי אמן ההוא בדת כתיב שיסחיר אדם א"ע וילמוד תורה לשמה בסתר כפרעו ד"ת שהם כבשונו של עולם כי מה ירך בסתר אף ד"ת בסתר אם אזה עושה כן הם כמו חלאים הוא מעשה עדי והב מעשה אמן הוא אומן אשר תיקונו עם רב יופיו כן נעשה או תורתך עדי זהב וכ"ו כשחלמוד תורה לשמה וכסתר וז"א חמוקי ירכיך כמו חלאים מעשה ידי אמן ר"ל תורתך אשר תלמד בסתר כמו חמוקי ירכיך המה לך לעדי והב כמו חלאים וד"ל:

ארתא בש"ס בסוף מס' הוריות א"ל ר' ירמ ורבה בר רב נחמא

שפתי צדק

ה צִיָּאָרְךָ בְּמַגְדֵּל הַשָּׁן עֵינֶיךָ בְּרִכּוֹת בְּחֻשְׁבּוֹן עַל-שַׁעַר פֶּתַח
רְגִים אֵפֶךְ בְּמַגְדֵּל הַלְבָנוֹן צוֹפֶה פָּנָי רַמְשֶׁק:

זוה הש"ס שזה נמנה במעלתן של ישראל בזה שהם קשי עורף וכמו שפי' המפרשים ז"ל על מה שאמר תשרע"ה וסלחת לעון העם הזה וגו' כי עם קשי עורף הוא וכל הרוחות שבעולם אין תזיוין אותם מתקומם לעבור ח"ו על הד"ת לדעתי שמעולם לא עבדו ישראל ע"ו ואפי' במעשה העגל היה להם פ"פ שלא עבדו ע"ו [עיי' בספר כוורי]:

ואמרתי

זוה דבר נכון כתיב צפ' תשא פ' ל"ב שאמר משה רבע"ה למה ה' יחרה אשך בעמך וגו' וכתיב וינחם ה' על הרעה אשר דבר לעשות לעמו ולפוס ריהטא קשה הלא צפ' זאת בסוף הפרשה כתיב ויאמר אנה חטא העם הזה חטאה גדולה ועתה אם תשא חטאתם ואם אין מחני נא תספרך וגו' ויאמר ה' אל משה מי אשר חטא לי אחזנו מספרי ולכאורה הוא להיפך בזה שכתב בראש הפרשה וינחם ה' על הרעה וגו' ובארתי זוה ע"פ מה דליתא ב"ש"ס סנהדרין דף ס"ג אמר ר' יוחנן אילמלא וא"ו שבעלון נתחייבו רשעים שישראל כליה כחנאי אחרים אומרים אילמלי וא"ו שבעלון נתחייבו רשעים של ישראל כליה אמר לו רשב"י והלא כל המשחק ש"ש וד"א נעקר מן העולם שנאמ' בלתי לה' לבדו וכו' עיי"ש [ועיי"ש ברש"א] והרמב"ם ז"ל פסק כרשב"י שאסור לישראל לעבוד ע"ו אפי' בשיחוף כמ"ש בלתי לה' לבדו אבל ב"נ לא נאטווה על שיחוף [עיי' בנ"ב] והנה ידוע דרשת חז"ל במס' שבת פ"ט ותיבנו בתחית ההר תלמד שכפה עליהם ההר כגיגית וכו' עד תכאן מודעה רבה וכו' ולפי זה

לפנינו ולהשקינו מיין תורתם נמשל ע"פ יופי המליצה שדרך ר"ל כמו העבור שמאכיל ומשקה את הוולד ואוכל ושותה מה שאמו אוכלת ושותה ודפח"ח כן הת"ח מיין תורתם מייפיים את הכנסיה בתקנות וסויגים נכונים ולזה משבח החכם הבעל השיר הת"ח האמיתיים שהם המשפיעים להכנסיה בגודל תורתם וזש"א שדרך הם הת"ח חריפותם טוב ויפה אשר יכדו אותנו בתורתם כמו אבן הסהר [לשון לעו עאך] שעומד עליו כל מיני משקאות טובות וזש"א אל יחסר המוג זה תרמו על החריפות ועל רוב ידיעתם בתורה אמר בטנך ערמת חטים ע"ד שאמרו חז"ל הכל לריכין לתרי דחיטא מצ' אלו מהחריפות והבקיאות יחדשו להם דינים חדשים המייפה את הכנסיה וז"ש סוגה בשושים ר"ל הכנסיה סוגה וגו' בתקנות ודינים יפות וברות כחמה ע"פ האמת לאמתו כי ב' אלו החריפות והבקיאות לריכין זה לזה ולזה אמר שני שדיך ר"ל הם המשפיעים לך דברי תורה וחכמה המתה הת"ח נמשלים כשני עפרים תלמי לביה כמו שכ' בשם האלשיך הק' שהחיות של אחד תלוי בחיות של חבירו כן תלוי אחד ר"ל החריפות עם השנית היינו הבקיאות שיהא דווקא ביחד ואו מויגתם מויגה טובה וזש"א שדרך אבן הסהר אל יחסר המוג בטנך ערמת חטים סוגה בשושים וד"ל:

אִירָא בש"ס במס' ביצה צפ"ג חנה משמיה דר' מאיר מפ"ת נתנה תורה לישראל מפני שעזין הן שנאמ' תימיני אש דת לנו ותנא דבי ר"י אש דת לנו ראויין הללו לתן להם דת של אש וכו' עיי"ש נמצא למדין

זה לפי שטות הראשונים ז"ל שישראל
 קודם מתן תורה היה להן דין ז"ג ועל
 עיקר קבלת התורה היה להם טענת
 הנומסים היינו ח"כ היה להם או דין ז"ג
 שאין מוזהרין על השיחוף ואומר חני שזה
 ידוע שהיה או בישראל ז' כתות כת
 אחת המובחרת והמה בני ישראל ממש
 וכת שנית המה הערב רב אשר עלה
 אחס ע"פ משה רבע"ה והם נקראים
 בלשון עם סתם ובני ישראל המובחרים
 חתש"ת נקראים עם ה' ובלשון הכתוב
 עמד ר"ל עם ה' והערב רב באמת
 עבדו ע"ז ממש בלי שיחוף למעשה העגל
 ולפיכך דגש השי"ת וגם משרע"ה כה אמר
 ד"ח ישראל שימו איש חרבו על ירכו
 וגו' והרגו איש את אחיו אבל לבני ישראל
 ממש מעולם לא פעלו בהם הערב רב
 שיעבדו ע"ז ממש ח"ו רק אחרו אלה
 אלהיך ישראל אשר העלוך וגו' ר"ל
 שיחפו ג"כ השי"ת במעשה עגל ואפשר
 ללמוד עליו זכות אחר שקבלת התורה
 היה באונס וגם עבדו רק בשיחוף וזה
 ידוע מהמדרש שהערב רב עלה מהמצרים
 רק ע"פ משה מבלי רצון השי"ת ורצון
 השי"ת לא היה רק על עם קדשו
 להוציאם ממצרים ולפי זה יפה מאד
 טענת משרע"ה למה ה' יחרה אפך
 בעמך עמד דייק הם עם קדשו בני
 ישראל כי הם לא עבדו רק בשיחוף
 ולזה כתיב וינחם ה' על הרעה אשר
 דבר לעשות לעמו אבל הערב רב
 עבדו ע"ז ממש לכן כתיב אגף חטא
 העם הזה חטאה גדולה ר"ל שהם עבדו
 ע"ז ממש בפועל לזה כאשר אמר משה
 רבע"ה ועתה אם תשא חטאתם וגו'
 אמר השי"ת מי אשר חטא לי אחתו
 מספרי וד"ל [ועם זה בארתי בעו"ה
 דברי הכתוב פ' וילך ל"ח מצאהו רעות
 רבות וזרות ואמר ביום ההוא הלא על
 כי אין אלהי בקרבי מצאוני הרעות

האלה ואנכי הסתר אסתיר פני ביום
 ההוא על כל הרעה אשר עשה כי פנה
 אל אלהים אחרים רבים מקשים אחר
 דהשי"ת מקבל שבס ח"כ אחר דהם
 מתוודים ואומרים על כי אין אלהי
 בקרבי מצאוני הרעות האלה ח"כ קשה
 למה לא יקבל השם תשובתם ורק אמר
 ה' ואנכי הסתר אסתיר פני וגו' ולפי
 מש"כ ח"ש דהנה הכתוב מדויק ביום
 ההוא ר"ל דהם אין מתוודים רק
 אומרים חס שיש עוונות אשר הם מכוונים
 בשם ע"ז [וכמו שפי' בזה אחיו של
 הגר"א ז"ל בספר מעלות התורה על
 פסוק וסרתם ועבדתם אלהים אחרים
 ר"ל כאשר סר מדרך השי"ת מיד הוא
 ע' ע"ז עיי"ש בדברי קדשן אבל הם
 אומרים כי יש להם טענה אפי' חס היה
 ח"ו עובדי ע"ז הדיו נותן שלא יענשו
 מגבהי מרומים כ"כ עד שמצאהו רעות
 רבות וזרות וכמו שבארתי שהם אומרים
 אחר דקבלת התורה היה באונס בכפיית
 ההר כנגיית וא"כ היה להם דין ז"ג
 כמו קודם מתן תורה וא"כ אינם
 מוזהרים על השיחוף לזה שהם אומרים
 בתלונתם וכי על אין אלהי בקרבי וגו'
 ר"ל וכי הם במדרגה כ"כ שאינם זוכרים
 כלל בהשי"ת ר"ל הלא המה עינים חלים
 עינים שוטה ולא ישכחו בהשי"ת לגמרי
 אמר להם השי"ת מה אתם אומרים
 הלא עתה ביום ההוא ר"ל לאחר שקימו
 וקבלו מימי אחרש כמו שמפורש בש"ס
 שבת שם פ"ט ועתה קבלתם את התורה
 ברצון גמור ובלב שלם וא"כ אתם
 מוזהרים על השיחוף ושי"א ואנכי אסתיר
 הסתר את פני על כל הרעה אשר
 עשה כי פנה אל אלהים אחרים ר"ל
 אפי' נעיייה קאת ממני אתם נענשים
 ממני וזה מדויק במה שאמר ואמר ביום
 ההוא וכמו שכתבתי וד"ל עיי"ש בחלשיך:

דיוצא

שכני

יא

ו ראשך עליך בברמל ודלת ראשך בארמון מלך אסור
ברחמים : ו מהיפית ומה נעמת אהבה בתענוגים :

בירושלים יכוון את לבו כנגד הר הבית
בהר הבית יכוון את לבו כנגד בהמ"ק
עיי"ש ולפי זה אמר החכם הבעל השיר
בתיקוני הכניסיה לעבוד תמיד השי"ת
בהפלה ובעבודה ויהא תמיד פניהם
בתפלה ועבודה נגד בהמ"ק וע"פ
יופי המליצה הבהמ"ק יראה פניהם של
הכניסיה תמיד פונים אליו בתפלה
ועבודה וע"פ יופי המליצה הוא כמו
שהלבנון ר"ל בהמ"ק גופה תמיד פני
דמשק מסיבה שבני דמשק עומד נוכח
הלבנון זה בהמ"ק וזש"ח הפך כמגדל
הלבנון גופה פני דמשק ר"ל פניך זה
הפך יהא תמיד בעבודה מול הלבנון זה
בהמ"ק וד"ל :

הביאור זוה שהחכם אמר בראש

הקאפיטל זה טובי טובי
ר"ל כמו שפי' שהכניסיה ישבו בתשובה
שלמה ר"ל לתקן ה"ע בכלל באיש פרטי
דכל אבריו במצות התלויים בהם וכמו
שפי' לעיל בפסוק מה יפו פעמיך
בנעלים עיי"ש וכל מוסרי החכם בעל
השיר בדרך השכלה כי התשובה לא תלוי
דווקא בסיגופים ולומות טבילות בקרח
הגורף אשר מסכן האדם בהם את נפשו
ואין זה רצון השי"ת כמשה"כ ונשמרתם
מאד לנפשתיכם וכתוב את המצות אשר
יעשה אותם האדם ומי בהם וע"ז אמר
החכם הבעל השיר באת ייטיבו דברי
לפניכם הכניסיה לקבל עלתי ותוכחתי
הישרה לקשר אהבה שלמה בין עם
קדשו ובין השי"ת בלומות וסיגופים
דווקא רק אהבה בתענוגים ר"ל לתקן
פעולת האברים הכללים במצות השי"ת
[כמו באיש פרטי ראשו ידיו ורגליו וכו']
וע"ז נאמר מה יפית ומה נעמת אהבה
להשי"ת

שבני ישראל ממש בקשיות ערפם לא
עבדו מעולם ע"ז ממש אפי' במעשה
העגל [עיי' בש"ס סנהדרין ס"ג הנ"ל]
וכשבא לידם דבר אסור ברור ועון
מוחלט המה בקשיות עורף שלא לעבור
ח"ו על דברי התורה וזוה נמשל ע"פ
יופי המליצה לאהרם של ישראל שהמה
קשה כעמוד של שן ולזה נשבח החכם
את הכניסיה שהיא בתקפה לחוק
עמודי הדת :

עיניך ברכות בחשבון על שער בת

רבים הגה איתא בש"ס שבת
בדף ע"ה אמר ר' שמואל בר נחמני
מנין שמצוה על אדם לחשוב תקופות
ומזלות שנא' ושמרתם ועשיתם כי היא
הכמתם ובינתכם לעיני העמים אי זה
היא חכמה ובינה שהיא לעיני העמים
היא אומר זה החושב תקופות ומזלות
עיי"ש וזש"ח עיניך ברכות ר"ל כמו
מעיינת הנובעים יהי' תמיד עיניך
הכוונה בזה על עיני העדה ראשי
וחשובי עדה יהא ידיעתם בחשבון
ובחכמות החכונה לחשוב כל החשבונות
תקופות ומזלות ויהא שגור על לשונם
לנגד כל העמים וז"ש ברכות בחשבון
על שער בת רבים ע"ד שמה"כ כי היא
חכמתם ובינתכם לעיני העמים וד"ל :

אפך כמגדל הלבנון גופה פני דמשק

רשי ז"ל פי' שדמשק כנגד
בהמ"ק והוא הנקרא בשם לבנון וכמשה"כ
והלבנון באדיר יפול הכוונה בזה ע"פ
מה שאמרו חז"ל תלפיות חל שהכל פונים
אליו היה עומד בחוף יכוון לבו כנגד
א"י שנא' והתפללו אליך דרך הרעם היה
בא"י יכוון לבו כנגד ירושלים היה עומד

שפתי צדק

מב

ח זאת קומתך המטה לתמר ושדך ראשפלות : ט אמרתי
 אעלה בתמר אחזה בסנסניו ויהינני שדך באשפלות הנפון
 וריח אפך פתפתיחים : י וחבך פיין השוב הוהך לדורי
 למישרים דובב שפתי ישנים :

והש"א ראשך עליך ככרמל ר"ל כמש"כ
 כרמל תרומו שפה הוא הת"ח אחר
 שהוא עניו אמיתי כרמל רך ומלא ר"ל אס
 שהת"ח מלא בחדרי התורה והחכמה עכ"ל
 רך ר"ל טוב המוגן ובמדות טובות ודלת
 ראשך כהרגמן ר"ל ב"א שהם ענייך
 בתורה ובחכמה המה תמסלמים בשערך
 בניאות וזש"א כהרגמן וד"ל והמה
 התמלקים את השכינה וע"פ יופי המליצה
 יומלך בעדם שהמלך הוא אסור ברהטים
 מלהוריד השכינה למטה וזש"א מלך
 אסור ברהטים וד"ל :

מאי

הכוונה במש"א אמרתי אעלה
 בתמר גם יש להבין התחיל בתמר
 ומסיים בגןן ובתפוחים וכמו שכל' ושדך
 כאשכלות הגפן וריח אפך כתפוחים גם
 תמים הבעל השיר וחכך וגו' דובב
 שפתי ישנים מאי כוונת הבעל השיר
 בזה [והדרש בזה בש"ס יבמות ז"ו
 ובכ"ד ידוע] ע"פ פשט :

והביאור

בזה הוא עתה בסוף
 הקאפיטל משבח החכם
 את הכניסיה בכלל ומשבח לורת יופי
 קומתם כמו שישובת איש פרטי בלורת
 גודל קומתו והדבר מוזן שקומתן של
 הכניסיה המה שהם למעלה מכל
 הכניסיה במדרגתם כמו למשל רשבי
 בדורו והגר"א והר"י ז"ל בדורם וכן
 בכל דור ודור יש בהכניסיה יחידי סגולה
 שהי אפשר להשיג גודל מדרגתם [עיי'
 ברש"י ז"ל בסוף מס' סוכה עיי"ש] וזה
 ידוע שגם ראשי העדה המה משולבים
 ביחד עם כלל הכניסיה כאיש אחד פרטי
 שכל

להשי"ח בחשנוגים וד"ל וזש"א החכם
 ראשך עליך וגו' :

איתא

בש"ס במס' שבת קל"ט תניא
 ר' יוסי בן אלישע אומר
 אס ראית וכו' בשביל דיני ישראל וכו'
 ואין הקב"ה משרה שכינתו על ישראל
 עד שיכלו שופטים רעים מישראל שגא'
 ואשיבה ידי עליך ואחרוף כבוד סיגך
 ואשיבה שופטיך כבראשונה אומר ר"פ אי
 בטלי יהירי בטלי אמנשי עיי"ש ולפי"ז
 משבח החכ' הבעל השיר ראש הכניסיה כי
 יומלך עליו שם כרמל פי' שם כרמל פי'
 רש"י ז"ל בש"ס במנחות ס"ד רך ומלא שם
 במשנה תלוח העומר להביא מן הקרוב
 ובש"ס שם מ"ט איבעית אימא משום כרמל
 עיי"ש [ופרש"י ז"ל ואי מייחי מרחוק
 נשיב לה זיקא ומתקשה בדרך עכ"ל]
 ובש"ס קדושין ובכ"ד סימן לגמות הרוח
 עניות מאי עניות עניות של תורה נמצא
 לפי זה ת"ח אמיתי הוא איש רך וטוב
 ועניו והוא מקרב ומשרה השכינה בעולם
 וע"פ יופי המליצה נקרא בשם כרמל
 וכמש"כ וזש"א ראשך עליך יפה ונאה
 ככרמל ר"ל שהוא רך ומלא :

אמר

החכם ודלת ראשך כהרגמן
 הוא מליצה נפלאה עני בתורה
 תשופטי הרעים ומימניו שהוא בעל
 גמות הרוח ומייפה ח"ע כמו אדם
 המסלמל בשערותיו בניאות ויומלך עליו
 שם הרגמן והמה המסלקים את השכינה
 וכמש"כ ועליהם יומלך שמלך מלה"מ
 הקב"ה הוא אסור ברהטים ר"ל ע"פ
 יופי המליצה סמכו אסור ברהטים בחבלי
 עבותות מלהוריד שכינתו למטה בארץ

על הצדים והענפים ומדרגה למדרגה
 עד שמיגיע למעלה לאשכולות התמר או
 נהנה מריחו הטוב מהפירות אשר
 באשכולות התמר וגם זיכלתו ללקוט
 ג"כ מפירות אשר בתמר אחר שנתקרב
 מעט מעט עד שהגיע למעלה לאשכולות
 התמר ופירותיו וז"ל אחזה בסנסניו
 ויהיו נח שדיך באשכולות הגפן וריח
 אפיך כתפוחים ר"ל כי יכולת בידי אדם
 להנות מהתמר כריח תפוחים וגפן
 שהם נמוכים ונהניס מהם כן ג"כ
 כאשר יעלה האדם מעלה מעלה
 ומדרגה למדרגה לאשכולות התמר או
 נהנה ממונו ג"כ והנמשל בזה הוא
 כשאדם הצנוני או חפי' הנמוך והשפל
 במדרגה רק כאשר יאחו מקודם במדות
 ובמעלות טובות מה יחידי סגולה אשר
 בכל דור המה ענפים וצדים לעלות
 במדרגתם מדרגה אחר מדרגה עד
 שיעלה ויוכה להנות ג"כ מאשכולותיו
 ר"ל להשיג ולהבין בגודל חכמתם ותורתם
 של היחידי סגולה הנמשל בגבוה אל
 התמר ולזה משבח החכם הבעל השיר
 ואומר זאת קומוחק ר"ל הגבוהים שבך
 הכניסיה ר"ל יחידי סגולה דמחה
 לתמר ר"ל כמו שען התמר גבוה מכל
 האילנות כן הם גבוהים במדרגתם
 מכל צ"ח ואם כל זה גם להם שדים
 ר"ל כוחות השפעה להשפיע לכלל העולם
 ולכל מיני צ"ח ואם תשאל איך באפשרי
 לבא לכלל העולם שום לימוד מהם
 אחרי שהמה גבוהים כ"כ ואיך יגיעו
 וישיגו לאשכולותיהם צ"ח קי"רי השגה
 לזה אמר החכם אחזה בסנסניו ר"ל
 בתחילה ללמוד מהם מידותיהם הטובות
 שזה ציד כל האדם ללמוד למשל איך
 שהיה דיבורם בנחת עם הבריות
 הנהגתם בשכל ובחמונה תאסו בחמדת
 הזמן אשר אין תועלת לנפשו וכדומה
 ואז בהמשך הימים יעלה מדרגה אחר

יֵא אֲנִי דְרוּדֵי וְעַלֵי תִשְׁוֹקְתוּ: יב לְכָה דְרוּדֵי נִצָּא הַשְׁוֹדָה נְלִינָה
 בְּכַפְּרָיִם: יג נִשְׁכִּימָה לְכַרְמִים נִרְאָה אִם־פָּרְחָה הַנֶּפֶן פִּתַח
 הַסְּמִדָר הַנְּצוּ הַרְמוּנִים שָׁם אֵתֶן אֶת־דְּרוּדֵי לָךְ: יד הַדְּוֹדָאִים
 נִתְנוּ־רִיחַ וְעַל־פְּתִיחֵנוּ פְּלִמְגָדִים חֲדָשִׁים גַּם־יִשְׁנִים דְּרוּדֵי
 צָפְנָתִי לָךְ:

ואין בהם שום ניגון מהאש או
 אין בכם המפוח לחממה ולהבריק
 מהגחלת להאיר על הארץ כי אחר
 שאין בכם אין בפועל ג"כ וו"ל הוהב
 בעל המחבר ספר כפות זהב [דרוש
 ט"ו] מן הידוע שכל חרש ברזל ימלא
 במכיתתו מפוח אשר ינפח בו האש
 למלאכתו ואולם לא יועיל לו להיות
 מעלה שלהבת אלא בהיות נמלא שם
 מקודם איזה ניגון אחד שעל ידי הנפוח
 יעלה הלהב והגחלים מתחילים להיות
 בוערים אמנם אם לא היה שם אפי'
 ניגון אחד אזי נחר מפוח ולא יועיל וכמו
 בן החרטה בהיותה מתנוססת בקרב
 אש ולב עמוק הוא ממש ענין המפוח
 שבוה התחילה רוח קדושה להיות מטפס
 ועולה בקרב שיעוזב מעשיו הקודמים
 ויגדיל תורה ויאדיר וא"כ לא יועיל זה
 אלא אם יש בו ניגון יראת אלהים ועל
 כל פנים קלת לב טהור ואז כאשר
 עבר עליו רוח טהרה רוח הוא מפעשע
 עד שהלהב מאלהות עולה מאיליו בכל
 לבבו ובכל נפשו וכו' עכ"ל ועם זה
 נבואה נא לביאור הפסוקים הנוכחים
 בהקדם במה דאיתא בש"ס בפ"ב
 דקדושין המקדש את האשה ע"מ שאני
 בן עיר [ר"ל עיר קטנה] ונמלא שהוא
 בן כרך אע"פ שאמרה בלבי היתה
 להתקדש לו אע"כ הם קדושי טעות
 ופרש"י ו"ל ששיבת כרכים הם קשים
 שהיוקר מצינו בו וכו' עיי"ש נמלא למדין
 מזה שכל שהמקום שהוא אינו גדול

ומדרגה עד שזכה להנות ג"כ מפירות
 וו"ל ויהי נא שדיך כאשכול הגפן
 וריח אפך כתפוחים וד"ל:
אמר החכם הבעל השיר וחכך כיון
 הטוב הולך לדודי למשרים עתה
 יעץ החכם להיחדי הדור שיראו להשפיע
 תמיד להכנסיה במוסרם ובתוכחתם
 המתוקים לחיך כיון הטוב וגם הדוד זה
 השי"ת יתענג מהם ומדיבורם הנחמדים
 וע"פ יופי המליצה נאמ' הולך לדודי
 למשרים ר"ל כי הלדיקים שבדור ילמדו
 להכנסיה דרך התורה עד שאפי' העם
 הייטנים בשינת העללות בשינת עוה"ו
 ידברו בתורת השם ובעבודת השי"ת וו"ל
 ליחדי הכניסיה כשאחה תעשה כן יומלך
 עליך וחכך כיון הטוב הולך לדודי למשרים
 דובב שפתי ישנים וד"ל:
הביאור בזה זה ידוע שיש דבר
 שהוא רק בכם ויש דבר
 שהוא ג"כ בפועל והדבר שהוא רק
 בכם לא יהולל ולא ישובח נגד דבר שי"א
 מכה לשועל ועם כל זה כפי רב הרגש
 ורגשת אשר בכם לפי רב חוקת הדבר
 אשר בכם כן יעלה מעלה על כל גדולתו
 דברים פרטים אשר יא לאור בפועל כאשר
 יאמר במשל המפוח המנשב ברוחו את
 הגחלת ומלהיב הגחלים העוממות וכח
 המואיר אשר נחצה בהגחלת יורח רב
 נוהג להאיר את כל הבית ואת כל
 החדרים אבל כ"ו כאשר ימלא בהגחלת
 לפחות יעט רתיחת מהאש הטויון
 בחובה לא כן בגחלים קרים בעלם

שפתי צדק

ח א מי יתנדב כָּאֵחַ לִי יוֹגֵק עֲדָנִי אִמֵּן אֶתְצַדֵּק בַּחַיִּין אֶשְׁקֹךְ
גם לֹא־יָבוֹז לִי :

הגיע לבישולם ר"ל המה אנשים שאינם גדולים במדרגתם כ"כ הנלו הרמונים ר"ל אפי הרקנים שבהם אם השניח בהללחתם הלא אז תראה שהם מלאים מלוח כרמון ע"ד שאמרו חו"ל אפי פושעי ישראל הם מלאים מלוח כרמון וע"ז אמר החכם שם אחז את דודי לך שתלא מכל כת וכת מצני ישראל מן הכח אל הפועל בתכלית ושלימות גמור :

אתה השי"ת תתפלא עלינו ע"ד שאמרו במס' סוכה דף

נ"א ואף הקב"ה תמה עמהם שנאמר כה אמר ד"ג כי יפלא בעיני שארית העם הוה צימים ההם גם בעיני יפלא [זכריה י"ב] וגם אנחנו מתפללים מזה ווש"א הדודאים נתנו ריח ר"ל אפי אותם שהם אינם גבוהים במדרגה אעפ"כ נתנו ריח ר"ל אותם שנקראים בשם עשב בעלמא כמשה"כ הדודאים אפי"ה הם מצויים במעשיהם הטוב ואמר כי על כל פתחיו יהי כל מנדים חדשים וגם ישנים ווש"א ועל כל פתחיו כל מנדים חדשים וגם ישנים ר"ל כל תיקוני הנוצות וחידושי ד"ת ווש"א חדשים וגם ישנים אמרה הכניסיה כל זה יהיו בעת שהדוד השי"ת יטייל עמנו הכניסיה אל מקום הרחבה מקום פניו ואמה"כ ועמך כלם לדיקים כי בכוחם לבא אל כל המלכות והשלימות רק המקום דחוק מסיבת שונות אשר ימנעם מלהוניה שלימתם מכוח אל הפועל ווש"א דודי צפנתי לך ר"ל צפון אלני בכוחי ואנו כלנו משתוקקים לך השי"ת וד"ל :

[א] מי היא אשר אמרה בפיה מי יתנדב כאלו לי ומי היא זאת אשר אמרה אתצדק בחיין אשקך ומה גם שהיא

כ"כ שם הוא מקום מנוח ג"כ וכרכים הגדולים ישיבתם הוא קשה ודחוק :

אמרה הכניסיה להשי"ת מענה על

כל התיקונים והשלימות שאחה השי"ת מבקש ממני אם אולי יחסר ממני מפל השלימות אם גועט אם רב יש לנו התגלות ע"ז כי באמת רצונינו לעשות רצונך ומי מעבד וכו' אמרה הכניסיה מה שאנחנו מחוסרים במע"ט בפועל הוא מכתה סיבות המונעת אותנו שאנחנו דחוקי ולחולי הומן בפרנסה והלא גם אחה השי"ת הבטחתנו העלה אחכם מעני מצרים אל ארץ זבת חלב ודבש ואנחנו דחוקים בפרנסה מכתה סיבות וע"פ יופי המליצה יומלך בזה ישיבת כרכים קשה אמרה הכניסיה ברגש נפשי יש בי בכח אחיך לקיים כל מצוותך ופקודתך שמרה רוחי ר"ל בכחי וע"ז אמרה הכניסיה אני לדודי ועלי תשוקתו הכוונה בכחי ובמחשבותי כל תשוקתי רק עליך והשי"ת תחקור כי הוא יודע תעלומות לב אתה הדוד השי"ת אם תבקש ממני שיולא תועשי הטוב מן הכח אל הפועל בקשתי תמך השי"ת דודי נטייל אחה עמנו במקום פנוי מקום הרווחה וע"פ יופי המליצה הוא מקום שדה עיר קטנה או כפרים שאין שם מי שידחק אותנו ווש"א לכה דודי נלא השדה נלינה בכפרים ר"ל מקום הרווחה :

אמר החכם נשכימה לכרמים ר"ל

אח"כ אחר שירחיב השי"ת את גבולנו נשכימה לכרמים המה הבת"ד ובתי כנסיות ע"פ משה"כ כי כרם ד"ג בית ישראל גפן ממצרים תסיע וגו' נראה אם פרחו הגפן ר"ל אלו ישראל פתח המסדר ר"ל אפי פירות שלא

= אֲנִי הִנֵּנִי אֲבִיָּאָה אֶל־בֵּית אֹמֵי תְלָמִדָי אֲשֶׁקֶךָ מִיַּיִן הַרְקַח
מַעֲסִים רַמְזֵי : ג שְׂמַאלוֹ תַּחַת רֹאשִׁי וַיְמַיְגוּ תַּחֲבָקְנִי :

אבלה הארץ על עובס את תורת
והדרש תכרו וְאומר אותי עזבו ותורתי
שמרו הלואי אותי עזבו ותורתי שמרו
נמצא שהעדר חיצת תוה"ק היתה
הסיבה הראשונה אשר בסיבתה גרמה
גלות לנו ולבנינו וכל אבדת הארץ ר"ל
הגלחת למיחת הארץ וכו' הוא בעד זה
ואם שזה הוא דבר למעלה מהשכל
שגבה החקירה בזה עד שאפי' החכמים
והנביאים לא השיגו את זה מכל זה
הדבר והאמת כן אחר שהשי"ת בעלמו
פי' כן ויש"א חו"ל דבר זה נשאל
לחכמים וכו' עד שבא הקב"ה בעלמו
ופרשה וכו' לזה להשיב הכנסיה על כנה
הסיבה העיקרית שהכנסיה יחצבו את
התוה"ק ותופשי התורה ובזכות התוה"ק
אנחנו נגאלין ומחיצת תוה"ק באמת
חוכה להבין אותה על בורייה אשר היא
חמומה בלימודה :

עֵתָה

נבוא לבאר הפסוקים הנזכרים
ואת ידוע שחכמת התורה
נקראת בשם אחותי וכמו שכ' אמרי
לחכמה אחותי את והכנסיה נקראו בניס
למקום כמו שכ' בניס אתם לה' אלהיכם
וזה ידוע מחכמי אמת שממקור אחת
נחצבו כמו שפורש בזה"ק אורייתא
וישראל חד הוא וע"פ יופי המליצה
ממליצת השיר התוה"ק היא האחות
והכנסיה עם קדשו השם הוא אחיה
וד"ל - איתא כל נשיקות הן של תיפלות
לבד נשיקות של קריבות שנאמ' וישק
יעקב לרחל עיי"ש [ר"ל כל הנשיקות
הם של גנאי לבד איש עם אחיו אין
בזה שום בזיון כך פי' מפרשי המד"ר] גם
מצאנו מפורש במד"ר על פסוק ותחך
רבקה ותגד לאמה תכאן שהבנת רגילה
ביותר עם אמה וכמשאחז"ל במס' נדה
משום

שהיא בעומה גם לא יצו לי איך אמרה
כן בהחלט אולי ימצא ב"ה שיצו לה גם
מאי קאמרה אנהגך אביאך אל בית אחי
איה בית אמה ומאי כוונתה בזה
שאמרה תלמדני אשקך מיין הרקח
מעסים רמזי ובאמת מחוסר ביאור
הדברים מי הוא האח הנזכר בקאפיטל
זה וכמו שכ' מי יתך כאח לי ומי
היא האחות כמש"כ בקאפיטל זה [בפסוק
ח'] אחות לנו קטנה מי ומי הזה האח
והאחות והענין בזה הוא דהקאפיטל
האחרון מבעל השיר המקודש מדבר
מעלם סיבה העיקרית אשר השיב
הכנסיה על כנה כבראשונה ואתה"כ גדול
יהיה כבוד הבית האחרון מן הראשון :

והוא

דהנה מפורש במפר רעיא
מהימנא על הכתוב עני ורוכב
על החמור שר"ל שהגאולה האחרונה
תהא מוכות חיצת תוה"ק ע"ד שנאמ'
ישכר חמור גרם רובץ בין המשפטים
ווש"א הכתוב עני ורוכב על החמור
ר"ל אפי' אם הכניסיה כשהכניסיה
בכלל יהי' שפלים במעשיהם העובים
ומסיבות שונות עכ"ז התיבה והאזהבה
אשר בתוך לבבם לתופשי התורה להחזיק
יבדלם וינשאם עד עולם ועם זה יאמח
עורתם וישועתם [ובנספר האלשך זללה"ה
בפי' ויחי מפורש כן בשם רעיא מהימנא
עיי"ש באריכות] ובאמת כן הדין מחייבו
אחר שכל דבר תיקוני מעין הפסדו
ואחר שזה ידוע ומפורש שגלות הכנסיה
מעמם על מחמה של תורה [עיי'
במד"ר ובש"ס נדרים פ"ט] דבר זה
נשאל לחכמים ולנביאים על מה אבדה
ארץ ולא פירשוהו עד שבא הקב"ה
בעלמו ופרשו שנאמ' ויאמר ה' על מה

ד השבעתי אתכם בנות ירושלים מהתעירו ומהתעוררו
את ההאבה עדי שתיחפץ: ה מי זאת עלה מן המדבר
מתרפקת על יד דורה תחת התפוח עוררתך שמה חבלתך
אמך שמה חבלה ילדתך:

הקדמונים] מבלי לעורר את האבה
עד שחפץ וכמו שכ' השבעתי אתכם
וגו' עד שחפץ גם מחוסר ביאור במה
שאמר הבעל השיר מי זאת עלה מן
המדבר מתרפקת על דודה ובקאפיעל
ג' כתיב מי זאת עלה מן המדבר
מקושרת מור ולבונה ואיך הוא מחוסר
ביאור במה שאמר הכתוב תחת התפוח
עוררתך שמה חבלתך אמך שמה חבלה
ילדתך מי האם והמילדת תחת התפוח
וגם ההכרח לבאר התקשרות הפסוקים
וע"ו והביאור בזה הוא אחר דהארכנו
לעיל דכל צמיחת קרן ישועת ישראל תלוי
בזה לחבב את התורה ותופשי התורה
ולהחזיקם וזה ידוע מהוה"ק שורעו של
עשו המה רצועה לאלקא בהם את ישראל
בעון מאסה של תורה וכמשה"כ והיה
כאשר תריד ופרקת עולו וכ"ל לזה אמר
החכם בשם הדוד הש"ת המרחם על עם
קדשו השבעתי אתכם בנות ירושלים מה
תעירו ומה תעוררו את האבה ר"ל אהבת
התורה רק עד שחפץ ר"ל עד שחפץ
מעלמו והוא ע"ד שאמר הש"ס בכתובות
ק"א השביע הקב"ה לאוה"ע הקדמונים
שלא ישעצבו בישראל יותר מדאי [עיי'
לעיל בסוף הקאפיעל ב' מש"ש]:

אמר

הש"ת אני אעורר את הכנסיה
לחבב את התורה ע"י עבדי
הנביאים ויש"א מי זאת עלה מן המדבר
מתרפקת על דודה הביאור בזה הוא
דזה מפורש בס' יחזקאל [קאפיעל כ'
פסוק לד'] שאמר הנביא ברוח קדשו
על ימים הבאים לעל והולאתי אתכם
מן

משום סרך בזה ואחר כל הקדמות
האלה יבואר לנו דברי הבעל השיר מי
יתך כאלה לי וגו' ר"ל התורה הק'
הנקראת בשם אחות להכנסיה אמרה
אחר שאנחנו שניהם נמקור אחד נחבנו
ווי"ש יונק משדי אחי וד"ל מי יתך
הכנסיה כאלה לי ר"ל שאתה תחבב אותי
בחיבת אמת ותהיה לי כאלה שמדרך
האק המתחבב את אחותו [עיי' ברמב"ן
הק'] כי או אמאלך בחוץ אשקך ר"ל
גם אני האחות היא התוה"ק הייתי
מראה כל חיבתי לך הכנסיה בחוץ
אשקך ר"ל אפי לעת עתה שאתה הכנסיה
בחוץ ר"ל שאין אתה בפנים בבית
המנוחה והנחלה [עיי' בש"ס וצחיים]
עכ"ו אשקך אמר ע"פ יופי המליצה גם
לא יבוא לי וכמ"כ בשם המד"ר כל
הנשיות הם של תיפלות לבד מן נשיות
קריבות ומכ"כ אחות לאחי' ווי"ש גם
לא יבוא לי :

אנהגך

אביאך אל בית אחי ר"ל
התוה"ק אמרה אחר שאני
מקורב יותר אל בית אחי הוא המקור
החכמה והמדע השי"ת ולזה תלמדני
כאשר אתה הכנסיה תלמדני בחיבה
גדולה הלא או אראה בעלמי שיהיה
השנתך בי ר"ל בתורת השם גדולה
וע"פ יופי המליצה אמרה אשקך מיון
הרקח מעסים רמני וכ"ו כאשר תחבקי
עם שתי הידים ויש"א ע"פ יופי המליצה
שמאלו תחת ראשי וימינו תחבקי וד"ל :
השם לב לדעת תוכן הכוונת הבעל
השיר ישאל מאי שייכת עתה
השבועה על בנות ירושלים [הם האומות

וכו' וק"ל] אמר החכם הבעל השיר המקודש ברוח קדשו מי זאת עלה מן המדבר ומדבר על זמן לע"ל על הברור אשר יהא במדבר כמש"כ:

מתרפקת על דודה ובפירש"י

מתרפקת מתחננת על דודה ודבוקה בו עכ"ל והש"ס בכתובות שם אמר וכי אפשר לדבק בהקב"ה והלא אש אוכלה הוא אלא זה המהנה ת"ח מנכסיו וכו' והם המחזיקים ביד חופשי התורה ולומדיה:

אכזר החכם תחת התפוח עוררתיו

שם תפח בפרש"י ו"ל בתחתית ההר העשוי על ראשי כמין תפח עכ"ל שמה חבלתך פרש"י ו"ל לשון חבלי יולדה חבלה ילדתך הברור בזה זה ידוע כמו שהחם האדם נקרא האשה המיילדת אותו כן נקראת ג"כ בעתים הבאים לע"ל עת קץ התחייה אשר יקילו ישני עפר כעשב הארץ האדמה היא האם המיילדת וכמו שפי' המפרשים ו"ל ערום ילאחי מצטנן אחי וערום אשוב שמה ופי' המפרשים ו"ל שתיבת שמה סובב על תיבת אחי כי האדמה היא אם כל חי ואחר שהאדם מנוחתו תחת התפוח הוא ההר ואדמת הארץ וזה סוף כל האדם בסוף ימיו ושנותיו ולעת קץ אשר רבים מישני עפר יקילו לחיי עולם בתחמ"מ ומפתח של תחמ"מ לא נמסר ביד שליח וכמש"כ וידעתם כי אני ה' בפתחי את קברותיכם וכ"ז בא בזכות התורה וכמש"כ בשם הש"ס הג"ל כל המשחמש באור תורה אור תורה מחייהו ווש"א תחת התפוח עוררתיו ר"ל אני ה' ימיה את האדם להקץ אותו משינתו העולמית וע"פ יופי המליצה נאמר כמו שהאדמה יהא לע"ל כמו אם המיילדת אוחך וושה"כ שמה חבלתך אמך שמה חבלה ילדתך ר"ל שהאדמה יסבול בעדך

חבלי

מן העמים וקבלתי אתכם מן הארצות אשר נפולותים בם וגו' והבאתי אתכם אל מדבר העמים ונשפטתי אתכם שם פנים אל פנים כאשר נשפטתי את אבותיכם במדבר ארץ מצרים כן אשפוט אתכם וגו' והעברתי אתכם תחת השבט והבאתי אתכם במסרת הברית וברותי מכם המורדים והפושעים בי מארץ מגוריהם אוליא אותם ואל אדמת ישראל לא יבא וגו' נמצא מפורש בכתוב שלע"ל יהא ברור וליבן כמה וכמה יפלו במדבר ואל אדמת ישראל לא יבאו לזה אמר החכם הבעל השיר להכנסיה בשם ד"ש מי זאת עלה מן המדבר ר"ל אתה הכנסיה תראה לקטט את עלמך במעשיך הטובים לזכות אל יעודי ד"ש לע"ל כי לא דבר קטון הוא זה כי מי זאת עלה מן המדבר ר"ל כי בזמן אשר בעתה יוכה רק אחד בעיר ושנים במשפחה [איתא בש"ס סנהדרין קי"א כתיב כי אנכי בעלתי בכם ולקחתי אתכם אחד מעיר ושנים תמשפחה (ירמ' ג') אמר ר"ל דברים ככתבן פרש"י ו"ל דלא ימלטו אלא אחד מעיר ושנים תמשפחה ח"ל ר"י לא ינחא ליה למרייהו דאמרת להו הכי אלא אחד מעיר מוכה כל העיר ושנים תמשפחה מוכין כל המשפחה ובפרש"י ו"ל בד"ה ולקחתי אחד מעיר וגו' וז"ל בשביל חסיד אחד שבעיר אקח כל העיר כולה ואמינא דר' יוחנן אול לשיטתו בש"ס כתובות דף קי"א דאיתא שם כתיב כי טל אורות עליך (ישעי' כ"ו) כל המשחמש באור תורה אור תורה מחייהו וכל שאין משחמש באור תורה אין אור תורה מחייהו כיון דחוייה דקתנטער וכו' עד ח"ל ר' מלאתי להן תקנה וכו' עד המהנה ת"ח מנכסיו וכו' עיי"ש ובפרש"י ו"ל ע"י דבוקן של ת"ח יוכו לחיות עכ"ל ולהכי ר"י לשיטתו אמר ג"כ אחד מעיר מוכה כל העיר

יב

שפתי צדק

ו שִׁמְנֵי כְחוֹתָם עַד-לִפְנֵי כְחוֹתָם עַל-זְרוּעָהּ כִּי-עֲזָה כַּמּוֹת
 אֲהַבָּה קָשָׁה כַּשְּׂאוֹל קִנְיָה רִשְׁפִּיה רִשְׁפִּי אִישׁ שְׁלֵהבְּתִיהָ :
 ו מִיָּם רַבִּים לֹא יוֹבְלוּ לְכַבּוֹת אֶת־הָאֲהָבָה וּנְהַרֹּת לֹא
 יִשְׁטַפּוּהָ אִם־יִתֵּן אִישׁ אֶת־כָּל־חַוֹן בֵּיתוֹ בְּאֲהָבָה בּוֹ יָבוֹזוּ לוֹ :

קרובי' למי שאומר אין תחיית המתים
 לגופות אלא נשמות בלבד ומי ראשי לא
 היה דעת חז"ל על זה שהרי אמרו
 עתידין לדיקים שיעמדו בלבושיהן וכו'
 וכן היו מזוין לבניהם אל תקברוני
 בכלים לבנים ולא בשחורים וכן אמרו
 במומם עומדין ומתרפאין וכל אלה
 מוכיחי' כי בגוייתם הן עומדין חיים
 אבל אפשר שהבורא ישים גוייתם חוקות
 ובריאות כגויית אלה וכו' לטוב ויהיו
 העליות כמשמען וכפשוטן ולא יהיה
 משל עכ"ל הרמב"ד ז"ל וכן משמע נמי
 מפרש"י באיוב ל"ה על הפסוק [י"ד שם]
 תהפך כחמר חומס ויחיבנו כמו לבוש
 פי' רש"י ז"ל תהפך כחמר חומס
 מעטע נורת האדם במוחן ובתחיית
 המתים יחיו ויעמדו בלבושיהם עכ"ל .
 וכן דעת המקובלים כדעת הרמב"ד ז"ל
 שלע"ל יהיו בנופם ג"כ :

ויעד

הדרוש בארתי בזה דברי הש"ס
 במס' תענית דף ה' יעקב
 אבינו לא מת [ו"ל הש"ס שם רב
 נחמן ור' יצחק הו"י יתבי בסעודתא אל
 רב נחמן לר' יצחק לימא מר מילתא
 ח"ל הכי אמר ר' יוחנן אין תסיחין
 בסעודה שמא יקדים קנה לושט ויבא
 לידי סכנה בתר דסעיד ח"ל הכי אמר
 ר' יוחנן יעקב אבינו לא מת ח"ל וכי
 בכדי ספרו ספדנייה וחננו חנטייה
 וקברו קברייה ח"ל מקרא' הני דורש
 שגחמ' ואתה אל תירא עבדי יעקב נאס
 ה' ואל תחת ישראל כי אנני מושיעך
 מרחוק ואת ורעך מארץ שבים תקיש
 הוא

אבלי לידה כחם המיילדת וכ"ז לא יוכה
 האדם רק בעבור זכות התורה ומחויקה
 בכל עת לכן אתה בן אדם תעורר
 אהבתך לאחותך היא חכמת התורה
 הנקראת אחות וכמ"ש אמרי לחכמה
 אחותי את :

הפסוקים

הנוכחים הסתומים
 בכוונתם יתבארו בעו"ה
 בהקדם דברי הרמב"ם ז"ל [בהל"ת
 צ"ח צ"ו] וז"ל העוה"ב אין בו גוף
 ובויה אלא נפשות הדיקים בלבד בלא
 גוף כמלאכי השרת הואיל ואין בו גויות
 אין בו לא אכילה ולא שתייה ולא דבר
 מכל הדברים שגופות ב"א ריכין להן
 בעולם הזה ולא יארע דבר בו מן
 הדברים שמארעין לגופות בעולם הזה
 כגון ישיבה ועמידה ושינה ומיתה ועצב
 ושהוק וכוונתו בזה כן אמרו חכמים
 הראשונים העוה"ב אין בו לא אכילה
 ולא שתייה וכו' אלא לדיקים יושבים
 ועטרוניהם בראשיהן ונהנין מזיו השכינה
 הרי נתברר לך שאין שם גוף לפי שאין
 שם אכילה ושתייה וזה שאמרו לדיקים
 יושבין דרך חידה אמרו כלומר נפשות
 הדיקים מזוין שם בלא עמל ולא יגיעה
 וכן זה שאמרו עטרוניהן בראשיהן
 כל' דעת שידעו שבגללה זכו לא"י העוה"ב
 והיא העטרה שלהן וכו' וזה שאמרו
 נהנין מזיו השכינה ר"ל שידעין ומשיגין
 מאמתת הקב"ה מה שאין יודעים והם
 בנוף השפל עכ"ל הרמב"ם ז"ל שם וז"ל
 הרמב"ד ח"ה דברי האיט הזה בעיני

הוא לורפו מה ורעו בחיים אף הוא בחיים על כל הספיקות הנפלים במאמר הנ"ל יש לדיוק בעת אכילה ושתייה לא עת הספד הוא ואם שמויה לאמר ד"ת על השולחן עכ"ו קשה למה בחר דווקא בד"ת הנזכר יעקב אבינו לא מת וגם יש לדיוק אחר שא"ל וכי בכדי ספדו וכו' מה זה החשובה מקרא אני דורש וכו' עד מקיש הוא לורעו מה ורעו בחיים אף הוא בחיים הקושי נשאת על אמרו יעקב אבינו לא מת וכו' בכדי ספדו וכו' אתמה אלא דהענין בזה הוא זה ידוע שכוחות הגופנית יכולה בשם בני יעקב ובוחות הנפשי יכולה בשם ישראל ולזה מלאנו כאשר התגברו בני יעקב על בני שכם כתיב בני יעקב באו על החללים ויבזו את העיר וגו' [פ' וישלח ל"ד] ר"ל שהמה התגברו על בני שכם בכוחות הגופנית שבהם [וכמפורש בס' הישר על התורה] ויעקב אבינו כאשר לחם על המלאך כתיב לא יעקב יאמר עוד שמך כי אם ישראל כי ר"ל אחר אלקים והנשים ותובל כי ר"ל אחר שהתגברות על המלאך הוא בודאי עם הכוחות הנפש ולזה כתיב לא יעקב יאמר וגו' כי אם ישראל וגו' [עיי' במ"ג בספר קרא עיי"ש]:

ועב

הקדמה הוזה בזה יבא לבאר מהו"ל הנ"ל זה ידוע שב' סימני האדם הטבעי והמה הקנה והושט תכלית יצירתו ותאדון בעל הטבע שהקנה היא פעולתו ותכליתו לדבר והעיקר לדבר דברים המשלימין לתכלית נפשו בתורה ובחכמה והושט תכלית יצירתו לאכול ולשתות להחיות את גופו והאדם מלווה לאכול ולשתות ג"כ להחיות ולהבריאה את גופו שזה סיבה ג"כ לשלימות הנפש כי אם אין קומח אין תורה לזה כאשר רב נחמן ורב יצחק הוי יחבי בסעודהא ואמר רב נחמן לימא נר מלאך בד"ת

והכוונה בזה ע"פ לכת כמו שרצ נחמן וימאם בענין אכילה ושתייה שזה באמת מעשה בהמיית ולהכי רצה לבלל את אכילת סעודתו במעשי תורה ולזה אמר לו רב יצחק מי לנו גדול בהתמדת התורה כר' יוחנן עיי' בש"ס יומא שאמר ר"י ה"ד חס"ש כגון אלא דמסגינא ד"ה בלא תורה ואפה"כ אמר ר' יוחנן אין משיחין בסעודה שמה יקדים קנה לושט ויבא לידי סכנה ר"ל אם יאחו קנה הפרישות ולהקדים תמיד פעולת הקנה רק בתורה ובחכמה לושט מבלי לאכל אפי' כדי ההכרח לבריאות גופו יבא לידי סכנה ר"ל שלא יהא נזרר במה שכתוב בתורה ונשמרתם מאד לנפשכם [עיי' בספר עקדה בפ' ויחי שפי' כעין זה עיי"ש] לבחר דסעיד א"ל הכי אמר ר"י יעקב אבינו לא מת הכוונה הפנימית בזה שהכוחות הגופני לא מת מיחה עולמית כי עתיד האדם לע"ל לעמוד בתחיה"ת בגוף ובנפש כדעת הראב"ד וסייעתי' והוא סבר שכוונתו בזה הכוונה החיצונית ממש שיעקב אבינו הוקן מעולם לא מת מעולם ולזה הקשה וכי בכדי ספדו וכו' לזה א"ל מקרא אני דורש על לע"ל בהבטחת הכתוב אל תירא עבדי יעקב וגו' ואל תחת ישראל ר"ל בזה כי גם זה ידעתי כי לא מהדרש יחיה יעקב הוקן אשר ספדו וחננו אותו אלא הכוונה בזה הכתוב הבטחת השי"ת להאדם שיחיה לע"ל בשני חלקיו בהתם ולורת הגוף הנקובה בשם יעקב ועם חלק הנפש המכונה בשם ישראל וכדעת הראב"ד וסייעתי' וד"ל]:

ועתה

נבואה נא לבאר הפסוקים האלה מבעל השיר שימני כחותם על לבך כחותם על זרועך כי עזה כמות אהבה קשה כשאל קנאה וגו' לכאורה קשה להבין מוכן הכוונה במה שאמר שימני כחותם וגו' וגם תא

שפתי צדק

א אַחוֹת לָנוּ קַטְנָה וְשָׂרִים אֵין לָהּ מַחְנֵעֶשֶׁה לְאַחוֹתָנוּ בַּיּוֹם
שִׁידוּבְרִיבָה :

עתה ואלו תדרש ממני אמר החכם
הבעל השיר באיוה סיבה אוכה לדבר
גדול כ"כ להגלל מיד הקשה מכלס הוא
המיתה ומר יום המות ובאיוה סיבה
ימי' המתים לזה אמר החכם הבעל
השיר אשר רוח ה' דבר בו כי אהבת
הכנסיה להשי"ת וקנאת קנאת ד"ל
תעשה זאת וזש"ל החכם כי עוה כמות
אהבה ר"ל אם שבאמת המות היא
עוה וקשה אבל כנגדה ולהתגבר על
המות להמיותם לע"ל בתחמ"מ הסיבה
לזה אהבה ר"ל אהבתם להשי"ת קשה
כשאלו קנאה ר"ל אם שמדרך הטבע
יורד שאלו לא יעל ובאמת קשה עבור
תחיות והשאלו להאדם אבל כנגדה
לעמוד בתחייה היא קנאה ר"ל קנאת
ד"ל תעשה זאת וד"ל אמר החכם
רשפיה רשפיה רשפי אש שלהבתיה ר"ל
בחיהם עמדו בשלימותם ורשפי אש
אשר בקרבה המה שלהבת יה כאש של
מעלה אשר אין מים מכבין אותה
להפכס לרזונס בימים הקדמונים בימי
נבוכדנצר וזש"ל מים רבים לא יוכלו
לכבות את האהבה ונהרות לא ישטפוה
וד"ל וגם לא תחנף הארץ כמו בימי
המן הרשע במשחה ושמהה וש"ד וזש"ל
אם יתן אש את כל הון ביתו באהבה
בו יבזו לו וד"ל :

בזי ומי האחות קטנה ומי יאמר בעדה
אחות לנו וגם מה הדאגה בעדה
לעת עתה שהיא עדיין קטנה וגו' הלא
עוד חזון למועד להשגיח עליה לעת
פירקה ומפ"מ ידאג עליה מה נעשה
לאחותינו ביום שיזכר בה ומה הרעש
ממנה לעת עתה אחרי שהיא עדיין
קטנה גם מחוסר ביאור במה שאמר
החכם

תחית הטעם בזה כי עוה כמות אהבה
ומאי המליגה בזה כמות כשאלו קנאה
ואחר זה התקשרת הפסוקים מים רבים
וגו' הלא דהביאור בעו"ה בזה הוא
דהנה איתא בש"ס [ב"ב י'] עשרה
דברים קשים נבראו בעולם הר קשה
ברול ומחטבו ברול קשה אור מפעפו
אור קשה מים ומכבין אותו מים קשים
עבים סובלים אותו עבים קשים רוח
מפורתן רוח קשה גוף סובלו גוף קשה
פחד שזכרו פחד קשה יין מפינו יין קשה
שינה מפכתתו ומיתה קשה מכלס וכי'
עיי"ש .. ננאל דהמיתה קשה מכלס
ובכתוב מפורש [איוב ל"ט] תתהפך
כחומר חותם ר"ל שסבוף וקץ ימי' חיי
אדם על פני האדמה נתהפך עלי' כל
צורתו וחיותו הלא שהצטמת הכתוב
הוא ויתיצבו כמו לבוש וכפירש"י שם
סיחיו ויעמדו בלבושיהן ר"ל כדעת
הראב"ד ז"ל שיעמדו ויחי' בתחמ"מ
תחיית הגוף והנפש לזה מבקשת ומחנן
הכנסיה והשי"ת אשר בידו תפתח של
תחמ"מ אשר לא נמסר ביד השליח
וכמושה"כ יחוקאל ל"ו בה אמר ד"ל
הנה אני פתח את קברותיכם וגו' ואחר
שמדבר בפסוק הקודם שמה חבלתך
אמך וגו' שמדבר מענין תחמ"מ [וכמו
שבארתי בעו"ה לעיל] לזה אמרה
הכנסיה עתה להשי"ת שימני כחותם
על לבך כחותם על זרועך ר"ל אתה
ד"ל שימני לעת קץ לע"ל ותעמדי
לעת התחי' כחותם שאני עתה בצורת
הגוף והנפש על לבך ועל זרועך ר"ל
כל הענין מתחמ"מ הכל בידך כי
התפתח של תחמ"מ לא נמסר ביד שליח
ורק על רזון לבך ומעשי ירך [כביכול]
להעמידני לע"ל כחותם אשר גזרתי לעת

אם חומה היא נבנה עֲלֶיהָ מִירַת כֶּסֶף וְאִם־דָּלַת הִיא נָצוּר
 עֲלֶיהָ לֹחַ אָרוֹ: י אָנִי חוֹמָה וְשָׂרִי בַמַּגְדָּלוֹת אֲנִי הָיִיתִי בְּעֵינָיו
 בְּמוֹצֵאת שָׁלוֹם:

הנוכחים כבר כתבנו שבוה הקאפיטל מורו מאד להכנסיה לחבב התורה"ק וכבר בארנו שם רעיא מהמניא עגס התועלת ממנה בזמן לע"ל כי על זה נאמר עני ורוכב על החמור ר"ל ע"ד שזה"כ ישכר חמור גרם בין המשפתיים [עיי' במה שהארכתי בזה בראש הקאפי'] ולפי' החיוב גם לעת עתה לפלפל בה אפי' בדיני קדשים ולא תאמר הלבחא למשיחא אמר החכם הבעל השיר דוגמא לזה כמו איש אשר יש לו אחות קטנה אם שעדיין זמן רב לדאוג בעדה עכ"ז אם לא תדאוג מזמן קודם להכין בעדה כל ההצטרכות מלפני כבוד והדר על עת המיועד עת השמחה מה יעשה כאשר יגיע הזמן ואולי אז אין לאל בידו לעשות כמו עתה [עיי' בספר עליה אל' במה שמעיד שם הגר"א וז"ל מוולנא הוכיח להגאון ר' רפאל כ"ץ שיהא שגור על פיו כל דיני עבודת בהמ"ק ועבודת כל הקרבנות על בורייה מטעם בכל יום חכה לו וכו'] וזש"א הכנסיה בעצמה אחות לנו קטנה וגו' מה נעשה לאחותינו ביום שידבר בה כבר כתבנו שהתורה הק' מכונה ע"פ יופי המליצה שם אחות להכנסיה וכמו שזה"כ אמרי לחכמה אחותי את אמרה הכנסיה אם שאחותינו עדיין לא הגיע זמן שמחנה בשלמות לקיים כל פקודיה ומלוותיה כמו דיני קדשים וטהרות ומעט אשר נוהג בזה"ו עכ"ז אנחנו בתקותינו בכל יום נראה נא לעסוק בה בכל הלכותיה ופרטיה גם בעת הזאת כי מה נעשה לאחותינו ביום שידבר בה וכי אז בפתאום נעסוק

החכם הבעל השיר אם חומה היא נבנה עליה מירת כסף ואם דלת היא גלור עליה לוח ארו היחכן שהיא חומה או דלת גם מחומר ביאור במה שמסיים הבעל השיר אני חומה וגו' אז הייתי בעיניו כמואלת שלום מאי הכוונה בזה וכל זה יבואר בעו"ה בהקדם דברי הרמב"ם ו"ל היסוד שנים עשר להאמין ולאתת שיבא ולא יחשוב שיתאחר אם יחמהמה חכה לו ולא ישם לו זמן ולא יעשה לו סברות בתקראות להוליח זמן ביאחו וחכמים אומרים תיפח רוחן של מחשבי קיטין וכו' וכל החולק על זה כופר שם הש"ת ובדברי נביאיו עכ"ל הרמב"ם ו"ל ובתדרש איתא וז"ל אם חומה היא נבנה עליה אלו ישראל אמר הקב"ה אם מעמידין מעשיהם כחומה וכו' במעשים טובים נבנה עליה מירת כסף אלו ישראל שגא' כנפי יונה נחפה בכסף או הבהמ"ק ואם דלת היא ואם מטלטלין הן בדבריהם ר"ל מעשיהם חלויים ועומדים ר"ל שמעשה המצוות רפויים בידם גלור עליה לוח ארו יפה פי' בזה הסיפורנו בזה"ש וז"ל נעשה להם בהמד"ר של עץ ארו גבד אלל לא מירת כסף ר"ל בהמ"ק של כסף שלא תשלוט בו האש עכ"ל וד"ל:

ובש"ס סנהדרין איתא ר' זירא כי הוי משבח רבנן דמעסקי ביה א"ל במטותא מינייכו לא תרחקוה דזה אחד מן הדברים הבאין בהיסח הדעת שנאמ' כי יראה כי אולת יד ואפס עלור ועוזב (דברים ל"ב) ובש"ס עד שיתייאשו מן הגאולה ואחר כל הקדמות האלה יבואר לנו הפסוקים

יֵא פָּרָם הִיָּה לְשִׁלְמוֹה בְּבַעַל הַמֶּזֶן נָתַן אֶת־הַכֶּרֶם לְזַמְרִים
 אִישׁ יָבֵא בְּפָרְיוֹ אֶלֶף כֶּסֶף : יב פָּרְמִי שְׁלִי לְפָנַי הָאֵלֶף קֶדֶד
 שְׁלְמוֹה וּמֵאֲתָיִם לְזַמְרִים אֶת־פָּרְיוֹ : יג הַיּוֹשֶׁבֶת בַּגְּזִיזִים חֲבֵרִים
 מִקְשִׁיבִים לְקוֹלֵךְ הַשְּׁמִיעֵנִי : יד בְּרַח | דוֹדֵי וְדַמְהֵי־קֶדֶד לְצַבִּי
 אִו לַעֲפָר הָאֵילִים עַל הָרֵי בְּשָׁמַיִם :

שרק יזכו לבהכ"ז ובמד"ר (וארו) הנכבד
 אבל לא לעירת כסף זה בהמ"ק :

אמר החכם הבעל השיר ברוח קדשו
 אשר דבר בו יבא העת אשר
 הכנסיה יבנה במעשים טובים ובת"ח
 ותזכה להענין הנכבד אשר בא בהסמ
 הדעת כמציאה והענין הנכבד יכונה
 בשם שלום ר"ל השלימות מכל צד שלימות
 הגופניי ושלימות הנפשי וזש"א שהכנסיה
 יתפאר בעלמה חני חומה ר"ל נבתי
 במעשי הטובים כחומה ושדי כמגדלות
 אלו ת"ח או ר"ל בעת הקץ הייתי צעיני
 ר"ל צעיני הדוד השי"ת כמולאח שלום
 ר"ל אחר שיתאשו מן הגאולה בהסמ
 הדעת יתאס השלום וכמשה"ע כי
 בשמחה תלאו ובשלום תובלון וגו' כן
 נזכה בצי"ם :

משל כהחכם שלימה המלך עיה

הספיקות הגופלים בזה הוא .
 [א] אמר החכם כרם
 היה לשלמה בבעל המון מסמן המקום
 של הכרם שהוא עומד בבעל המון מה
 סימן הוא זה אחר שגם מקום בעל
 המון געלס ומנו . [ב] אמר שאמר
 שהכרם שייך להמלך שלמה רק המלך
 נחן את הכרם לנערים וגו' איך נאמר
 מיד כרמי שלי לפני ובכלל נחוסר
 ביאור התקשרות הפסוקים היושבת בגנים
 וגו' עד סוף הקאפיטל ברח דודי וגו'
 על הרי צמחים להתשל כרם היה
 לשלמה ומאי זה תוכן הנמשל אשר על

צדיני קדשים וטהרות והלא כתיב בכל
 יום חכה לו וד"ל ובאשר הכנסיה שם
 על לבה עת הבא עת הקץ במה
 שאמרה ביום שידבר בה לזה בא קול
 מבשר מהשי"ת הוא הדוד בכל השיר
 זה אל רעיתו היא הכנסיה חס חומה
 היא נבנה עליה עירת כסף ור"ל כדעת
 [המד' צשה"ש] חס יסגל מלות ומע"ט
 ותהי' בנויה במעשיה הטובים בחומה
 ואין מזיון אותה ממקומה או נבנה עליה
 ר"ל צעדה עירת כסף ר"ל ישראל
 שנמשל ליונה נחפה בכסף וגם הכוונה
 על זבול בית תפארתינו [עיי' לעיל במה
 שכ"ש] שמכונה ג"כ בשם עירת כסף
 [לכד במה שכתבתי לעיל בשם החכם
 הספורני שאין האש שולט בו גם מורמו
 בזה מלשון נכסף וגדול כבוד הבית
 האחרון מן הראשון] ואם דלת היא ר"ל
 כמו שפי' [המד"ר] שהיא במעשיה
 הטובים תלויה ועומדת ר"ל ברפיון
 פעמים לטוב פעמים לביש נאור עליה
 ר"ל מלשון זורה [כן איתא שם במדר'
 שה"ש] לזה ארו ר"ל ע"ד שפי' החכם
 הספורני שדי והותר אשר הכנסיה
 יזכו לבתי כנסיות ולבתי מדרשות שנקראו
 מלשון ואהי להם למקדש מעט [עיי'
 בש"ס חס' מגילה דף כ"ט ואהי להם
 למקדש מעט אלו בתי כנסיות ובתי
 מדרשות] וע"פ יופי המליצה מהבעל
 השיר הבכ"ז ובתי מדר' רק בדרך
 דמיון וזורה תבהמ"ק וזש"א נאור עליה
 לוח ארו וכמוש"כ בשם החכם הספורני

את הכנסיה להתקטע ח"ע בחיבת
 התורה"ק [וכמו שבארתי בעו"ה בהתחלת
 הקאפיטל בפסוק מי יתן כח לי וגו'
 עיי"ש] כרס ד"ג היא בית ישראל וכמה"כ
 כי כרס ד"ג בית ישראל (ישעיה ה')
 והכרס היא בצעל המון הוא המון
 מחומרי עוה"ו תמיד ומה יעשה מהכרס
 אחר שכל התקוה מהכרס שיעשה ענבים
 ר"ל ענבי יין של תורה מפני זה נתן
 המלך שלמה [הכוונה הפנימית מלך
 שהשלוש שלו הוא השי"ת] את הכרס
 המה בית ישראל לנטרים ר"ל ת"ח
 והם הת"ח שבכל דור ינטריהו וינצרהו
 את הכרס שהכרס יתרצה ויעשה
 פירות נחמדות וע"פ יופי המליצה אמר
 איש יבא צפריו אלף כסף כבר פי'
 המפרשים ו"ל שהמספר אלף כסף הוא
 המספר המרובה עשה"כ הקטן יהי'
 לאלף והכוונה בזה שכ"א מת"ח יראה
 לפאר ולקטט את הכרס ד"ג שיעשה
 ענבים וגם להם להת"ח יהא רווח מזה
 כי המזכה את הרבים זכות הרבים תלוי
 בו וע"פ יופי המליצה וע"פ שורת הדין
 כמו שכתבנו שחמשה חלקים רווח להמלך
 שלמה וחלק הששה לנטרים וזש"א איש
 יבא צפריו אלף כסף ר"ל כמו שפי'
 שחמשה חלקים כמו האלף לך שלמה
 להשי"ת וחלק הששה ע"ד שאה"כ ומאחיים
 לנטרים את פריו הוא שייך להת"ח שגם
 להם יצמיח רווח גדול כי המה בחשבון
 המזכה את הרבים קול קורא ברוח
 הקודש אחר שהארץ בהמשל כרס היה
 לשלמה וגו' על שלמה המלך ע"ה והמשל
 בזה על השי"ת עם כרמו בית ישראל
 ור"ל לחוק בתורה"ק הת"ח עם כל
 הכנסיה אשר המה מכונים בשם
 חברים מקשיבים לקולך ר"ל לשון
 החברות לת"ח שבבתי מדרשות ובתי
 כניסיות והבתי כניסיות ובתי מדרשות
 מכונה בשם גנים אחס הת"ח עם בית
 ישראל

זה סובב המשל : [ג] בסוף קאפיטל ב'
 חסיים סב דמה לך דודי לכבי וגו' על
 הרי צתר וכאן בסוף השיר חסיים על
 הרי בשמים :

והביאור בזה בעו"ה בהקדם דברי

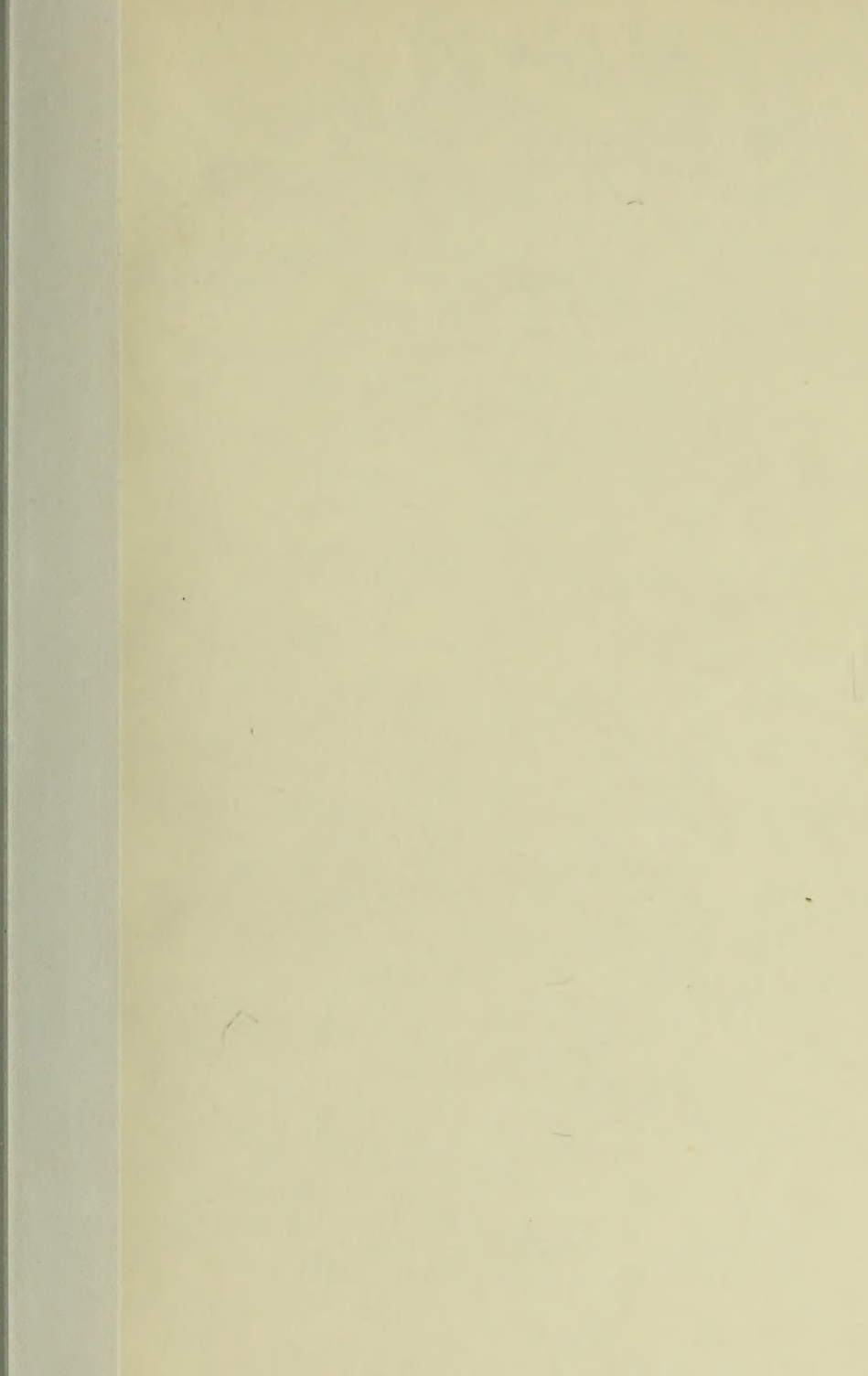
השי"ת [במס' שבועות דף
 ל"ה ע"ב] כל שלמה האמורין בשה"ש
 קודש שיר למי שהשלוש שלו חוץ מזה
 כרמי שלי לפני האלף לך שלמה אלף
 לדידי ומאחיים לנטרים את פריו רבנן
 ופי' רש"י ו"ל לרבנן הניחם ויעסקו
 בתורה אחד מששה שבהם וכן דעת
 הרמב"ם ו"ל [מהל' יסודי התורה
 ו' הל"ט] ולפי' שורת הדין חס המלך
 שלמה מטיל שמירת כרמו לבני המדינה
 לנטרו חסדו של המלך שלמה לתת חלק
 ששה מהרווח לנטורים בכדי שאם גם
 המה ישחכרו וירוויחו הנטרים ישמרו
 וינטרו את הכרס בלב שלום כמו שהיתה
 כל הכרס שלהם תמש וזש"א כרמי
 שלי ר"ל כמו שלי נחשב בשמירתו לפני
 ר"ל תמיד הכרס היה נגד עיני לנטרו
 ולגנוז את הכרס שמירה מעולה ככרס
 שלי תמש וכמו שכתב האלף לך שלמה
 ומאחיים לנטרים את פריו גם מספר
 הבעל השיר ע"ס הסיבה שמסר המלך
 שלמה את הכרס לנטורים הטעם בזה
 אחר שהיתה הכרס בצעל המון ר"ל
 במקום הפקר שהמונת המונת ב"א באים
 שמה וכאשר ראה המלך שלמה שהכרס
 נוטן למרמס רבלי ב"א המונים הבאים
 שמה לזה נתן את הכרס לנטרים ע"פ
 דת המלך שלמה ע"ה האלף לך שלמה
 ומאחיים לנטרים את פריו והמשל באמת
 הוא על המלך שלמה תמש כי כל שלמה
 האמורין בשה"ש קודש וכו' חוץ מזה
 וכו' והמשל הפנימי בזה הוא קודש
 הכוונה הפנימית בזה הוא בסוף שה"ש
 בא החכם שהמע"ה ברוח קדשו לחוק

שפתי צדק

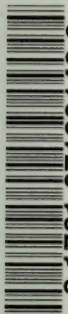
ישראל תתאמנו ותתחוקו בדרך התורה
 וז"א השמיעני ר"ל בחשק נפלא בלימוד
 החוה"ק וזה שאמר הכ' היושבת בגנים
 המה הת"ח חברים מקשיבים לקולך
 המה כלל בית ישראל השמיעני בחשק
 נפלא בתורה או יטייל הדוד הוא השי"ת
 אשר עד עתה נסע מרחוק מרעיתו
 על הרי בחר ר"ל הרי הגבוהים
 המתחלקים כעומד הר על גבי הר
 רחוק וממנו אכן באופן זה בחיבת
 החוה"ק בכלל הכנסיה הלא או ימהר
 הדוד הוא השי"ת ויחית מהרי בחר
 ויסע אל הרי בשמים הוא הר המוריה
 בזריוות נמרץ כלבי וגו' וזה שאמר הכ'
 ברח דודי ודמה לך ללבי או לעפר
 האילים על הרי בשמים:

תם ונשרם שבת לאל בורא עולם.

3 1761 07129143 9

Bible. O.T. Song of Solomon
Hebrew. 1889
Sifte tsedek

BS

1485

Z3